

Kauno technologijos universitetas

Ekonomikos ir verslo fakultetas

Kripto valiutų apskaitos finansinėse ataskaitose modelis

Baigiamasis magistro projektas

Kristina Daniškevičiūtė

Projekto autorė

Doc. dr. Alfreda Šapkauskienė

Vadovė

Kaunas, 2020

Kauno technologijos universitetas

Ekonomikos ir verslo fakultetas

Kripto valiutų apskaitos finansinėse ataskaitose modelis

Baigiamasis magistro projektas

Apskaita ir auditas (6211LX037)

Kristina Daniškevičiūtė

Projekto autorė

Doc. dr. Alfreda Šapkauskienė

Vadovė

Prof. dr. Edita Gimžauskienė

Recenzentė

Kaunas, 2020

Kauno technologijos universitetas

Ekonomikos ir verslo fakultetas

Kristina Daniškevičiūtė

Kripto valiutų apskaitos finansinėse ataskaitose modelis

Akademinio sąžiningumo deklaracija

Patvirtinu, kad mano Kristinos Daniškevičiūtės baigiamasis magistro darbas tema „Kripto valiutų apskaitos finansinėse ataskaitose modelis“ yra parašytas visiškai savarankiškai, o visi pateikti duomenys ar tyrimų rezultatai yra teisingi ir gauti sąžiningai. Šiame darbe nei viena dalis nėra plagijuota nuo jokių spausdintinių ar internetinių šaltinių, visos kitų šaltinių tiesioginės ir netiesioginės citatos nurodytos literatūros nuorodose. Įstatymų nenumatytų piniginių sumų už šį darbą niekam nesu mokėjęs.

Aš suprantu, kad išaiškėjus nesąžiningumo faktui, man bus taikomos nuobaudos, remiantis Kauno technologijos universitete galiojančia tvarka.

(vardą ir pavardę įrašyti ranka)

(parašas)

Daniškevičiūtė, Kristina. Kripto valiutų apskaitos finansinėse ataskaitose modelis. Magistro baigiamasis projektas vadovė doc. dr. Alfreda Šapkauskienė; Kauno technologijos universitetas, Ekonomikos ir verslo fakultetas.

Studijų kryptis ir sritis (studijų krypčių grupė): Verslas ir viešoji vadyba (Apskaita).

Reikšmingi žodžiai: kripto valiutos, apskaita, finansinės ataskaitos

Kaunas, 2020. 71 p.

Santrauka

Kripto valiutos yra skaitmeninė valiutos forma, kuri vis dažniau naudojama tiek fizinių, tiek juridinių asmenų. Kripto valiutos vartotojus pritraukia dėl tokių savybių, kaip maži atsiskaitymo kaštai, greitas atsiskaitymas, lengvas prieinamumas, bei jų nepriklausomybė nuo vyriausybės. Centriniai bankai ir valstybinės institucijos atsisako pripažinti, kad kripto valiutos yra pinigai ir vertina tai kaip priemonę ūkio subjektams manipuluoti savo pelnu. Tačiau, vis daugiau įmonių pradėjo naudoti kripto valiutas investavimo tikslais arba priėmė jas kaip mokėjimo priemonę. Dėl šių priežasčių apskaitos standartų rengėjai įpareigoti nurodyti, kaip kripto valiutos turi būti reglamentuojamos finansinėse ataskaitose. Tarptautinis finansinės atskaitomybės komitetas dar nėra pateikęs apskaitos gairių, kaip kripto valiutos turi būti reglamentuojamos įmonės finansinėse ataskaitose. Šiuo metu įmonės turi sugalvoti savo būdus, kaip susitvarkyti su kripto valiutų apskaitos gairių trūkumais.

Tyrimo objektas – kripto valiutų reglamentavimas finansinėse ataskaitose.

Tyrimo tikslas – sudaryti kripto valiutų apskaitos finansinėse ataskaitose modelį ir patikrinti jį naudojant atvejo analizės metodą.

Remiantis atlikta literatūros analize, nėra pateikta konkretaus būdo, kaip kripto valiutos turėtų būti reglamentuojamos finansinėse ataskaitose. Akivaizdu, kad yra daug abejojimų susijusių su kripto valiutų apskaita. Tyrime išskirti ir analizuojami kripto valiutų turto klasifikavimo, vertinimo ir atskleidimo aspektai. Nagrinėjamos tokios turto rūšys, kaip: pinigai, finansinis turtas, atsargos ir nematerialus turtas.

Remiantis mokslinės literatūros ir tarptautinių apskaitos standartų analize, tyrimui atlikti buvo sudarytas kripto valiutų apskaitos finansinėse ataskaitose modelis. Analizuojant gautus atvejo analizės duomenis, pastebima, kad kiekvienu nagrinėtu atveju atskaitinio laikotarpio pabaigoje yra gaunami tokie patys veiklos rezultatai, esminiai pasikeitimai vyksta tik įmonės turto sudėtyje. Nepriklausomai nuo pasirinkto metodo, kripto valiutų apskaita yra jautri įmonės turtui ir pajamoms. Siekiant išvengti manipuliavimo finansiniais duomenimis, turėtų būti patvirtintas oficialus kripto valiutų rinkos šaltinis, kuriuo remiantis būtų nustatoma jų tikroji rinkos vertė. Kripto valiutų pripažinimas konkrečiai turto rūšiai priklauso nuo įmonės veiklos, bei kripto valiutų įsigijimo paskirties. Dėl kripto valiutų vertės nepastovumo įmonėms atsiranda rizika priimti netinkamus valdymo sprendimus ateityje.

Daniškevičiūtė, Kristina. Model of Cryptocurrency Accounting in Financial Statements. Master's Final Degree Project supervisor Assoc. prof. dr. Alfreda Šapkauskienė; School of Economics and Business, Kaunas University of Technology.

Study field and area (study field group): Business and Public Management (Accounting).

Keywords: cryptocurrency, accounting, financial statements

Kaunas, 2020, 71 pages.

Summary

Cryptocurrencies are digital forms of currency that are more often used by individuals and legal entities. Cryptocurrencies attract users because of features such as low costs, fast payment, easy access and no government control. Central banks and state authorities refuse to recognize cryptocurrencies as money and appreciate this as a tool for companies to manipulate their profit. However, more and more companies have started using cryptocurrencies for investment purposes or accepted them as a method of payment. For these reasons, the accounting standard setters are required to indicate how cryptocurrencies need to be regulated in the financial statements. The Financial Reporting Interpretations Committee has not yet issued accounting guidelines on how cryptocurrencies should be regulated in a company's financial statements. Currently, companies need to come up with their own ways to deal with the shortcomings of cryptocurrency accounting guidelines.

Research object – cryptocurrency regulation in financial statements.

The aim – create a model of cryptocurrency accounting in financial statements and test it using the method of case study.

Based on the literature review, there is no specific way in which cryptocurrencies should be regulated in financial statements. Obviously, there are many doubts common to cryptocurrency accounting. The study identifies and analyses aspects of cryptocurrency asset classification, valuation and disclosure. Analysed asset types such as cash, financial assets, inventories and intangible assets.

A study carried out on the basis of the scientific literature and international accounting standards, analysis was made model of cryptocurrency accounting in financial statements. Analyzing the obtained case analysis data, it is noticeable that in each case examined at the end of the reporting period the same performance results are obtained, significant changes would occur only in the composition of the company's assets. Regardless of the method chosen, cryptocurrency accounting is sensitive to a company's assets and income. In order to avoid the manipulation of financial data should be confirmed by an official cryptocurrencies marker source for determining the fair market value. The recognition of cryptocurrencies for a particular type of asset depends on the company's operations and the purpose for which the cryptocurrencies are acquired. For cryptocurrencies volatility companies appear to take the risk of inappropriate management decisions in the future.

Turinys

Paveikslų sąrašas	8
Lentelių sąrašas	10
Įvadas.....	11
1. Kriptovaliutų reglamentavimo finansinėse ataskaitose problematika.....	12
1.1. Kriptovaliutų apibrėžimas ir ekosistema	12
1.2. Kriptovaliutų reglamentavimas pagal atskiras jurisdikcijas.....	14
1.3. Kriptovaliutų apskaitos reglamentavimas	15
1.4. Kriptovaliutų klasifikavimo apskaitoje rizikos.....	17
2. Kriptovaliutos reglamentavimo finansinėse ataskaitose teoriniai sprendimai.....	19
2.1. Turto klasifikavimas	19
2.2. Kriptovaliutų apskaita pagal apskaitos standartus.....	21
2.2.1. Kriptovaliutų pripažinimas apskaitoje	22
2.2.2. Kriptovaliutų vertinimas apskaitoje po pripažinimo	32
2.2.3. Kriptovaliutų pardavimas ir pajamų pripažinimas.....	36
2.2.4. Apskaitos standartų lyginamoji analizė	39
2.3. Kriptovaliutų reglamentavimo finansinėse ataskaitose teorinio modelio prielaidos.....	40
3. Kriptovaliutų apskaitos finansinėse ataskaitose modelio sudarymas	43
4. Kriptovaliutų apskaitos finansinėse ataskaitose modelio pritaikymo rezultatai	46
4.1. Modelio pritaikymui pasirinktos įmonės aplinkos analizė.....	46
4.2. Kriptovaliutų apskaitos finansinėse ataskaitose atvejo analizė	48
4.3. Kriptovaliutų apskaitos finansinėse ataskaitose tyrimo rezultatai.....	63
Išvados	66
Literatūros sąrašas	69
Priedai.....	72
1 priedas. „Coin Hodl“ balansas – kriptovaliutos pinigų straipsnyje	72
2 priedas. „Coin Hodl“ balansas – kriptovaliutos finansinio turto straipsnyje.....	74
3 priedas. „Coin Hodl“ balansas – kriptovaliutos nematerialaus turto straipsnyje	76

4 priedas. „Coin Hodl“ balansas – kriptovaliutos atsargų straipsnyje.....	78
---	----

Paveikslų sąrašas

1 pav. Populiariausiu virtualiųjų valiutų rinkos kapitalizaciją (USD) 2018 m. sausio – 2019 m. birželio mėn. ¹ (sudaryta autorės).....	13
2 pav. JAV dolerio (USD) ir euro valiutos kurso santykis, laikotarpiu 2018 m. gruodžio 18 – 2019 m. birželio 15 d.....	16
3 pav. JAV dolerio (USD) ir bitkoino valiutos kurso santykis, laikotarpiu 2018 m. gruodžio 18 – 2019 m. birželio 15 d.....	17
4 pav. „Bitcoin“, „XRP“, „Ethereum“ ir „Litecoin“ kriptovaliutų kainų pokytis (USD) dienomis (šaltinis: www.coinmarketcap.com) (sudaryta autorės)	20
5 pav. Turto rūšių klasifikavimas (sudaryta autorės).....	21
7 pav. Tikrosios vertės trijų lygių hierarchija (sudaryta autorės).....	29
8 pav. Kriptografinio turto vertės nustatymo schema (šaltinis: „PwC“, 2019a).....	30
9 pav. Tikrosios vertės atskleidimo veiksniai (sudaryta autorės)	35
10 pav. Veiksniai darantys įtaka vertinimo metodui (sudaryta autorės).....	36
11 pav. Pajamų pripažinimo penkių žingsnių modelis (šaltinis: „PwC“, 2019a)	37
12 pav. Atliekami veiksmai ataskaitinio laikotarpio pabaigoje (sudaryta autorės)	38
13 pav. Standartų palyginimas ir TFAAK komentaras (sudaryta autorės).....	39
14 pav. Teorinis modelio prielaidos (sudaryta autorės)	41
15 pav. Kriptovaliutų apskaitos modelis (sudaryta autorės).....	44
16 pav. Pinigų-kriptovaliutos sąskaitų korespondencija įsigijimo metu.....	49
17 pav. Pinigų – kriptovaliutų tikrosios vertės koregavimo sąskaitų korespondencija	50
18 pav. Pinigų ir nuostolio pokyčiai po balansinės vertės koregavimo	50
19 pav. Pinigų – kriptovaliutos pardavimo sąskaitų korespondencija	51
20 pav. Pinigų – kriptovaliutų tikrosios vertės nustatymo įtaka nepaskirstytajam pelnui (nuostoliui)	52
21 pav. Finansinio turto – kriptovaliutų įsigijimo sąskaitų korespondencija	53
22 pav. Finansinio turto – kriptovaliutų tikrosios vertės koregavimo sąskaitų korespondencija ...	53
23 pav. Finansinio turto – kriptovaliutų perklasifikavimo sąskaitų korespondencija.....	54
24 pav. Trumpalaikių investicijų ir nuostolio pokyčiai po balansinės vertės koregavimo	54
25 pav. Finansinio turto – kriptovaliutų pardavimo sąskaitų korespondencija.....	55

26 pav. Finansinio turto – kriptovaliutų tikrosios vertės nustatymo įtaka nepaskirstytajam pelnui (nuostoliui)	56
27 pav. Nematerialaus turto – kriptovaliutų įsigijimo sąskaitų korespondencija	57
28 pav. Nematerialiojo turto – kriptovaliutų perkainojimo sąskaitų korespondencija	57
29 pav. Nematerialaus turto ir nuostolio pokyčiai po kriptovaliutų perkainojimo	58
30 pav. Nematerialaus turto – kriptovaliutų pardavimo sąskaitų korespondencija	58
31 pav. Nematerialaus turto – kriptovaliutų perkainojimo įtaka grynajam nuostoliui	59
32 pav. Atsargų – kriptovaliutų pirminio pripažinimo sąskaitų korespondencija	60
33 pav. Atsargų – kriptovaliutų vertės mažinimo sąskaitų korespondencija	61
34 pav. Atsargų ir nepaskirstytojo pelno (nuostolio) pokyčiai po kriptovaliutų perkainojimo	61
35 pav. Atsargų – kriptovaliutų pardavimo sąskaitų korespondencijos.....	62
36 pav. Atsargų – kriptovaliutų perkainojimo įtaka grynajam nuostoliui	62
37 pav. Turto sudėties kitimas pagal kriptovaliutoms priskirta turto rūšį	64

Lentelių sąrašas

1 lentelė. Populiariausios kriptovaliutos pagal rinkos kapitalizaciją (sudaryta autorės)	13
2 lentelė. Grynujų pinigų ir pinigų ekvivalentų sąvokos pagal TAS (sudaryta autorės)	23
3 lentelė. Kriptovaliutos pirminio pripažinimo apskaitos skirtumai	28
4 lentelė. Vertinimo metodai pagal 13 TFAS (sudaryta autorės)	28
5 lentelė. Kriptovaliutų apyvartos santykis (procentais) 2020 m. sausio mėn. 8 d. (sudaryta autorės)	31
6 lentelė. Pagrindiniai skirtumai tarp TFAS ir VAS po pirminio pripažinimo	33
7 lentelė. „Coin Hodl“ pradinė investicija į kriptovaliutas (tūkst. Eur) (sudaryta autorės)	48
8 lentelė. Informacija apie valdomas kriptovaliutas (2018-12-31) (tūkst. Eur) (sudaryta autorės)	48
9 lentelė. Informacija apie valdomas kriptovaliutas (2019-03-25) (tūkst. Eur) (sudaryta autorės)	48
10 lentelė. Kriptovaliutų reglamentavimo finansinėse ataskaitose vertinimo kriterijai (sudaryta autorės)	63

Įvadas

Blokų grandinės technologijos išradimas labai stipriai pakeitė suvokimą, kaip gali būti struktūrizuojama ir valdoma pinigų sistema. Centriniai bankai ir valstybinės valdžios institucijos dažniausiai atsisako kriptovaliutas pripažinti pinigais. Tačiau, vis daugiau įmonių pradeda naudoti kriptovaliutas, pavyzdžiui, investavimo tikslais arba priėmė jas kaip mokėjimo priemones. Sparčiai didėja mokėjimo operacijų, naudojant kriptovaliutas, skaičius ir kriptovaliutos sudaro nemenką įmonės valdomo turto dalį. Dėl šių priežasčių apskaitos standartų rengėjams reikėjo skubiai pateikti nurodymus, kaip kriptovaliutos turėtų būti reglamentuojamos finansinėse ataskaitose. Dėl tokių rekomendacijų trūkumo praktikoje pradėta taikyti įvairūs apskaitos būdai. Iki šiol rekomendacijas kriptovaliutos reglamentavimui yra sudariusios didžiosios apskaitos įmonės ir vietinės apskaitos reguliavimo institucijos. Kaip teigia, Prochazka (2018), dėl rekomendacijų ir literatūros trūkumo reikalingos apskaitos gairės, siekiant išvengti apskaitos procedūrų įvairovės rinkoje.

Remiantis, Smith'o, Petkov'o ir Lahijani'o (2019), atlikta kriptovaliutų apskaitos analize, buvo išanalizuota, kad šiuo metu nėra vieno visoms įmonėms tinkamo apskaitos sprendimo. Atliktoje analizėje teigiama, kad kriptovaliutos įmonių apskaitoje dažniausiai yra siejamos su nematerialiu turtu, nes kriptovaliutos aiškiai atitinka turto apibrėžimą ir neturi fizinių požymių. Taip pat, pastebima, kad kiekvienai įmonei pasirinkus jiems tinkamiausia metodą ir atlikus lyginamąją analizę, gali būti pastebimi finansiniu duomenų skirtumai. Be to, yra pabrėžiama, kad kriptovaliutų traktavimas užsienio valiutą tik iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti logiškas, tačiau atlikus analizę pastebima, kad daugelis įmonių jų nevertina, kaip užsienio valiutos. Kadangi šioje srityje, susijusioje su kriptovaliutų apskaita, vis dar dominuoja žiniasklaidos pranešimai ir akademiniai tyrimai, tikimasi, kad į juos bus atsižvelgiama ruošiant oficialias kriptovaliutų apskaito gaires.

Problema – oficialių kriptovaliutų apskaitos gairių trūkumas. Kriptovaliutų diegimas į įmonių veiklą pastaruoju metu yra dažnas reiškinys. Šiuo metu vis dar nėra pateikiama aiškių gairių, kaip ūkinės operacijos kriptovaliutomis turėtų būti registruojamos apskaitoje. Įmonių buhalteriai susiduria su apskaitos sistemos trūkumais ir nepasiruošimu valdyti atliekamus sandorius kriptovaliutomis. Todėl, tikimasi, kad greitu metu ši problema bus išsprendžiama, išleidžiant atskirą apskaitos standartą. Tačiau, ar naujo standarto išleidimas, kriptovaliutų apskaitai, išspręs visas finansinės atskaitomybės problemas ir bus tinkamas visiems ūkio subjektams?

Tyrimo objektas – kriptovaliutų reglamentavimas finansinėse ataskaitose

Tyrimo tikslas – sudaryti kriptovaliutų apskaitos finansinėse ataskaitose modelį ir patikrinti jį naudojant atvejo analizės metodą

Tyrimo uždaviniai:

1. nustatyti kriptovaliutų atskleidimo finansinėse ataskaitose problemą;
2. išanalizuoti kriptovaliutų reglamentavimo finansinėse ataskaitose teorinius sprendimus;
3. sudaryti kriptovaliutų apskaitos finansinėse ataskaitose modelį;
4. aptarti gautus modelio patikrinimo rezultatus, bei pateikti rekomendacijas.

Tyrimo metodai – mokslinės literatūros analizė, bei tarptautinių apskaitos standartų ir verslo apskaitos analizė, atvejo analizė

1. Kriptovaliutų reglamentavimo finansinėse ataskaitose problematika

Šiame skyriuje pateikiama informacija apie kriptovaliutas, jų istoriją ir technologiją. Taip pat, supažindinama su problemomis, su kuriomis susiduria vyriausybės, įmonės bei buhalteriai populiarėjant kriptovaliutų naudojimui visame pasaulyje. Šios problemos bus aptariamoms viso tyrimo metu.

1.1. Kriptovaliutų apibrėžimas ir ekosistema

Kriptovaliutos – skaitmeninė mainų priemonė, sukurta, įsigyjama, laikoma ir prekiaujama elektroniniu būdu, skirtingai tradicinei (*fiat*) valiutai. Ši skaitmeninė decentralizuota valiutą buvo sukurta ir išleista 2009 metais, kaip atvirojo kodo programa, leidžiančia visiems norintiems ją įsidiegti ir naudotis. Sukurta remiantis pagal baltąją knygą (angl. *whitepaper*), kurią 2008 m. spalio mėnesį pristatė asmuo, slapyvardžiu Satoshi Nakamoto.

Skirtingai nuo tradicinės valiutos, kurios vertę nustato įstatymai, kriptovaliutos nėra kontroliuojamas vyriausybės ar kito valstybės subjekto. Tai veikia, kaip mokėjimų mechanizmas, kuriame valiutos vertė priklauso nuo paklausos ir pasiūlos. Veikdamas P2P (angl. *peer-to-peer*) tinkle, kuris vartotojams siūlo privatumą, greitesnį transakcijų vykdymą ir mažesnes išlaidas, pritraukia ypatingą dėmesį, kaip finansinė naujovė (Holub'as, Johnson'as, 2018).

Sandoriams kriptovaliutomis pradžioje nereikėjo didelių finansinių išlaidų, nes sandoriai neapima trečiųjų šalių. Kiekvienas tinkle vykstantis sandoris yra užregistruojamas skaitmeniniame faile, kuris vadinamas – blokų grandinė. Sandoriai patikrinami ir patvirtinami daugumos bloko grandinės kriptovaliutų kasėjų. Informacija saugoma skaitmeninėje pinigineje, kuri pasiekama naudojant programą kompiuteryje arba išmaniajame telefone. Taip pat, jis gali būti laikomas skaitmeninėje sąskaitoje, suteikiančioje galimybes keistis sąskaitų turėtojams skirtingų tipų kriptovaliutomis ar tradiciniais pinigais.

Skaitmeninė pinigine, kuri apibūdinama, kaip viešasis raktas, kuris yra sudarytas iš skaičių ir raidžių, naudojamas, kaip slapyvardis. Suteiktas slapyvardis yra susietas su vartotojo tapatybe. Vartotojai, kurie įsigyja valiutas per trečiąsias šalis turi patvirtinti savo tapatybę pateikdami tapatybę įrodanti dokumentą ir pirkimui naudojama banko sąskaitą.

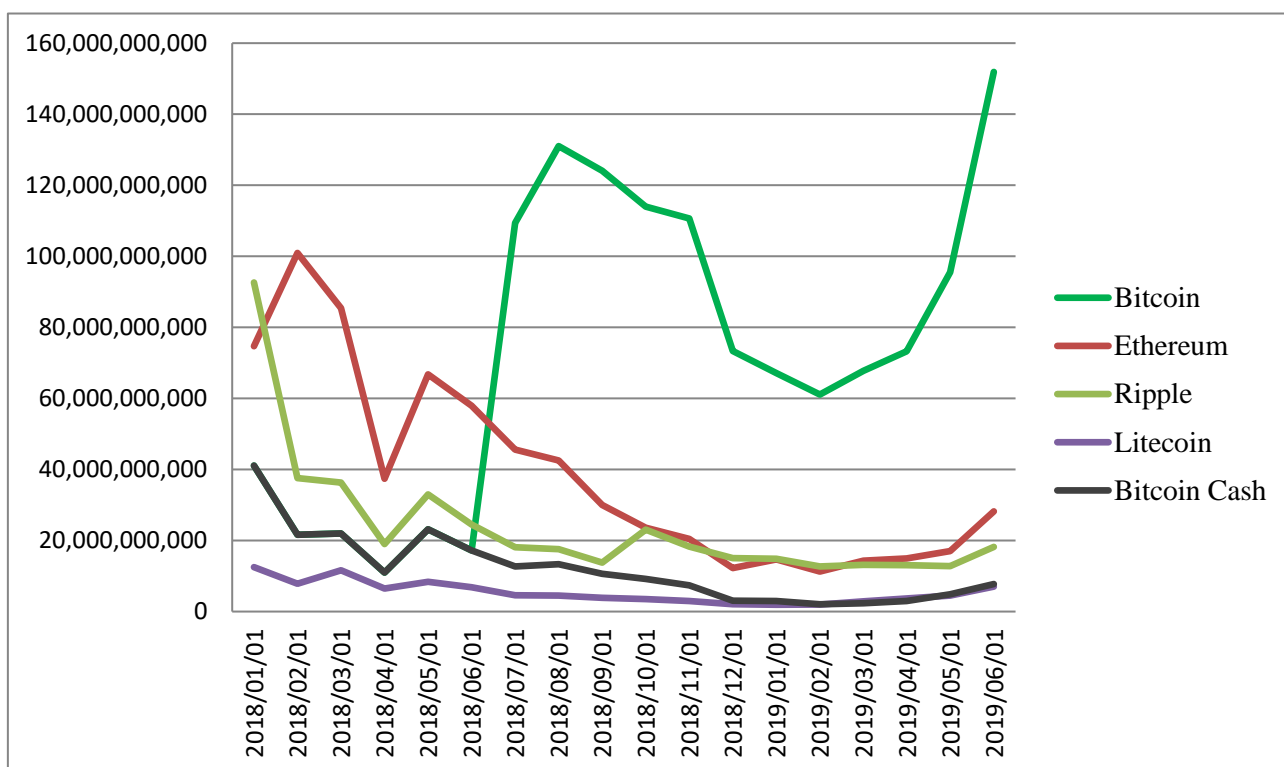
Tradicinėje bankininkystėje klientas turi pasitikėti tarpininkais, įskaitant bankus ar kitas trečiąsias šalis, teikiančias mokėjimų paslaugas, decentralizuotoje kriptovaliutų sistemoje vartotojas privalo pasitikėti blokų grandinės infrastruktūra. Kriptovaliutos negali veikti be minėtos infrastruktūros. Pirmą kartą vartotojai kriptovaliutą turi pirkti naudojant tradicine valiutą, nebent konkretus vartotojas yra kriptovaliutos kasėjas. Pastaruoju atveju, vartotojas turi galimybę prekiauti tiesiai iš blokų grandinės. Viena iš sričių, kurioje reikalingas vartotojų pasitikėjimas yra sandorių patvirtinimas. Kadangi sandorių tikrinimo išlaidas padengiamos komisiniais mokesčiais, o mokesčių suma priklauso nuo tiekėjo, tam tikri sandoriai blokuose gali likti nepatvirtinti numatytu laiku. Komisinių sumą yra nusprendžiama kriptovaliutos kasėjų, atsižvelgdami į algoritmų sudėtingumą ir patiriamas sąnaudas.

Žinomesnės ir plačiausiai naudojamos kriptovaliutos, pagal „Coinbase“: Bitcoin, Litecoin, Ethereum. Ripple (žiūrėta 2019-06-01). Šiuo metu atsiranda ir naujos rūšies kriptovaliutos, vieną jų – Bitcoin cash, kuri taip pat yra viena populiariausių kriptovaliutų. Kriptovaliutos, nesugeba veiksmingai tarnauti, kaip vertę saugantis objektas, nes jų perkamoji galia yra labai nepastovi (žr. 1

lentele ir 2 paveikslą). Tarp daugiau, kaip 2200 virtualiųjų valiutų, esančių 2019 m. birželio mėnesį, dauguma jų yra naujos ir nereikšmingos rinkos kapitalizacijai. Analizės atlikimui buvo pasirinktos penkios populiariausios kriptovaliutos, remiantis viena pagrindinių kriptovaliutų prekybos biržą – „CoinMarketCap“.

1 lentelė. Populiariausios kriptovaliutos pagal rinkos kapitalizaciją¹ (sudaryta autorės)

Eil. Nr.	Pavadinimas	Simbolis	Rinkos kapitalizacija, USD	Kaina, USD	Kriptovaliutos kiekis apyvartoje	Parduotas kiekis (per 24 val), USD
1	Bitcoin	BTC	\$154 032 739 184	\$8 672,77	17 760 500	\$19 763 228 701
2	Ethereum	ETH	\$28 099 921 945	\$263,85	106 499 102	\$8 306 983 388
3	Ripple	XRP	\$17 235 8900 006	\$0,405532	42 501 950 124	\$1 229 672 997
4	Litecoin	LTC	\$8 459 345 231	\$135,93	62 233 951	\$4 505 331 244
5	Bitcoin Cash	BCH	\$7 466 457 416	\$418,54	17 839 088	\$1 739 023 581

1 pav. Populiariausių virtualiųjų valiutų rinkos kapitalizaciją (USD) 2018 m. sausio – 2019 m. birželio mėn.¹ (sudaryta autorės)

Nuo pat pirmosios kriptovaliutos įkūrimo 2009 m. populiarumas ir jos pripažinimas augo, nors jos vertė išlieka labai nepastovi, tačiau ekosistema palaikanti kriptovaliutas augo labai sparčiai. Remiantis Sotiropoulou ir Guegan (2017) tyrimu, yra išskiriamos trys pagrindinės kriptovaliutų sistemos kategorijos.

¹ Šaltinis: <https://coinmarketcap.com/>, žiūrėta 2019 m. birželio 15 d.

Viena iš kriptovaliutos ekosistemos dalių yra kasyba. Kriptovaliutos kasyba tai procesas, kuriame vartotojai yra galios tiekėjai, kuri reikalinga skaičiuoti ir apdoroti vykstančius kriptovaliutos sandorius. Šiuo metu yra išvystyta atskira pramonė šaka, skirta kriptovaliutos kasybai. Išskirtinai kasybos tikslams yra statomi didelės galios kompiuteriai. Kompiuteriuose esančios vaizdo plokštės atlieka algoritminius skaičiavimus, kurie leidžia įvykti transakcijai, taip sukurdamas saugu decentralizuotą tinklą. Algoritmų skaičiavimas, jų kiekis priklauso nuo vykdomų transakcijų kriptovaliutomis skaičiaus. Už suteikus resursus šiems mokėjimams vykdyti yra gaunamas komisinis atlygis.

Antroji ekosistemos kategorija – kriptovaliutos mainai. Kriptovaliutos, taip pat, gali būti parduodamos ir perkamos kriptovaliutų biržose. Šie mainai padeda sukurti kriptovaliutos rinką, priklausomai nuo sandorių apimtys, šie mainai nustato kriptovaliutų vertę. Procesas panašus į pasikeitimą akcijomis – vartotojai gali ne tik keistis kriptovaliutomis, taip pat, gali iškeisti į tradicinę centralizuota valiutą, atsižvelgiant į sandorio dienos kursą.

Paskutinei ekosistemos kategorijai yra priskiriamos įmonės priimančios kriptovaliutas, kaip atsiskaitymo priemonę, prekybininkai. Jie yra pagrindinė ekosistemos sudedamoji dalis. Kriptovaliutos būtų nenaudingos, jei jos nebūtų priimamos, kaip atsiskaitymo priemonė už prekes ar paslaugas. Įmonių skaičius, kuris legalizuoja šį atsiskaitymo būdą sparčiai auga. Be to, ekosistemoje dalyvauja įmonės, kurios diegia kriptovaliutų bankomatus. Specializuotuose bankomatuose galima nusipirkti ar iškeisti turimas kriptovaliutas.

Vienas svarbiausių kriptovaliutos privalumu yra sandorių anonimiškumas, kas lemia jos didėjanti vartojimą. Tačiau, būtent ši savybė kelia daug problemų, susijusių su kriptovaliutomis. Kriptovaliutos, naudojama kaip priemonė remti nusikalstamą veiklą, taip pat mokesčių vengimui (Foley, 2019). Pagrindinės vyriausybės pajamos yra surenkamos per mokesčių sistemas, o kriptovaliutos yra probleminė sritis. Išskiriami du pagrindiniai būdai, kaip kriptovaliutos generuoja pajamas. Pirma, dėl kriptovaliutos vertės svyravimo, jos gali būti parduodamos didesne nei pradinė pirkimo kaina, taip sukuriama grynas pelnas, pajamos. Antra, kriptovaliutos gali būti gautos, kaip mokėjimas už prekes ar paslaugas, todėl turėtų būti apmokestinamos kaip pajamos (Sotiropoulou, Guegan, 2017).

1.2. Kriptovaliutų reglamentavimas pagal atskiras jurisdikcijas

Dėl neįprastu ir naujų savybių, kurias turi kriptovaliutos, reguliavimo institucijoms kyla daug iššūkių. Pagrindinis iš jų yra, kaip nustatyti kur ir kaip taikyti apribojimus (Bohme ir kt., 2018). Neįmanoma sureguliuoti viso kriptovaliutų tinklo dėl jų geografinio pasiskirstymo ir privatumo apsaugos. Kriptovaliutų teisinis statusas įvairiose šalyse skiriasi ir dažnai keičiasi, nes vyriausybės ir centriniai bankai nuolat tiria kriptovaliutas ir peržiūri savo deklaruojamą požiūrį, bei nuomones apie jas (Jacobs'as, 2018).

Lietuvos bankas (LB) (2019) atlikęs tyrimą, teigia, kad šiuo metu pasaulinėje makroekonomikoje ir finansinėje pusiausvyroje yra jaučiamas nerizikingo turto trūkumas. Nerizikingas turtas apibūdinamas, kaip toks turtas, kuris išlaiko jo ekonominę vertę po blogų makroekonominių sukrėtimų. Pranešime teigiama, kad išleidus centrinio banko skaitmeninę valiutą, būtų galima išplėsti realia saugaus turto pasiūlą (LB, 2019). Kriptovaliutos išleistos centriniu banku ar vyriausybių, turėtų būti reglamentuojamos, kaip centralizuota valiuta, jei ji atliktu tas pačias funkcijas (EBPO, 2018). Japonija laikoma šalimi turinčią vieną didžiausių kriptovaliutų rinkų, šalis

tai priėmė, kaip teisėtą mokėjimo priemonę. Kitose šalyse kriptovaliutos priimamos, bet ne kaip teisėta atsiskaitymo priemonė, tokios šalys kaip Jungtinė Karalystė, Pietų Korėja, Australija ir Singapūras (Rooney's, 2018). Šveicarijos vyriausybė suinteresuota pritraukti kuo daugiau investuotojų ir operatorių į virtualiosios valiutos sistemas. Taip pat, yra šalių, kuriose vykdoma veikla kriptovaliutomis yra nelegali, vienas iš pavyzdžių yra Kinija, nors ši šalis yra viena didžiausių pasaulyje pagal iškasamos kriptovaliutos kiekį (Reuters'as, 2018).

Dėl kriptovaliutų reglamentavimo taisyklių trūkumo ir jų anonimiškumo atsirado didelis susirūpinimas, kad jos palengviną ir paskatiną pinigų plovimo ir kitą nusikalstamą veiklą (Jacobs'as, 2018). Be to, sandoriai įvykę kriptovaliutomis nėra apsaugoti vyriausybės įstatymų ar kitų kontrolės priemonių. Europos bankininkystės institucija (EBI) viešai paskelbė neoficialius įspėjimus, informuodama visuomene apie didelę riziką investuojant į kriptovaliutas. Teisės aktų trūkumas, taip pat, susijęs su apskaitos ir audito profesijomis, nes nėra galiojančių Tarptautinių apskaitos standartų, reglamentuojančių kriptovaliutų apskaitą, kurie naudojami įvairiai apskaitos praktikai (AASB, 2016). Tačiau, Tarptautinis finansinės atskaitomybės aiškinimo komitetas (TFAAK) 2019 m. birželio mėn. pateikė atnaujintus Tarptautiniu finansinės atskaitomybės standartu (TFAS) komentarus. Naujausiame komentare nurodyta kokiais standartais ūkio subjektas gali remtis ir taikyti jų reikalavimus.

Tačiau, tai yra tik aiškinimas, tai nėra absoliutus sprendimas, kaip kriptovaliutos turi būti vertinamos ir vaizduojamos finansinėse ataskaitose. Be to, buvo nuspręsta, kad nebus išleistas naujas standartas, reguliuojantis kriptovaliutas. Kadangi nėra paskelbtas joks oficialus standartas, nereikalaujama vadovautis pateiktomis rekomendacijomis, be to, yra paliekama vietos kitoms interpretacijoms. Tačiau, dėl inovacijų susijusių su kriptovaliutomis įvairovės ir vystymosi tempo, kiekvienas atvejis skirsis, kils sunkumų padaryti bendrąsias išvadas dėl kriptovaliutų turto klasifikavimo ir reglamentavimo finansinėse ataskaitose.

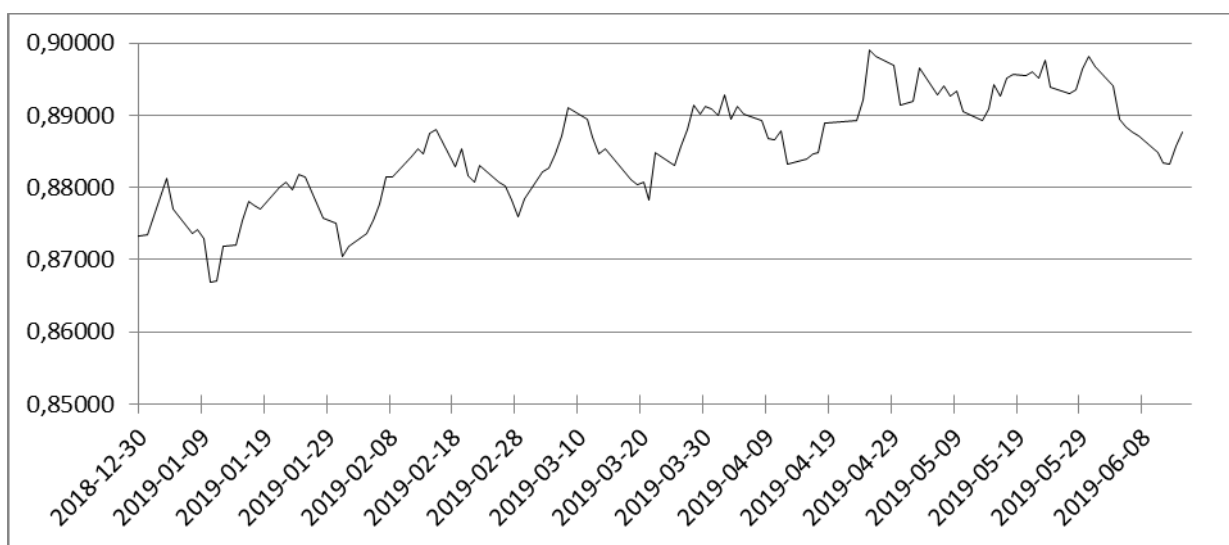
1.3. Kriptovaliutų apskaitos reglamentavimas

Kriptovaliutų naudojimas versle per pastaruosius metus išaugo ir didelės kompanijos, tokios kaip „Subway“, „PayPal“, „Shopify“, „Microsoft“, „Overstock“ deklaruoja kriptovaliutas, kaip vieną iš atsiskaitymo priemonių (Allen'as ir kt., 2019). Dėl išaugusio kriptovaliutų naudojimo versle skubiai reikėjo apskaitos gairių, kurias įprastai pateikia atsakingos institucijos (EY, 2018). Nacionalinės apskaitos institucijos visame pasaulyje išreiškė rekomendacijų poreikį, kad būtų išvengta nekorektiško kriptovaliutų vertinimo. Australijos apskaitos standartų valdyba, taip pat pabrėžia standarto išleidimo svarbą, kad būtų išvengiama naudojamų apskaitos būdų įvairovės taikymo (AASB, 2016). Yilmaz'o ir Hazar'o (2018) atliktame tyrime nustatyta, kad investuotojų nuomone, nėra tinkamų standartų kriptovaliutų apskaitai.

Šiuo metu nėra jokių TFAS standartų, kurie reglamentuotu kriptovaliutų apskaitos reikalavimus. Esamos gairės daugiausiai sudaro TFAAK pateikti komentarai, Australijos apskaitos standartų valdybos pateiktos rekomendacijos ir didelių apskaitos įmonių išleisti pranešimai. Australijos apskaitos standartų valdyba pateikė savo požiūrį šiuo klausimu ir siūlo sprendimus, kurie standartai galėtų būti taikomi kriptovaliutų apskaitai. Didžioji dalis turimos literatūros yra skirta kriptovaliutų turto klasifikavimui ir įvairiems apskaitos būdams. TFAAK išleistame sprendime, pateikiamos gairės, kokie esami standartai gali būti taikomi kriptovaliutomis (IFRS, 2019). Tačiau, šios gairės nepateikia visų su kriptovaliutų apskaita susijusių problemų sprendimo būdų ir yra skirtingų nuomonių ar šios apskaitos procedūros suteikia reikiamą finansinę informaciją, ar ne.

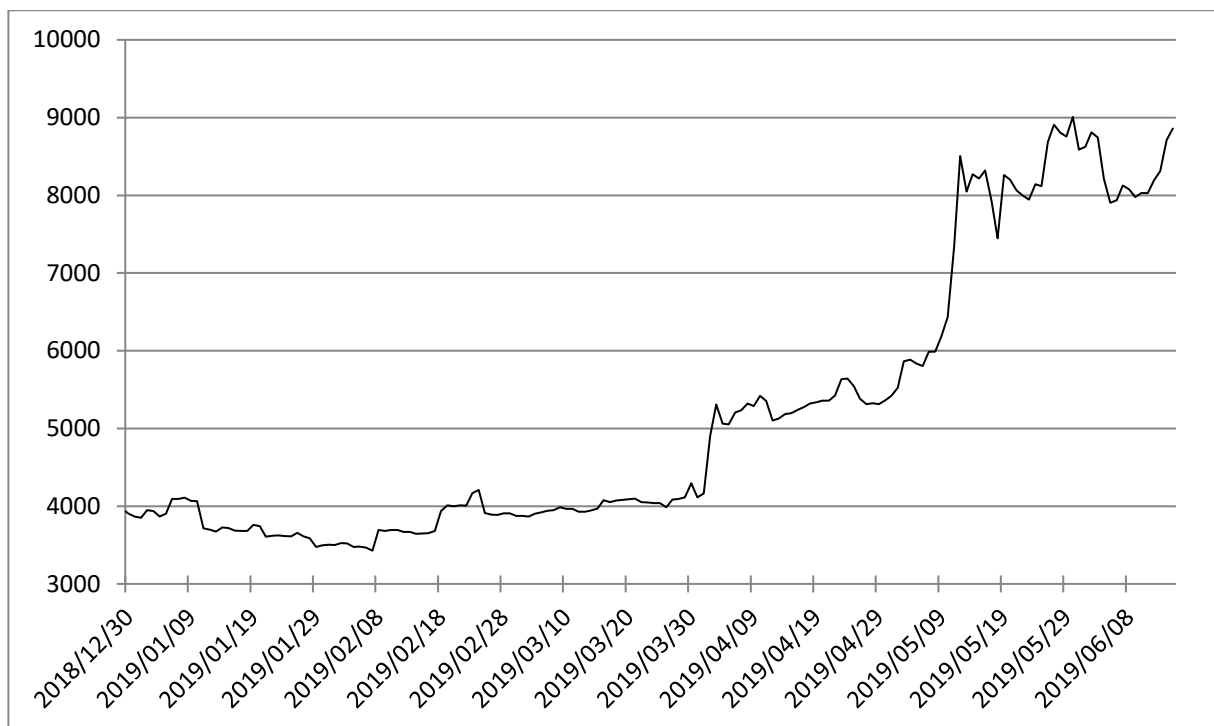
Vienas iš pagrindinių iššūkių, iškeltų literatūroje, yra tai, kokiai turto rūšiai kriptovaliutos gali būti priskiriamos. Galimos literatūroje aptartos turto rūšys yra atsargos, pinigai, pinigų ekvivalentai, finansinis turtas ir nematerialusis turtas (AASB, 2016). TFAAK pateiktame išaiškinime, nurodoma, kad galimi standartai yra 2 TAS „Atsargos“ arba 38 TAS „Nematerialusis turtas“ (IFRS, 2019). Tačiau, yra priešingų nuomonių ar kriptovaliutų priskyrimas šioms turto rūšims teikia svarbią ir naudingą informaciją finansinės atskaitomybės vartotojams, ar ne. Ūkio subjektams, svarbu apsvaistyti, kuris standartas taikomas kriptovaliutomis, nes jis daro įtaka visoms vėlesnėms apskaitos procedūroms ir atskleidžiamai informacijai finansinėse ataskaitose. Be to, kaip teigia Barth'as (2006), skirtingas turto klasifikavimas yra susijęs su skirtingais ateities lūkesčiais. Taigi, skirtingas turto klasifikavimas, finansinės ataskaitos vartotojams, gali turėti įtakos priimamiems sprendimams. Nepaisant to, kad nėra aišku, kuris standartas turi būti taikomas, taip pat yra problema susijusi su turto sąvokos apibrėžimu ir pripažinimu, kurias reikia išspręsti (Tan'as ir Low'as, 2017).

Taip pat, susiduriama su problema, kaip turētu būti apskaitomos pajamos susijusios su kriptovaliutomis ir atskleidžiama informacija finansinėse ataskaitose. Pajamų atveju siūloma kriptovaliutas apskaityti pagal 21 TAS „Užsienio valiutų kurso pokyčių poveikis“ (Grant Thornton, 2018). Tačiau, įprastos centralizuotos valiutos kursai lyginant su kitomis valiutomis yra pastovesni (žr. 2 pav.), tačiau ir dėl tokio sąlyginai nedidelio skirtumo įmonės patiria reikšmingą sąnaudų kiekį, kuris įtakoja grynąjį pelną.

2 pav. JAV dolerio (USD) ir euro valiutos kurso santykis, laikotarpiu 2018 m. gruodžio 18 – 2019 m. birželio 15 d.² (sudaryta autorės)

² Šaltinis: Europos Centrinis bankas <https://www.ecb.europa.eu/>

3 pav. JAV dolerio (USD) ir bitkoino valiutos kurso santykis, laikotarpiu 2018 m. gruodžio 18 – 2019 m. birželio 15 d. ³(sudaryta autorės)

Kripto valiutų kursas yra itin nepastovus (žr. 3 pav.), įmonėms norint investuoti į kripto valiutas ir apskaitant pajamas būtų reikalinga atsižvelgti į 15-ojo TFAS reikalavimus – pajamos iš sutarčių su klientais (Deloitte, 2018). Taip pat, turėtų būti atsižvelgiama į operacijų įvykimo laiką, kainų svyravimus ir į tai ar kripto valiutų operacijos atitinka pajamų pripažinimo kriterijus. Informacija turėtų būti pateikiama finansinės atskaitomybės aiškinamuosiuose raštuose, kur turi būti paaiškinama informacija pateikta finansinėse ataskaitose. Informacijos atskleidimo kiekis priklauso nuo įvairių veiksnių, vienas jų taikomi apskaitos standartai. Visi šie aspektai gali turėti įtakos investuotojams ir suinteresuotoms šalims, kaip teisingai pasirinkti apskaitos tvarką, kuri gali turėti įtakos finansinės atskaitomybės vartotojų sprendimams.

Visiems leidiniams būdinga diskusija apie apskaitos sudėtingumą kripto valiutomis. Tam įtakos turi ne tik apskaitos praktikos trūkumas su kripto valiutomis, bet ir technologijų supratimas turi didelę įtaką.

1.4. Kripto valiutų klasifikavimo apskaitoje rizikos

Kripto valiutos yra susijusios su didele rizika, tiek apskritai, tiek su kripto valiutų apskaita, kuri gali sukelti nerimą akcininkams. Taip pat, su kripto valiutos apskaitos sunkumais susiduria ir buhalteriai, nes kripto valiutos skiriasi nuo kitų turto rūšių. Reikalinga suprasti kiekvienos virtualios valiutos požymius, nes skiriasi jų ypatybės (Deloitte, 2018), taigi buhalteriai turi žinoti ne tik apie galima apskaitos tvarkymą, bet ir apie kripto valiutų technologiją, kad galėtų tinkamai su jomis elgtis. Kadangi nėra taikytinų apskaitos standartų, rinkoje bus taikoma įvairių praktika bei taikoma skirtinga apskaitos tvarka, o tai gali turėti įtakos finansų rinkoms ir jos akcininkams. Kaip teigia, Raiborn'as ir Sivitanides'as (2015), apskaitant kripto valiutas įmonės apskaitoje, gresia apgaulės rizika, ypač pažeidžiant tikrosios vertės nustatymą ir pajamų pripažinimo kriterijus. Taip pat, yra

³ Šaltinis: <https://coinmarketcap.com>

rizika, kad kriptovaliutos apskaitos gairių nebuvimas gali turėti įtakos ūkio subjekto apskaitos politikai. Tvirtinama, kad apskaitos politikos pasirinkimas gali būti naudojama kaip priemonė konkrečioms vadovybės tikslams pasiekti (Scott'as, 2014). Dėl šios priežasties kriptovaliutomis taikoma apskaitos politika gali būti naudojama, kaip priemonė manipuluoti uždarbiu. Be to, apskaitos iššūkiai, atsirandantis dėl kriptovaliutų, gali turėti įtakos finansinės informacijos naudingumui. Taip pat, gali būti susiduriama su kriptovaliutų, kaip turto, blogu klasifikavimu. Tai gali turėti įtakos ne tik finansinių ataskaitų vartotojams, bet ir finansų rinkos patikimumui.

Kriptovaliutų vertinimas yra subjektyvus dalykas, šiuo metu būtų itin svarbus profesionalus sprendimas. Kaip teigia Ivan'as (2016), profesionalus vertinimas yra ypač svarbus tais atvejais, kuomet standartai yra neišsamūs arba kuomet situacijos yra sudėtingos ar nėra aiškiai apibrėžtos. Tačiau suteikiama galimybė kriptovaliutas apskaitoje pateikti pasirinktu metodu ir gali būti naudojama, kaip priemonė pakelti įmonės vertę. Tačiau, su kriptovaliutomis susijęs skepticizmas gali būti ir rizikos veiksnys. Kriptovaliutos yra pasiekiamos globaliu mastu, greitai ir patiriant mažai išlaidų, dėl to vyriausybinėms institucijoms yra sunku sekti operacijas atliekamas kriptovaliutomis (Brill'as, 2014). Tai skatina pinigų plovimą ir kitą nusikalstamą veiklą. Foley (2019) nustatė, kad neteisėta veikla sudaro didelę dalis kriptovaliutos vartotojų ir prekybines veiklas, be to teigiama, kad maždaug ketvirtadalis visų vartotojų (26 proc.) ir beveik puse operacijų atliekamų kriptovaliutomis (46 proc.) yra susiję su neteisėta veikla.

Su kriptovaliutų apskaitą, taip pat, susijęs jų apmokestinimas tam tikrais mokesčiais, mokesčių politikos kiekvieno šalyje skiriasi. Kiekviena šalis turi tam tikrus mokesčius taikomus juridiniams, tiek fiziniams asmenims. Tokios šalys kaip Alžyras, Bolivija, Marokas, Vietnamas, Pakistanas, Nepalas yra uždraudusios, bet kokią veiklą, kuri yra susijusi su kriptovaliutomis. Taip pat, pastebima, kad yra šalių, kurios laikosi kitokio požiūrio – savo šalyje neleidžia vykdyti jokios veiklos susijusios su kriptovaliutomis, tačiau to nedraudžia daryti už šalies sienos ribų (The Law Library of Congress, 2018). Šalys, kuriose nedraudžiama šalies piliečiams investuoti į kriptovaliutas ir užsiimti su jomis susijusiomis veiklomis, siekdamas išvengti apgaulių, ypatingą dėmesį skiria jų reguliavimo ir apmokestinimo reikšmei. Šie veiksniai gali turėti įtakos ir priimamiems apskaitos sprendimams.

2. Kriptovaliutos reglamentavimo finansinėse ataskaitose teoriniai sprendimai

Juridiniai asmenys rodo didelį susidomėjimą kriptovaliutomis, galimybę priimti jas, kaip mokėjimo formą. Be to, sparčiai auga kriptovaliutos gamintojų skaičius. Daugelis pradedančiųjų įmonių (angl. *startup*) žvelgia į kriptovaliutas, kaip į būdą pritraukti papildomų lėšų. Siekiant gauti daugiau finansavimo pildant jų idėjas, teikiant paslaugas ar produktus. Dėl šių priežasčių tiek įmonės, tiek šalys, kuriose veikia įmonės yra suinteresuotos, kad šie duomenys būtų pateikiami įprastose ataskaitose, įprastu ataskaitiniu laikotarpiu. Dėl šių priežasčių tarptautinės organizacijos suinteresuotos paruošti ir pritaikyti tinkama kriptovaliutų reglamentavimą, kurių tikslas padėti įmonėms teisingai atskleisti informacija susijusia su kriptovaliutomis.

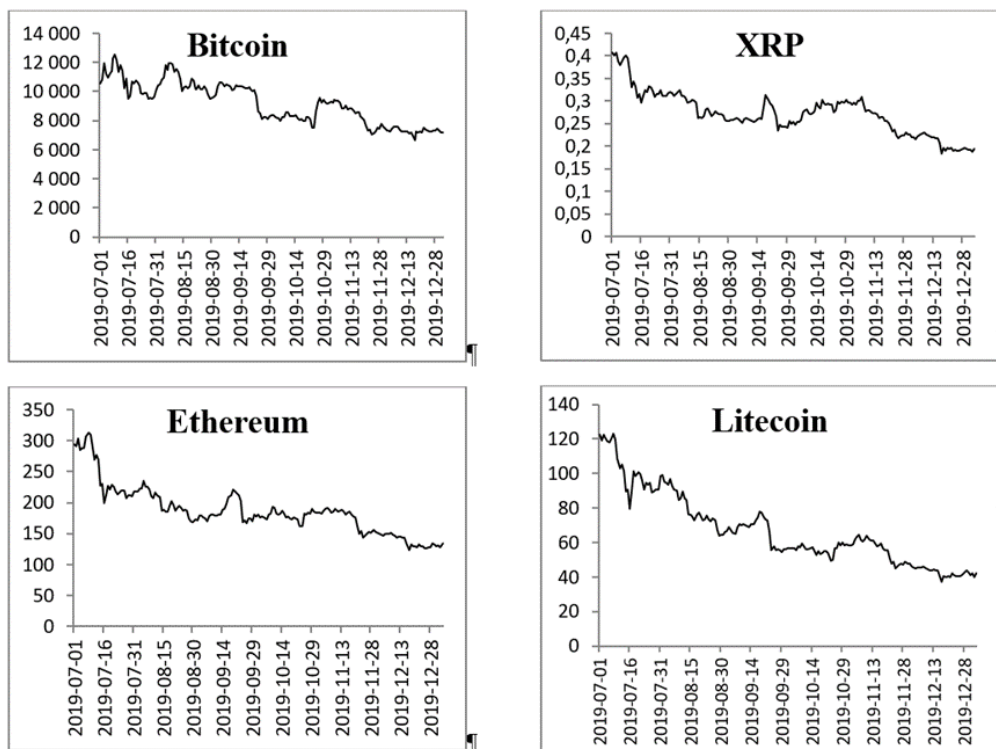
2.1. Turto klasifikavimas

Kriptovaliutos sudaro besikeičiančią, greitai augančią, tačiau vis dar palyginti naują turto klasę (EBPO, 2018). Dėl šios priežasties organizacijos, kurios nagrinėja turto apskaitą nėra pateikusios konkrečių gairių jų reglamentavimui. Sparčiai atsirandančių naujovių susijusių su kriptovaliutomis kiekvienas atvejis ir aplinkybės skiriasi, todėl sunku parengti bendrai taikomus standartus kriptovaliutos apskaitos tvarkymui. Be to, susiduriama su problema, kad šiuo metu nėra standartizuotu kriptovaliutos apibrėžimo ir terminologijos. Dėl kriptovaliutos itin greito plitimo ir tarptautinių organizacijų nespėjimo prisitaikyti prie naujovių ir naujų reglamentų ruošimo, pritaikytų kriptovaliutai, ji buvo pradėta traktuoti, kaip turtas. Sutariama, kad turto apibrėžimas virtualiajai valiutai tinka, nes iš jos bus gaunama ekonominė nauda, tokia pati funkcija, kurią atlieka ir įprastas turtas (IFRS, 2018). Ūkio subjektai turi nustatyti ar kriptovaliutos atitinka turto apibrėžimą.

Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO) kriptovaliutas siūlo tvarkyti ir traktuoti kaip turtą. Siekiant išsiaiškinti ar kriptovaliuta atitinka turto savybes EBPO 2018 metų pranešime remdamasi Nacionalinės sąskaitų sistemos⁴ (NSS) pateikta turto apibrėžimo sąvoka tai patvirtino (EBPO, 2018). NSS turtą apibrėžia, kaip objektą, kuris turi priklausyti tam tikram juridiniam ar fiziniam vienetui ar vienetams ir iš kurio savininkai gauna ekonominę naudą, jį laikydami ar naudodami tam tikrą laiką (NSS, 2008). Skaitmeninių monetų nuosavybė yra tiksliai apibrėžta. Kiekvienas asmuo turintis elektroninius raktus susietus su tam tikrą kriptovaliutos sąskaita, turi galimybę jomis naudotis, taip pat, kaip naudojasi įprasta banko sąskaitą. Be to, nuosavybę galima patikrinti naudojantis bloką grandinės technologiją, kurioje yra registruojama kiekviena operaciją susijusį su kriptovaliutą, taip nustatant nuosavybės teisę. Kriptovaliutos, taip pat, gali suteikti ekonominę naudą jos savininkui. NSS teigiama, kad turtas yra vertės kaupimo objektas, kurią savininkas sukaupia laikydamas arba naudodamas jį tam tikrą laikotarpį (NSS, 2008). Turtas yra priemonė, perkelianti vertę iš vieno ataskaitinio laikotarpio į kitą (AASB, 2018).

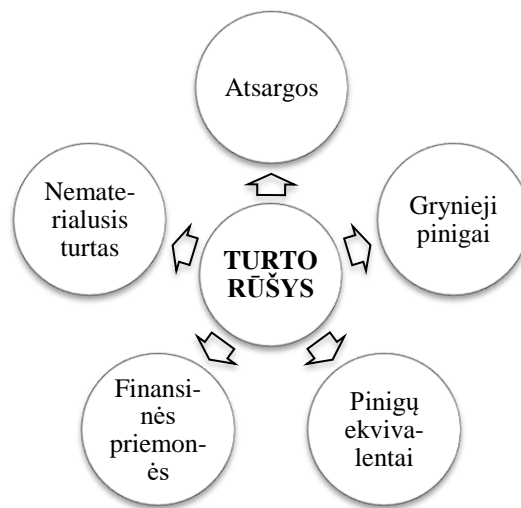
Kriptovaliutų vertė priklauso nuo pasiūlos ir paklausos, reiškia, kad investuotojas tikisi gauti pelną po tam tikro laikotarpio, kuomet tikimasi jų kainos kilimo. Tačiau dėl šiai rinkai būdingo didelio nepastovumo, pelnas gali būti neuždirbamas. 4 paveiksle parodytas pasirinktu kriptovaliutų vertės kitimas, laikotarpyje nuo 2019 m. liepos 1d . iki 2019 m. gruodžio 31 d. Kriptovaliutos, kurios pateikiamos vaizdinyje yra pačios populiariausios (šaltinis: „CoinMarketCap“) iš visų šiuo metu egzistuojančių.

⁴ Systems of National Accounts, 2008, ISBN 978-92-1-161522-7

4 pav. „Bitcoin“, „XRP“, „Ethereum“ ir „Litecoin“ kriptovaliutų kainų pokytis (USD) dienomis (šaltinis: www.coinmarketcap.com) (sudaryta autorės)

4 paveiksle pateiktos tendencijos parodo, kad kriptovaliutos neturi stabilios vertės ir laiko atžvilgiu yra didelių vertės svyravimų. Tačiau, tikimasi, kad laikui bėgant išlaikys tam tikrą vertę ir šiuo atžvilgiu galima teigti, kad jos galėtų būti vertinamos kaip vertybės. Vertybės, pagal NSS (2008), apima elementus, laikomus kaip alternatyvią investavimo formą, pavyzdžiui taurieji metalai ar meno dirbiniai. Šiai nuomonei pritaria ir Gikay (2018), nors kriptovaliutos palyginimas su auksu dažniausiai naudojamas tik siekiant įtikinti vartotojus ir investuotojus. Palyginimas grindžiamas nuostata, kad auksas yra brangus tik todėl, kad žmonės subjektyviai jį vertina kaip vertingesnį, palyginti su kitu metalu, kuris gali būti toks pat patvarus ir funkcionalus kaip auksas. Argumentuoja tuo, kad atsižvelgiant į vartotojų nuomonę bei kriptovaliutos pasiūlą ir paklausą yra tikslinga laikyti ją vertybėmis. Siekiant kriptovaliutas finansinėse ataskaitose parodyti kaip turtą svarbu įvertinti ir pasirinkti teisingą turto rūšį (žr. 5 pav.).

5 pav. Turto rūšių klasifikavimas (sudaryta autorės)

Kadangi, ilgalaikis turtas apibūdinamas, kaip turtas, kuris pakartotinai ar nepertraukiamai yra naudojamas gamybos procesuose ilgiau ne vienerius metus (EBPO, 2018). Kripto valiutos negali būti priskiriamos ilgalaikiam turtui, nes šio apibrėžimo neatitinka, bei jos nėra skirtos naudoti gamybos procesuose. Be to, turtas turi atitikti turto pripažinimo kriterijus, kad jį būtų galima pripažinti balanse.

Turtas ne visuomet būna pripažįstamas finansinėse ataskaitose (Christian'as ir Ludenbach'as, 2013). Turtas finansinėse ataskaitose pripažįstamas kuomet yra žinoma, kad ūkio subjektas iš jo gaus ekonominės naudos ateityje, bei galima patikimai nustatyti jo savikainą ar vertę (IFRS, 2018). Taip pat, norint nustatyti ar turtas atitinka pripažinimo kriterijus, reikia atsižvelgti į konkrečius taikomo standarto kriterijus. TFAS susitikime buvo aptariamas kripto valiutos netikrumo aspektas, ar vis dėl to ūkio subjektas gali tikėtis ekonominės naudos iš kripto valiutų (IFRS, 2018). Daugelis didžiųjų apskaitos įmonių teigia, kad kripto valiutos yra turtas, tačiau daugiau nedetalizuoja jų atitikimo turto apibrėžimams ir pripažinimo kriterijams (Deloitte, 2018; EY, 2018; Grant Thornton, 2018).

TFAS apskaitos standartai nepateikia konkrečių kripto valiutos apskaitos gairių ir nėra žinomos aiškios praktikos. Dėl šios priežasties kripto valiutos gali patekti į keletą standartų (PwC, 2019a). Siekiant pasirinkti teisingiausią kripto valiutos apskaitos metodą PwC nurodo dvi savybes, kurios yra svarbiausios. Viena iš jų, tai kripto valiutos įsigijimo tikslas, o kitas kaip kripto valiutos įgyją jam būdingą vertę (PwC, 2019a). Siūloma kiekvieną kripto valiutos įsigijimą vertinti atskirai atsižvelgiant į jos ypatybes, rinką ir kitas aplinkybes (CPA, 2018).

Nustatant tinkamą kripto valiutos apskaitos metodą, būtina atsižvelgti į tai kaip jį bus naudojama ūkio subjekto veikloje (Prochazka, 2018). Investavimo į kripto valiutas tikslas turi būti ūkio subjekto pagrindinis rodiklis nustatant vėlesnę apskaitos tvarkymą (Tan'as ir Low'as, 2017).

2.2. Kripto valiutų apskaita pagal apskaitos standartus

Dėl kripto valiutų įvairovės ir naujovių susijusių su kripto valiutomis kiekvieno atvejo aplinkybės skiriasi, todėl yra sunku paruošti paprastai taikomas išvadas dėl apskaitos tvarkymo. Apskaitos specialistai, siekdami rasti tinkamiausia būdą kripto valiutos apskaitai, remiasi tarptautiniais

apskaitos standartais. TFAAK komitetas 2019 m. birželio mėnesį paskelbė atnaujintus komentarus, tačiau nepateikta konkrečių skaitmeninės valiutos apskaitos nurodymu ir aiškių praktiniu pavyzdžiu, todėl kriptovaliutų apskaita gali patekti į daugybę skirtingų standartų. Praktikoje egzistuoja skirtingi požiūriai, taip pat nėra prieinama prie bendros nuomonės, kuriuo tarptautiniu apskaitos standartu būtų teisingiausia vadovautis.

Lietuvoje veikiantis ūkio subjektai apskaitą ir finansines atskaitomybes ruošia remiantis ne tik TFAS. Lietuvoje yra galiojantis Verslo apskaitos standartai (toliau – VAS), kurie parengti remiantis TFAS pagrindu, tačiau neapimantys visų TFAS pateikiamų reikalavimų. Lietuva šiuo metu neturi kriptovaliutos teisinio reglamentavimo (Alonso, 2019), tačiau yra pateikiamos rekomendacijos dėl kriptovaliutų apskaitos, kurias 2018 m. išleido ir patvirtino Audito, apskaitos, turto vertinimo ir nemokumo valdymo tarnyba⁵ (toliau – AVNT) bei Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos (toliau – VMI prie FM) išleistas virtualiųjų valiutų mokesčių nuostatų paaiškinimas⁶.

Šioje darbo dalyje bus lyginami TFAS ir VAS apskaitos standartai kriptovaliutos pirminio pripažinimo, vėlesnio vertinimo ir pardavimo ar perleidimo metu, taip pat, aptariamos kriptovaliutos turto vertinimo galimybės pagal šiuos standartus.

2.2.1. Kriptovaliutų pripažinimas apskaitoje

Kriptovaliutos pripažįstamos ir apskaitoje gali būti registruojamas, jeigu jos atitinka pripažinimo kriterijus ir atitinka tarptautiniuose finansinės atskaitomybės standartuose nurodytus kiekvienos turto rūšies apibrėžimus. Kiekviena turto rūšys turi tam tikras būtent šiai turto rūšiai būdingas savybes. Pirminio pripažinimo metų kiekvienos turto rūšies apskaita lyginant su skirtingais apskaitos standartais turi skirtumų. Dėl turto rūšies apibrėžimų nuomonės dažniausiai sutampa, tačiau pirminio pripažinimo apskaitos skirtumai gali būti reikšmingi.

- **Pinigai ir pinigų ekvivalentai**

Ūkio subjektai dažniausiai kalbant apie kriptovaliutas jas traktuoja, kaip pinigus, ir apskaitoje juos vaizduoti siekia remiantis standartu, kuris tai reglamentuoja. TFAS nėra pateiktos aiškiai apibrėžtos „grynųjų pinigų“ ar „valiutos“ sąvokos. Apskaitos tikslais šie žodžiai tarpusavyje gali būti keičiami vienas su kitu.

⁵ AVNT prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos raštas „Kriptovaliutos ir žetonų apskaitos rekomendacijos“, žiūrėta 2020-01-22. Prieiga per internetą: <http://www.avnt.lt/veiklos-sritys/apskaita/verslo-apskaitos-standartai/kriptovaliuta-ir-apskaita/>

⁶ Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos raštas „Dėl virtualiųjų valiutų ir pirminio virtualiųjų žetonų platinimo veiklos mokesčių nuostatų paaiškinimo“.

2 lentelė. Grynujų pinigų ir pinigų ekvivalentų sąvokos pagal TAS (sudaryta autorės)

7 TAS „Pinigų srautų ataskaita“	32 TAS „Finansinės priemonės. Pateikimas“
GRYNEJI PINIGAI	
Pinigai kasoje ir indėliai iki pareikalavimo	„Valiuta (grynieji pinigai) yra finansinis turtas, nes jis yra mainų priemonė ir dėl to yra visų sandorių vertinimo ir pripažinimo finansinėse ataskaitose pagrindas.“
PINIGŲ EKVIVALENTAI	
Trumpalaikės, likvidžios investicijos, kurios lengvai konvertuojamos į žinomas grynujų pinigų sumas.	-

Grynieji pinigai 7-ajame TAS apibūdinami kaip pinigai kasoje ir indėliai iki pareikalavimo, tačiau daugiau apibrėžimų nėra pateiktą. Iki skaitmeninių valiutų atsiradimo nebuvo dvejotama dėl to, kaip juos įtraukti ar vaizduoti apskaitoje, tai buvo gerai suprantama apskaitos sąvoka. Žvelgiant į kitą elementą kuris sudaro „grynuosius pinigus“, tai yra „indėliai iki pareikalavimo“ nesuteikia papildomo aiškumo. Šiame standarte taip pat atžvelgiami pinigų ekvivalentai, kaip investicijos kurios yra būdinga nereikšminga vertės pasikeitimo rizika. Kriptovaliutoms šiuo metu esamoje rinkoje nėra būdinga nereikšminga vertės pasikeitimo rizika.

Štai 32-ajame TAS, kuriame yra atžvelgiamos finansinės priemonės ir jų pateikimas yra nustatomas ryšys tarp valiutos ir grynujų pinigų, tai prilyginama finansiniam turtui, kuri naudojama kaip mainų priemonė, kuri yra vertinimo ir pripažinimo pagrindas. Be to, priduriama, kad „piniginis indėlis banke arba panašioje finansinėje institucijoje yra finansinis turtas, nes jis reiškia indėlininko sutartinę teisę gauti iš tos institucijos grynuosius pinigus arba iš sąskaitoje esančios sumos išrašyti kreditoriui čekį arba panašią priemonę finansiniam įsipareigojimui apmokėti.“⁷. Šis apibrėžimas iš dalies leidžia kriptovaliutas pripažinti gryniaisiais pinigais, tačiau, remiantis TFAAK (2019) šis apibūdinimas reiškia, kad grynieji pinigai turėtų būti naudojami kaip mainų priemonė, tai yra naudojami mainais už prekes ar paslaugas, ir kaip piniginis vienetas nustatantis prekes ar paslaugos kainas, kurios bus pagrindas atliekant įrašus finansinėse ataskaitose. Pažymima, kad kai kurios kriptovaliutos gali būti naudojamos mainais į tam tikras prekes ar paslaugas, tačiau komitetas teigia nežinantis jokios kriptovaliutos, kuri naudojama kaip mainų priemonė ir kaip piniginis vienetas nustatant prekes ar paslaugas tokiu mastu, kad tai būtų pagrindas, kuriuo remiantis būtų vertinami visi sandoriai ir pripažįstami finansinėse ataskaitose.

Vis tik siekiant nustatyti, ar kriptovaliutos gali būti laikomos gryniaisiais pinigais reikalingas finansinių institucijų pripažinimas, kad tai teisėta mokėjimo priemone. Svarbu pastebėti, kad kriptovaliutos neturi tam tikrų savybių būdingu gryniesiems pinigams ar valiutai: kriptovaliutos nėra teisėta atsiskaitymo priemonė ir dažniausiai jų neišleidžia jokia vyriausybė ar valstybė, taip pat kriptovaliutos negali tiesiogiai nustatyti prekių ir paslaugų kainų. Jos gali būti priimamos kaip atsiskaitymai už kai kuriuos sandorius, tačiau jos nėra tiesiogiai susijusios su prekių ar paslaugų kainų nustatymu ekonomikoje.

⁷ 32-asis Tarptautinis apskaitos standartas „Finansinės priemonės. Pateikimas“

„PwC“ 2019 m. gruodžio mėnesį paskelbtame viešame pranešime, atsižvelgdami į kiekvienos kriptovaliutos faktus bei aplinkybes, teigia, kad nėra tokios kriptovaliutos kuri pagal TFAS galėtų būti laikoma grynaisiais pinigais (PwC, 2019a). Tokios pačios nuomonės laikosi ir Australijos apskaitos standartų valdyba.

Australijos standartų valdybos pateiktoje ataskaitoje (2016), buvo ieškoma argumentų ar skaitmeninės valiutos galėtų būti laikomos pinigų ekvivalentais. Atsižvelgiant į tai, kad kai kurios finansinės priemonės yra panašios į grynuosius pinigus, pagal 7-ąjį TAS tokio pobūdžio finansinės priemonės nurodomos kaip „pinigų ekvivalentai“ ir yra reikalaujama jas pateikti kartu su grynujų pinigų srautų ataskaitomis. 7-asis TAS pinigų ekvivalentus apibrėžia, kaip trumpalaikes, labai likvidžias investicijas ir lengvai konvertuojamas į žinomas grynujų pinigų sumas, bei kurių vertės pokyčių rizika yra nereikšminga. Dėl didelio skaitmeninių valiutų kainų svyravimo, panašu, kad tai nepatenka po „pinigų ekvivalento“ apibrėžimu. Tačiau, skaitmeninės valiutos, kuriomis yra prekiaujama biržose, kainos visada yra nurodomos kitomis valiutomis, dažniausiai JAV doleriais. Tačiau, vertinant kainų vertės pokyčio riziką, tai nedarytu įtakos ją apskaitoje vaizduoti kaip pinigų ekvivalentus. Vadovaujantis šią logika, vertės pokyčio riziką, būtų galima įvertinti tik tuo atveju, jeigu vertė būtų pagrįsta ta pačia valiuta. Tačiau, jie laikosi nuomonės, kad skaitmeninė valiuta nelaikoma grynaisiais pinigais ir ši apskaitos ruošimo būdą laiko netinkamu.

Tačiau, nėra draudžiama kriptovaliutas laikyti pinigais, TFAAK nurodo, kad jie nepripažįsta kriptovaliutų, kaip grynujų pinigų, tačiau nėra draudimo jų nevertinti apskaitoje, kaip piniginio turto (TFAAK, 2019). Ūkio subjektui pasirinkus kriptovaliutas vertinti, kaip pinigus pirminio pripažinimo metų privalėtų įvertinti kriptovaliutas tikrąją vertę. Tuo atveju, jeigu į kriptovaliutų įsigijimo sumą yra įskaitomos ir pirkimo išlaidos jos pelno (nuostolių) ataskaitoje turėtų būti vaizduojamos kaip sąnaudos, o balanse pateikiama kriptovaliutų tikroji vertė įsigijimo dieną.

AVNT svarsto, kad kriptovaliutos savo esme, turi tuos pačius požymius, kaip užsienio valiuta, todėl būtų galima priskirti prie pinigų. Taip pat, kriptovaliutos kaip ir tradicinė (fiat) valiuta, jų savininkų yra laikoma elektroninėse sąskaitose. Vienas iš sunkumų vertinant, kaip pinigus yra vertės nustatymo neapibrėžtumas. Dėl kriptovaliutų vertės nepastovumo ir didelių jos svyravimų, laikyti pinigų ekvivalentais būtų neteisinga. Pinigai ekvivalentai standarte apibūdinami kaip likvidžios investicijos. Tačiau, galima teigti, jei ateityje sumažės kriptovaliutų vertės pasikeitimo rizika jį galėtų būti prilyginama pinigų ekvivalentams. Vadovaujantis pateiktomis AVNT rekomendacijomis kriptovaliutos naudojamos, kaip atsiskaitymo priemonė turėtų būti priskiriamos prie finansinio turto.

Vienas esminiu skirtumu tarp TFAS ir VAS pirminio pripažinimo, kuris tinka ir toliau nagrinėjamam finansiniam turtui yra tai kad pagal TFAS pirminio pripažinimo metu apskaitoje kriptovaliutos turi būti registruojamos tikrąją vertę, o skirtumas tarp įsigijimo kainos ir tikrosios vertės registruojamas kaip sąnaudos arba pajamos, kurios turės įtakos pelno ataskaitoje ir įsigijimo metu kriptovaliutos ūkio subjekto balanse turi būti pateikiamos tikrąją vertę. VAS pirminio pripažinimo metu kriptovaliutas kaip finansinį turtą ar pinigus reikalauja apskaitoje registruoti įsigijimo savikaina. Tai suma kuri buvo sumokėta už įsigytą turtą arba kito perduoto turto vertė, taip pat įtraukiamos tiesioginės sandorio išlaidos. Rezultate, remiantis VAS, kriptovaliutos apskaitoje būtų vaizduojamos balansinę vertę iki kito jos vertinimo.

- **Finansinis turtas**

Siekiant įvertinti kriptovaliutą kaip finansinę priemonę, atsižvelgiama į 32-ajame TAS pateikta finansinės priemonės apibrėžimą. Finansinė priemonė pagal standartą yra suprantama, kaip „bet kuri sutartis, dėl kurios atsiradimo pas vieną ūkio subjektą atsiranda finansinis turtas, o pas kitą - finansinis įsipareigojimas ar nuosavybės priemonė.“. Taikant šį apibrėžimą problemą išvelgiama sutarties reikalavime, akcentuojama, kad finansinė priemonė sukuriama, tik pasirašius sutartį tarp mažiausiai dviejų subjektų. Pavyzdžiui, jeigu A įmonė išleido obligacija įmonei B, A įmonei atsiranda sutartinė prievolė sumokėti nurodytą pinigų sumą įmonei B. Tuo pačiu metu B įmonė turi sutartinę teisę gauti nurodytą pinigų suma iš A įmonės (PwC, 2019a). Ši schema atitiktų finansinės priemonės apibrėžimą. Šiuo metu kriptovaliutų laikymas nesuteikia sutartinės teisės ar įsipareigojimo atsiskaityti kažkam grynaisiais pinigais ar kitų finansiniu turtu. Siekiant paaiškinti finansinės priemonės apibrėžimą kriptovaliutos yra prilyginamos aukso luitams (Gikay, 2018). 39 TAS ir 9 TFAS pateikti paaiškinimai teigia, kad neatsižvelgiant į tai jok aukso luitai yra likvidūs, jie nesuteikia jokios sutartinės teisės gauti pinigų ar kito finansinio turto, kuris yra būdingas aukso luitams, todėl jis yra laikomas, kaip prekė, o ne finansinė priemonė. Kriptovaliutos atsižvelgiant į aukso luito palyginimą atrodo artimesnės nematerialiajam turtui.

Verslo apskaitos standartuose (VAS) finansinis turtas apibūdinamas identišškai kaip ir finansinės atskaitomybės standartuose ir apskaitoje gali būti registruojamas tik tuomet, kai yra gaunama arba pagal pasirašytą vykdomą sutartį įgyjama teisė gauti pinigus ar kitą finansinį turtą. Jei įmonėje pirmą kartą yra pripažįstamas finansinis turtas, privaloma jį įvertinti jo įsigijimo savikaina. Į įsigijimo savikainą yra įtraukiamos ir tiesiogiai patirtos sandorio sudarymo išlaidos. Tačiau, kriptovaliutos įsigijimo ir pardavimo sandoriai yra sudaromi pagal konkrečia blokų grandinei taikoma protokolą ir jų patvirtinimas vyksta decentralizuotoje erdvėje, o ne remiantis sutartimi, kriptovaliutos ir VAS atžvilgiu neatitinka finansinio turto apibrėžimo. Tačiau, AVNT yra svarstoma ar kriptovaliutos negali būti pripažįstamos, kaip vertybiniai popieriai, jei kriptovaliutos įsigyjamoms ir planuojamos laikyti ilgą laiką, kol jos vertė padidės. Gikay (2018), taip pat laikosi nuomonės, kad siekiant teisingai reguliuoti kriptovaliutas, būtų teisingiausia ja reglamentuoti, kaip vertybinius popierius.

- **Nekilnojamas turtas**

Skaitmeninių valiutų nepripažinimas finansinėmis priemonėmis, verčia apsvarstyti kitą turto tipą. 16-asis TAS „Nekilnojamas turtas, įranga ir įrenginiai“ nekilnojamas turtas, įranga ir įrenginiai priskiriami materialiajam turtui, standarto taikomą sritis yra apčiuopiami daiktai. Atsižvelgiant į tai, kad skaitmeninės valiutos neturi fizinės formos, negali būti pripažįstama kaip materialusis turtas. Su panašia situacija susiduriama, siekiant pritaikyti 40-ąjį TAS „Investicinis turtas“, jame investicinis turtas yra apibūdinamas kaip žemė ar pastatai, kurie ilgalaikėje perspektyvoje ūkio subjektui sugeneruos pelną.

- **Nematerialusis turtas**

38-asis TAS „Nematerialusis turtas“, jį apibūdina kaip nepiniginį vieneta, kuris neturi jokio fizinio pavidalo. Taip pat, apibrėžiama kas yra piniginis turtas, kad tai yra „turimi pinigai ir turtas, kuris

bus gautas už nustatytą arba galimą nustatyti pinigų sumą⁸. Toliau nematerialiojo turto apibrėžimo elementus, remiantis standartu galima nagrinėti atskirai:

- 1) Identifikavimas – nematerialusis turtas gali būti identifikuojamas tik tuo atveju, jei jis gali būti aiškiai atskiriamas. Tai reiškia, jis gali būti atskirtas nuo ūkio subjekto ir parduodamas, perleidžiamas, nuomojamas, mainais atiduodamas ar licencijuojamas arba „atsiranda dėl sutartinių arba kitokių juridinių teisių“, pabrėžiama, kad teisės gali būti perleidžiamos, atskiriamos nuo kitų teisių, bei nuo ūkio subjekto.

Kripto valiutos vienetai, kuriais yra prekiaujame biržose yra atpažįstami ir gali būti atskiriami nuo ūkio subjekto.

- 2) Turtas standarte yra apibūdinamas, kaip ištekliai kuriuos ūkio subjektas turi teisę kontroliuoti dėl praeityje įvykusių faktų ir tie iš kurių tikimasi gauti ekonominės naudos ateityje. Kontrolės reikšmė šiame kontekste yra ta, kad ūkio subjektas kontroliuojamas turta, turi teisę gauti jo teikiamą būsima naudą, bei uždrausti ją naudoti kitiems. Taip pat, jis gali kontroliuoti nematerialiojo turto būsima ekonominę naudą, kuri įprastai yra įgaunama dėl juridinių teisių, kurios pripažįstamos teisiniuose procesuose, bet tai nėra apibūdinama, kaip būtina kontrolės sąlyga. Taip yra neatmetama galimybė, kad neturint juridinių teisių galima įrodyti savo kontrolės teisių turėjimą kitais būdais.

Ūkio subjektas įsigijęs kripto valiutos, gali tikėtis gauti ekonominę naudą galėdamas ją parduoti arba naudoti kaip mokėjimo priemonę, jei ši valiuta yra priimama.

- 3) Vadovaujantis kitais tarptautiniais finansinės apskaitos standartais buvo nustatyta, kad kripto valiutos negali būti laikomos piniginiu turtu 38-ojo TAS kontekste.

Kripto valiutos atitinka 38-ojo TAS nurodyta nematerialaus turto apibrėžimą ir suteikia galimybes apskaitoje kripto valiutas pripažinti, kaip nematerialųjį turtą. Kadangi kripto valiutos neturi materialines išraiškas, galima manyti, kad jos atitinka ir 13-ajame VAS⁹ pateikta nematerialiojo turto sąvoką. Apibrėžime akcentuojama, kad tai yra turtas „neturintis materialios formos nepiniginis vienetas“, kuris įmonei turėtų suteikti tam tikrą ekonominę naudą. Remiantis šiuo standartu kripto valiutos galėtų būti vertinamos kaip nematerialusis turtas, tačiau AVNT pažymi, kad kripto valiutos turi visas piniginiam turtui būdingas savybes.

Pirminio pripažinimo metu lyginat TFAS ir VAS taip pat randami apskaitos skirtumai. Vertinant kripto valiutas kaip nematerialųjį turtą pagal TFAS jos pirmą kartą apskaitoje turi būti registruojamos tikrąją vertę. Remiantis VAS kripto valiutos, kaip nematerialus turtas apskaitoje turėtų būti registruojamos sutartyje nurodyta verte, prie kurios pridamos tiesioginės sandorio išlaidos, o jeigu sutartyje nėra nurodoma vertė tuomet turtas vertinamas tikrąją vertę.

- **Atsargos**

Nors skaitmeninės valiutos atitinka nematerialiojo turto apibrėžimą, tačiau 38-asis TAS nėra taikomas nematerialiajam turtui, kuri ūkio subjektas pardavinėja įprastoje verslo aplinkoje, įprastomis sąlygomis (AASB, 2018; TFAS, 2019). Remiantis tarptautiniais apskaitos standartais,

⁸ 38 Tarptautinis apskaitos standartas „Nematerialusis turtas“

⁹ 13-asis VAS „Nematerialusis turtas“

tuomet kriptovaliutos turėtu būti apskaitomos remiantis 2-uoju TAS ir identifikuojamos, kaip atsargos (AASB, 2018; TFAS, 2019). 2-ajame TAS nustatyta, kad atsargos nebūtinai turi turėti fizinę formą, tačiau tai turėtų sudaryti turtą, kuris laikomas pardavimui įprastomis verslo sąlygomis (PwC, 2019a). Siekiant apskaitoje kriptovaliutoms pritaikyti 2-ąjį TAS ūkio subjektui svarbu įvertinti, kad įsigytos kriptovaliutos bus laikomos pardavimui įprastomis verslo sąlygomis (Deloitte, 2018). Pradinis atsargų vertinimas atliekamas įsigijimo savikaina.

Tačiau, yra du skirtingi scenarijai, lemiantys kriptovaliutų pripažinimą atsargomis (Proshazka, 2018). Pirma, ūkio subjektas gali įsigyti kriptovaliutas, kad galėtų jas perparduoti savo klientams. Šiuo atveju kriptovaliutos panašiai pripažįstamos, kaip prekės. Remiantis nagrinėtais šaltiniais, teisinga vertinti skaitmeninę valiutą, kaip atsargas, jei jomis įmonėje yra prekiaujama. Tačiau, ūkio subjektai kurie skaitmeninę valiutą laiko investavimo tikslais, siekiant tam tikru laiku padidinti įmonės kapitalą arba ūkio subjektai kurie skaitmeninę valiutą deklaruoja kaip atsiskaitymo priemonę už prekes ar paslaugas jų neturi vertinti, kaip atsargas (AASB, 2016; PwC, 2019b).

Ūkio subjektas nusprendus skaitmeninę valiutą apskaityti pagal 2-ąjį TAS jis turės įvertinti, ar remiantis šiuo standartu, jis nėra laikomas prekių pardavimo tarpininku. Pagal nagrinėjama standartą yra reikalaujama, kad pardavimo tarpininkai įvertintu savo turtą tikrąją vertę atėmus pardavimo išlaidas, ir pokyčiai yra pripažįstami to ataskaitinio laikotarpio pelnu arba nuostoliu. Standarte prekybos tarpininkai yra laikomi tie asmenys, kurie perka ar parduoda prekes kitiems asmenims. Jų prekės dažniausiai įsigyjamoms siekiant jas parduoti artimiausiu metu, tam, kad būtų galima uždirbti pelno iš kainų svyravimo ar maržos. Tačiau, kuomet tokio pobūdžio turtas yra vertinamas jų tikrąją verte atėmus pardavimo išlaidas, šio standarto nustatyti vertinimo reikalavimai joms negali būti taikomi. Vėlgi, atrodo teisinga, kad ūkio subjektai, kurie prekiauja kriptovaliutomis būtų laikomi prekybos tarpininkais, tačiau daroma prielaida, kad į kriptovaliutas yra žiūrima kaip į prekę. Kaip pastebėjo Grant Thornton (2018) nėra aišku, kaip aiškinti matavimo išimtis prekių pardavimo tarpininkams kriptovaliutos kontekste. Tačiau, šis standartas vis tik atrodo tinkamiausias tiems ūkio subjektams kurie aktyviai perka ir parduoda kriptovaliutas.

Remiantis VAS kriptovaliutos taip pat gali būti apibrėžiamos kaip atsargos. 9 VAS atsargas apibūdina, kaip trumpalaikį turtą, kuri įmonės įprastomis verslo sąlygomis sunaudoja pajamoms uždirbti, bei kuris sunaudojamas per vienerius metus ar vieną įmonės veiklos ciklą. Šiame standarte nėra reikalaujama, kad atsargos turėtų fizinę formą, tačiau tai turėtų būti turtas, kuris bus parduodamas įprastomis verslo sąlygomis. Atsargų apskaita kriptovaliutomis galėtų būti tinkama, jeigu jas ūkio subjektas parduoda įprastomis verslo sąlygomis. Tačiau, jeigu kriptovaliutos yra įsigyjamoms investavimo tikslais ir planuojama jas turėti savo nuosavybėje ilgiau kaip vienerius metus, tokios atsargos nebūtų pripažįstamos trumpalaikiu turtu ir negalėtų būti reglamentuojamos pagal 2 VAS. Įsigyjant atsargas ir atsiskaitant už jas kriptovaliuta, vadovaujantis 9-ojo VAS 11 punktu, ši operacija traktuojama kaip atsargų įsigijimas užsienio valiuta. Apskaitoje savikaina turi būti registruojama finansinių ataskaitų sudarymo valiuta ir taikomas pirkimo dieną galiojės kriptovaliutos kursas.

Kriptovaliutos pirminio pripažinimo metu apskaitoje jas priskiriant atsargos turėtu būti vaizduojamas įsigijimo savikaina. Taip nurodoma tiek TFAS, tiek VAS apskaitos standartuose. Kriptovaliutos įsigijimo savikaina apimtu įsigijimo kaina, importo mokesčiai bei kiti su įsigijimu

susiję mokesčiai išskyrus tuos, kuriuos ūkio subjektas vėliau galės atgauti ir apmokestinančiųjų įstaigų, taip pat transportavimo ir kitos tiesiogiai susijusios išlaidos.

Pirminio pripažinimo metų kiekvienos turto rūšies apskaita palyginus TFAS su VAS turi skirtumų. Pirminio pripažinimo skirtumai apibendrintai pateikiami 3 lentelėje.

3 lentelė. Kripto valiutos pirminio pripažinimo apskaitos skirtumai

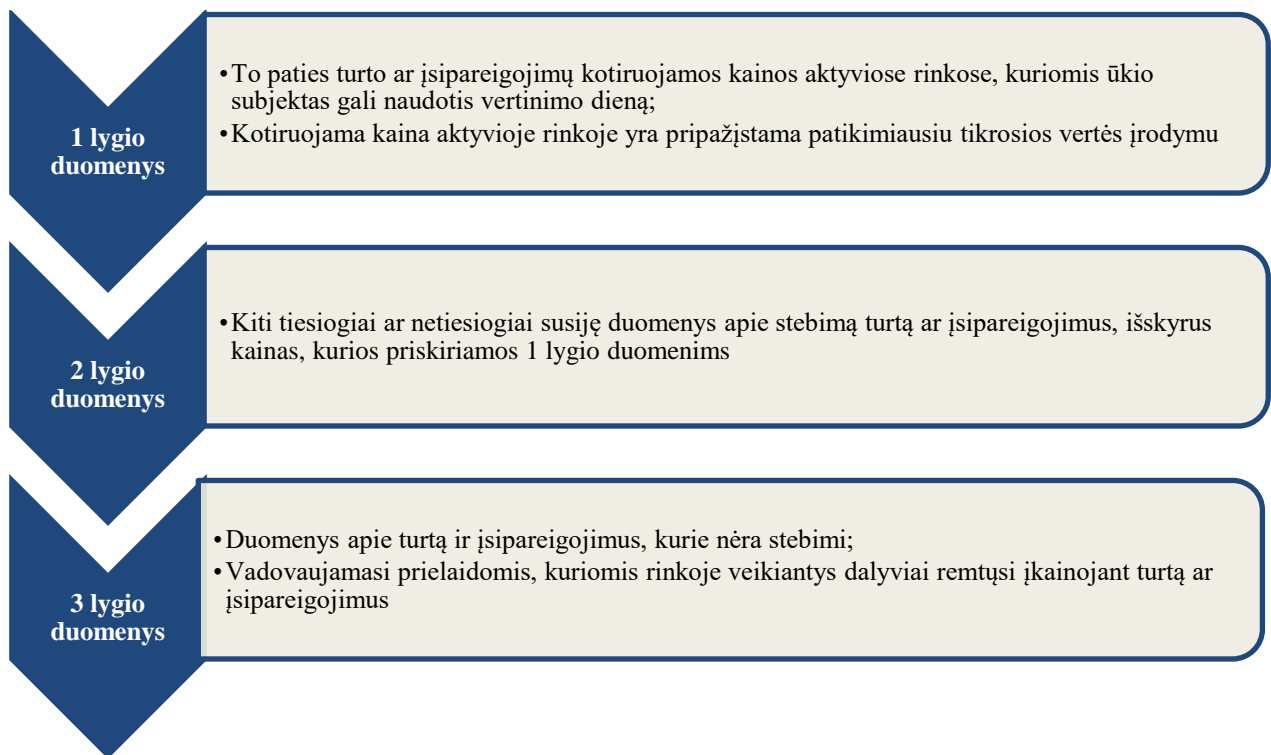
Turto rūšis	TFAS	VAS
Pinigai	Tikrąją vertę	Įsigijimo savikaina
Finansinis turtas	Tikrąją vertę	Įsigijimo savikaina
Nematerialus turtas	Įsigijimo savikaina	Sutartyje nurodyta vertė pridėdant tiesiogines sandorio išlaidas; jei sutartyje nėra nurodoma vertė vertinama tikrąją vertę
Atsargos	Įsigijimo savikaina	Įsigijimo savikaina

Tais atvejais, kuomet kripto valiutos pirminio pripažinimo metu apskaitoje vertinamos tikrąją vertę yra svarbu vadovautis standartais, kurie apibrėžia tikrosios vertės nustatymą. Siekiant nustatyti tikrąją vertę reikalinga pasirinkti vertinimo metodiką, įvertinant prieinamų prie duomenų kiekį, vertinimo metodikos yra tris (žr. 4 lentelė).

4 lentelė. Vertinimo metodai pagal 13 TFAS (sudaryta autorės)

Rinkos metodas	Išlaidų metodas	Pajamų metodas
Remiamasi duomenimis apie įvykusius panašius arba identiškus sandorius, konkrečioje rinkoje	Įvertinama suma, kuri būtų reikalinga šiuo metu turimam turtui pakeisti	Įvertinama pinigų srautai kurie gali būti sugeneruojami ateityje

Surinkus duomenis apie turto ar įsipareigojimų kainas rinkoje reikia įvertinti duomenų kokybę. Remiantis 13-uoju TFAS „Tikrosios vertės nustatymas“ duomenys yra suskirstomi trimis lygiais (žr. 7 pav.). Tikrosios vertės nustatymas bus svarbus ne tik pirminio pripažinimo metu, jis apskaitoje bus reikalingas vertinant kripto valiutas po pirminio pripažinimo, bei pardavimo metu.

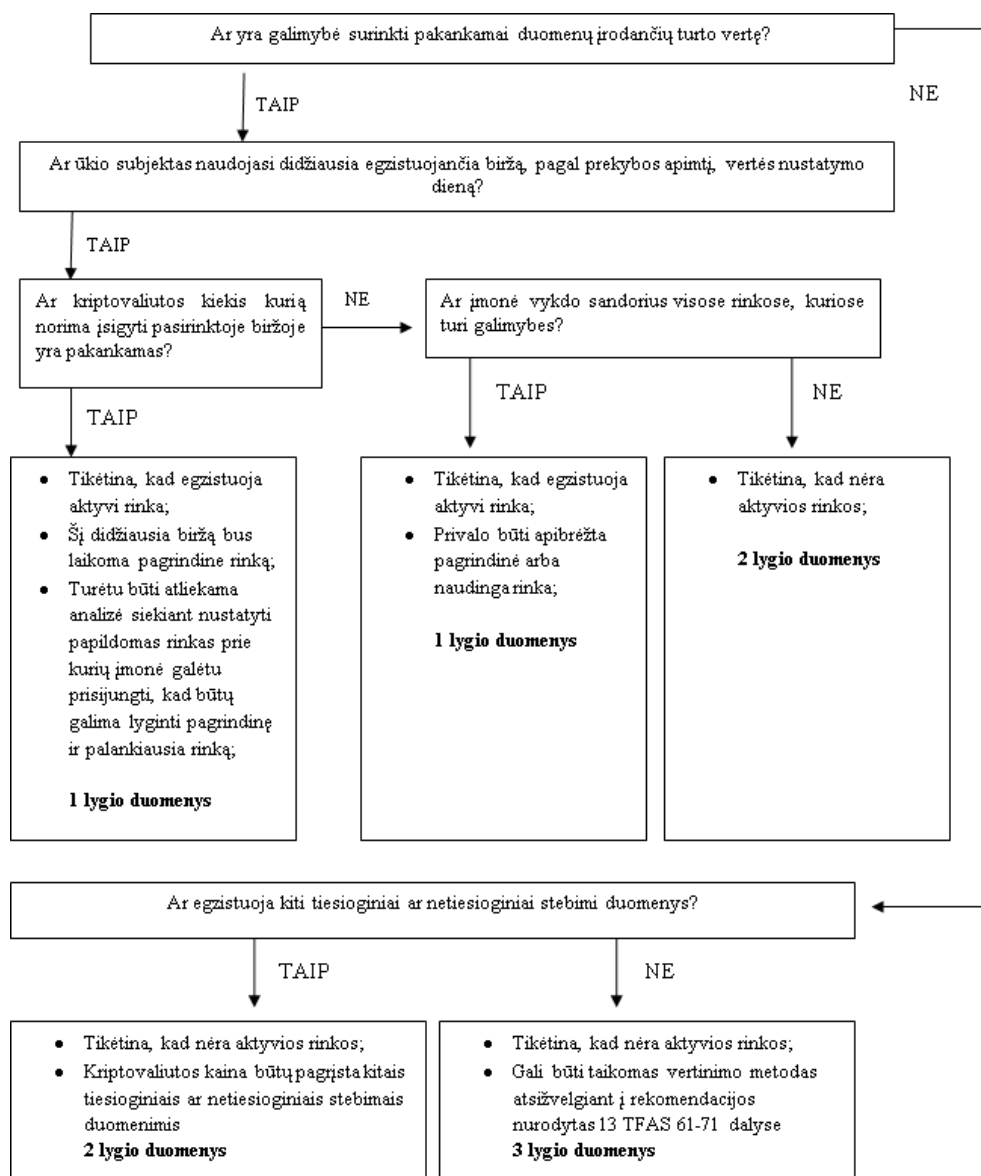
7 pav. Tikrosios vertės trijų lygių hierarchija (sudaryta autorės)

Pagal pateiktą vertės hierarchiją pirmenybė yra teikiama tokio paties turto ar įsipareigojimų kainoms vertinant 1 lygio duomenimis, paskutiniai pagal svarbą yra 3 lygio duomenys. Nustatant tikrąją vertę pirmojo lygio duomenimis, svarbu nustatyti pagrindinę arba palankiausia rinką ir įvertinti ar ūkio subjektas vertinimo dieną turi galimybės sudaryti sandorį remiantis tos rinkos kaina. Antrojo lygio duomenys turi būti stebimi numatyta trukmės laikotarpį, jei toks yra nustatytas, iš esmės šie duomenys apima:

- panašiu vertinamų objektų kotiruojamas kainas aktyviose rinkose;
- panašaus ar identiško turto ar įsipareigojimų kotiruojamas kainas neaktyviose rinkose;
- kitus duomenis, išskyrus kotiruojamas kainas, pavyzdžiui: palūkanų normas, pelningumo rodikliai, vertės prognozės; bei
- duomenys, kurie gaunami remiantis stebimų duomenų išvadomis.

Trečiojo lygio duomenys, nustatant tikrąją vertę, naudojami tuomet, kaip kai trūksta stebimų duomenų, dažniausiai naudojami tuomet, kaip vertinimo dieną rinkos aktyvumas yra mažas arba visiškai neaktyvi. Vertės nustatymo tikslas dėl to nesikeičia, siekiama nustatyti galutinę kainą kurią tikimasi gauti vertinimo dieną.

Tačiau, svarbu pastebėti, kad kriptografinio turto vertinimo lygis gali pasikeisti, pavyzdžiui jei kriptovaliutos buvo vertinamos naudojant 3 lygio duomenis, ateityje gali būti prekiaujama jomis aktyvioje rinkoje ir tikrąją vertę tektu nustatyti remiantis kitam lygiui priskirtais duomenimis. Atsižvelgiant į tai, kad kriptografinio turto rinkos sparčiai vystosi, kriptografinio turto tikrosios vertės nustatymas gali būti itin sudėtingas procesas. 2019 m. gegužės mėnesį „PwC“ įmonė, kuri yra pripažįstama viena iš didžiausių pasaulyje teikiančiu audito ir konsultacijos paslaugas pateikė metodą, kuriuo yra nurodomo, kaip galėtų būti nustatoma kriptografinio turto vertė (žr. 8 pav.).

8 pav. Kriptografinio turto vertės nustatymo schema (šaltinis: „PwC“, 2019a)

Ūkio subjektas turėtų atsakyti į šioje schemoje pateiktus klausimus, siekiant gauti atsakymą, kaip teisingai turi būti gaunama skaitmeninio turto tikroji vertė. Pirmasis kriptografinio turto tikrosios vertės nustatymo žingsnis yra nustatyti ar vertinimo metu egzistuoja aktyvi pasirinkto kriptografinio turto rinka, ar galima atlikti pirmo lygio vertinimą. Aktyvioji rinka, 13-ojo TFAS A priede apibrėžiama, kaip tokią rinka, kurioje turto ir išipareigojimų operacijos vyksta pakankamai dažnai ir dažnumo pakanka, kad būtų galima nuolatos gauti reikiamos informacijos kainų nustatymui. Rinkos įvertinimui gali būti imamas pasirinktas prekybos dienų laikotarpis, tokiu atveju būtų galima atsižvelgti į vidutinį dienos apyvartos santykį, kuris apskaičiuojamas dalijant vidutinę dienos prekybos apimtį iš visos negražintos kriptografinio turto sumos. Standarte nėra apibrėžtos konkrečios laikotarpio ribos ir apimtis norint nustatyti ar aktyvi rinka iš tiesų egzistuoja. Tai reiškia, kad išvadai pateikti būtų reikalingas profesionalus įvertinimas. Įvertinus vienos populiariausiu skaitmeninės valiutos biržos duomenis, „CoinMarketCap“, penkių kriptovaliutų, kurių rinkos kapitalizacija yra didžiausia, dienos apyvartos santykis yra nuo 0,03 proc. iki 4,27 proc.

5 lentelė. Kriptovaliutų apyvartos santykis (procentais) 2020 m. sausio mėn. 8 d. (sudaryta autorės)

Pavadinimas	Simbolis	Rinkos kapitalizacija, USD	1 val. proc.	24 val. proc.
Bitcoin	BTC	145363379151	-1,10	-1,09
Ethereum	ETH	15185230716	-0,61	-3,34
XRP	SRP	8926791206	-1,20	-4,27
Tether	USDT	4620969818	-0,68	-0,03
Bitcoin Cash	BCH	4317455725	0,42	-2,4

Pažvelgus į informacija pateikta 5 lentelėje, būtų galima teigti, šių skaitmeninių valiutų rinka yra pakankamai aktyvi. Tačiau, norint atlikti tolimesnę duomenų analizę, vertėtų apžvelgti tokius kokybinius veiksnius, kaip duomenų patikimumą ir kaip šiuo turtu yra prekiaujama. Svarbu įvertinti ar turtas nėra įsigyjamas siūlant tokio pačio pobūdžio turtą, ar sandoriai vykdomi centralizuota valiuta. Gali būti atveju, kad bus kelios tam tikros kriptovaliutos turto rinkos, kurios atitinka aktyvios rinkos apibrėžimą ir kiekvieną iš jų gali pateikti skirtingas kainas vertinimo dieną. Atsižvelgiant į tai, kad kiekviena skaitmeninių valiutų biržą veikia nepriklausomai nuo kitų vertės dispersija gali siekti 10 procentų (Liedel'a, 2018). Tokiu atveju, pagal 13-ąją TFAS įmonė privalo nusistatyti pagrindinę rinką, kurioje dalyvauja.

Pagrindinė rinka bus įvardijama tą rinką, kurioje ūkio subjektas turi didžiausią kiekį skaitmeninio turto ir aktyviausiai vykdo operacijas. Jei ūkio subjektas negali nustatyti pagrindinės rinkos, jis turi remtis palankiausios rinkos duomenimis. Palankiausia rinką gali būti pasirenkama ištyrus kelių rinkų duomenis, kurie ūkio subjektui buvo pagrįstai prieinami. Nors standarte nėra reikalaujama, kad ūkio subjektas vertinimo dieną parduotų konkretų turtą, tačiau privalo būti tikras, kad vertinimo dieną jis gebėtų pateikti į pagrindinę ar palankiausią rinką. Nustačius pagrindinę rinką, vis tiek privalo ištirti rinkos naudojamus kainų nustatymo mechanizmus, siekiant įsitinkinti, kad kainų nustatymas grindžiamas tvarkingais sandoriais.

Be to, ūkio subjektas gali įsigyti kriptografinio turto ne biržoje, o iš privataus asmens. Tokiu atveju pirkimo kainą nėra tinkama vertinti kriptovaliutos tikrąją vertę. Standarte apibūdinant tikrosios vertės nustatymo metodą, yra pabrėžiama, kad šio metodo tikslas yra apskaičiuoti įvykusius tvarkingus sandorius tarp rinkos dalyvių.

Skaitmeninės valiutos dažniausiai keičiamos į kitas skaitmenines valiutas, nei į tradicines valiutas. Standarte pirmojo lygio tikrosios vertės duomenys apibūdinami, kaip „tokio paties turto kotiruojamos kainos aktyviosiose rinkose“. Yra laikomasi nuomonės, kad aktyvi kriptografinio turto rinka egzistuoja tik tuomet, kuomet yra patikimų šaltinių kuriuose kriptovaliutas galima iškeisti į tradicines valiutas. Nustatant aktyvią rinką neturėtų būti atsižvelgiama į kriptovaliutų mainus į kitas kriptovaliutas. Praktikoje yra žinoma, kad ne visos biržos kriptovaliutas keičia į tradicinę valiutą. Tokiu atveju ūkio subjektas ją gali iškeisti į kitą kriptovaliutą ir tada pakeisti į tradicinę valiutą kitoje veikiančioje biržoje. Tai reiškia, kad gali egzistuoti tam tikra kriptografinio turto rinka, kurioje aktyviai vyksta sandoriai. Tačiau, ši rinką, remiantis 13-uoju TFAS, negali būti laikoma aktyvią rinką. Nors pagal standartą, paprastai rinka, kurią subjektas dažniausiai naudojami turto pardavimui turėtų būti laikoma pagrindinė rinka. Rinka, kurioje kriptografinis turtas nekeičiamas į centralizuota valiutą negali būti prilygintas pagrindinei

rinkai, nes tai nėra aktyvi rinka. Bet koks turtas laikomas kriptovaliutomis, kuris tiesiogiai nekonvertuojamas į tradicinę valiutą aktyvioje rinkoje – neatitinka tikrosios vertės turto kriterijų, kaip apibrėžiama standarte vertinant pirmojo lygio duomenis. Jeigu kriptovaliutos konvertuojamos į tradicinę valiutą, pervedus ją iš rinkos, kuri neteikia tokiu paslaugų į tokias paslaugas teikiančia rinką, tuomet turimo turto vertė galėtų būti apskaičiuojama remiantis antrojo lygio duomenimis. Kriptografinis turtas, kurio neįmanoma lengvai paversti tradicine valiuta, tikėtina, kad bus laikomas 3 lygio turtu.

Kriptovaliutos, kurios apskaitoje pirmą kartą registruojamas remiantis VAS apskaitos standartais turi būti apskaitomos įsigijimo savikaina. 18 VAS nurodo, kad savikaina nustatoma pagal tai, kiek buvo sumokėta arba mokėtina pinigų suma įsigyjant finansinį turtą arba prilyginama kito perduoto turto vertei. Be to, 18 VAS nurodoma, kad įsigijimo savikaina negali būti prilyginama tikrajai vertei pirminio pripažinimo metu. Jei skaitmeninė valiuta būna įsigyjama užsienio valiuta, jos vertė turėtų būti pripažinta remiantis 22 VAS nuostata, kuri teigia, kad sandoris įvykęs užsienio valiuta pirmą kartą registruojamas apskaitoje turėtų būti vertinamas tokia valiuta, kokia yra ruošiamos finansinės ataskaitos, pagal įsigijimo dienos valiutos kursą.

Kriptovaliutos kaip tam tikros turto rūšies pirminis pripažinimas yra itin svarbus ir reikalingas atsižvelgiant į jos esmę bei paskirti įmonės veikloje. Palyginus skirtingus apskaitos standartus buvo atskleisti pirminio pripažinimo skirtumai, kurie turi įtakos įmonės turto sudėčiai.

2.2.2. Kriptovaliutų vertinimas apskaitoje po pripažinimo

Pirminio pripažinimo metu, kaip jau buvo išnagrinėta, ne visos turto rūšys remiantis skirtingais apskaitos standartais būna vertinamos tikrąją vertę. Tačiau po pirminio vertinimo atsiranda prievolė ūkio subjektams turtą vertinti tikrąją jo vertę nepriklausomai nuo to kokia turto rūšiai kriptovaliutos buvo priskiriamos.

• Finansinis turtas ir pinigai

Jeigu ūkio subjektas nusprendžia priskirti kriptovaliutas finansiniam turtui, kurio viena iš rūšių gali būti pinigai sudarant tarpines ar ataskaitinių metų finansines ataskaitas turtą privalomą įvertinti tikrąją vertę. Skirtumas tarp pirminio pripažinimo metų apskaitytos vertės ir tikrosios vertės vertinimo dieną turi būti pripažįstamos pelnu arba nuostoliais, kuris turės įtakos įmonės pelno ataskaitoje. Šis aspektas nurodomas TFAS ir VAS apskaitos standartuose.

Dėl kriptovaliutos vertės svyravimo ir skirtumo tarp konkrečių kriptovaliutų biržų, ūkio subjektas apskaitos politikoje turi būti apibrėžęs kuria kriptovaliutų biržą naudos jos vertės nustatymui. Taip pat, turi būti apibrėžiamas laiko momentas, kuriuo bus remiamasi vertinant kriptovaliutas tikrąją vertę. Jei ūkio subjektas aktyviai stebi kriptovaliutos rinką yra pastebi reikšmingus vertės pokyčius anksčiau nei sudarant finansines ataskaitas, kriptovaliutos tikrosios vertės nustatymas gali būti atliekamas pagal poreikį arba periodiškai. Tačiau, tai būtina apibrėžti įmonės apskaitos politikoje.

• Nematerialusis turtas

Ūkio subjektui pasirinkus kriptovaliutas pripažinti kaip nematerialųjį turtą vėlesnio vertinimo metu turėtų rinktis iš dviejų pateikiamų alternatyvų pagal 38 TAS (PwC, 2019a), kuris turi būti nurodomas apskaitos politikoje. Vienas šių metodų – savikainos metodas. Nematerialusis turtas vertinamas šiuo metodu nurodo, kad kriptovaliutos vertė po pirminio pripažinimo turi būti

registruojamas iš įsigijimo savikainos atimant sukaupia amortizaciją ir sukaupus vertės sumažėjimo nuostolius. Antrasis metodas – perkainojimo metodas. Šis metodas apibrėžia, kad nematerialusis turtas turi būti pateikiamas apskaitoje perkainota verte, kuri perkainojimo dieną prilygsta jo tikrajai vertei. Taip pat, atimant visa sukaupia amortizaciją ir visus vertės sumažėjimo nuostolius patirtus iki vertinimo dienos. Šis metodas pabrėžia, kad tikroji vertė turi būti nustatoma pagal aktyviają rinką.

Taikant 38-ąjį TFAS apskaitos standartą, daugeliu atveju nėra tikimasi, kad bus galima apskaičiuoti kriptovaliutų amortizaciją. Apskaičiuoti amortizacijos sąnaudos nematerialiajam turtui reikalinga nustatyti naudingo tarnavimo laiką ir likvidacinę vertę. Tarptautiniai finansinės atskaitomybės standartai apibrėžia nematerialiojo turto rūšį, kuri turi neribotą naudingo tarnavimo laiką ir kuri yra neamortizuojama. Tačiau, naudingo tarnavimo laikas turi būti peržiūrimas, nes neriboto naudingo tarnavimo laikas, nereiškia begalinio naudingo tarnavimo laiko. Jis turi būti peržiūrimas kiekvieną ataskaitinį laikotarpį ir vertinimo metu nustatoma ar esančios aplinkybės vis dar patvirtina, kad šį turto rūšis turi neribotą naudingo tarnavimo laiką. Kriptovaliutoms priskirtoms nematerialiajam turtui, kurio naudingo tarnavimo laikas yra neribotas, privaloma stebėti galimus vertės pasikeitimus. bent kartą per metus, arba bet kada, kuomet yra požymių, kad turto vertė pasikeitė. Sudarant finansines ataskaitas kriptovaliutos vaizduojamos tikrąją vertę.

Taikant 13-ąjį VAS apskaitos standartą ir kriptovaliutas apskaitoje registruojant kaip nematerialųjį turtą nėra galimybės išvengti amortizacijos skaičiavimo. Kriptovaliutų vertinimas po pirminio pripažinimo turėtų atrodyti kitaip nei apibrėžiamą TFAS. Patirtos išlaidos susijusios su kriptovaliutos turtu turėtų būti įtraukiamos į įsigijimo savikainą, taip didinant balansinę jo vertę. Nustatyti naudingo tarnavimo laiką yra privaloma, darant prielaidą, kad kriptovaliutos tolygiai bus naudojamos visa jų naudingo tarnavimo laiką ir kasmet teiks tokią pat naudą. Tikrąją vertę pagal VAS leidžiama koreguoti pastebėjus nuvertėjimo požymius ir balanse turi būti rodomą likutinę turto vertę, ataskaitinio laikotarpio pabaigoje.

6 lentelė. Pagrindiniai skirtumai tarp TFAS ir VAS po pirminio pripažinimo

Tema	13 VAS	38 TAS
Paskesnis vertinimas	Vėliau patirtos išlaidos įtraukiamos į turto įsigijimo savikainą.	Pasirenkamas metodas konkrečiai nematerialiojo turto grupei.
Naudingo tarnavimo laikas	Privalomas	Suteikiama galimybė nepriskirti naudingo tarnavimo laiko
Amortizacija	Privaloma taikyti ir turi būti proporcingai paskirstyta per visą jo naudingo tarnavimo laiką; Taikoma remiantis, kad nematerialaus turto objektas yra tolygiai naudojamas visą jo naudingo tarnavimo laiką ir kasmet teikia tokią pat naudą.	Nematerialusis turtas, kuris neturi naudingo tarnavimo laiko ribos yra neamortizuojamas
Tikroji vertė	Vertinama, jei rinkoje pastebimi nuvertėjimo požymiai	Vertinama reguliariai
Balansinė vertė	Likutinė vertė	Tikroji vertė

Remiantis VAS, tokiam turtui turi būti nustatyta jo įsigijimo savikaina kuri, per jo naudingo tarnavimo laiką yra amortizuojama. Pirmiausia, nėra galimybės nustatyti kriptovaliutos naudingo tarnavimo laiko. Antra, dėl vertės kitimo, kuri gali būtų labai reikšminga, finansiniai rezultatai neapspindėtų tikrų įmonės rezultatų ir veiklos rodiklių.

- **Atsargos**

Pirminio pripažinimo metu pasirinkus kriptovaliutas vertinti kaip atsargas reiktu atsižvelgti į 2 TAS nurodomus reikalavimus. Vertinant kriptovaliutas, kaip atsargas būtų susiduriama su tuo, kad savikaina nepateiktu dabartinės informacijos ir tai prilygtu istoriniam vertinimui. Vėlesniu vertinimu kriptovaliutos turi būti vertinamos savikaina arba grynąją galimo realizavimo vertę, mažesniąja iš jų (Prochazka, 2018). Vertinant mažiausia savikaina ar grynąją realizavimo vertę būtų atskleidžiamas tik pripažintos vertės sumažėjimas arba padidėjimas. Grynoji galimo realizavimo vertė, 2 TAS, standarte yra apibrėžiama, kaip pardavimo kaina, kurią būtų galima gauti įprastinės ūkio subjekto veiklos metu atėmus įvertintas gamybos užbaigimo ir pardavimo išlaidas. Prireikus grynosios galimo realizavimo vertės sumažėjimas pripažįstamas sąnaudų dalimi pelno (nuostolio) ataskaitoje. Vertės sumažėjimas yra turto vertės nurašymas. Jei ankstesni nurašymai bus panaikinti, tai bus pripažinta kaip atsargų sąnaudų sumažėjimas (2 TAS, 34 p.). Atsargų vertės sumažėjimas apsiriboja pradinio nukainojimo suma.

TFAAK siūlo, kad vertinant kriptovaliutų prekių pardavimo tarpininko atveju turėtų būti atsižvelgiama į 2 TAS 3 punkto reikalavimus (TFAS, 2019). Tarpininkai turėtų kriptovaliutas vertinti tikrąją vertę atėmus pardavimo sąnaudas, o vertės pokyčius apskaityti kaip pelną arba nuostolį. Tačiau nėra aišku, kaip reiktu interpretuoti prekybos tarpininko veiklą kriptovaliutų kontekste (Grant Thornton, 2018). Vadovaujantis 2 TAS atrodo, kad prekybos tarpininkų apibūdinimas tinkamas tiems ūkio subjektams kurie pagal verslo modelį laiko kriptovaliutas ir aktyviai jas perka ir parduoda. Tačiau, kriptovaliutos neturi fizinės formos, todėl galima manyti, kad šį išimtis būdinga prekėms netinkama kriptovaliutomis.

Atsargų vertinimas pagal VAS apskaitos standartus neturi esminių skirtumų nuo TFAS apskaitos standartų. Sudarant finansines ataskaitas turi būti įvertinamos įsigijimo savikaina arba grynąją galimo realizavimo vertę. Tik svarbu įvertinti, kuri iš jų yra mažesnė.

Galimų klasifikacijų pasirinkimas ir su jais susiję matavimai rodo, kad yra svarbu tinkamai įvertinti kriptovaliutos pobūdį ir ypatybes ūkio subjekto veikloje. Jų įsivertinimas yra svarbus keičiant įmonės apskaitos politiką, kuri turi užtikrinti nuoseklų kriptovaliutos taikymą apskaitoje, bei tinkamą informacijos atskleidimą. Jei ūkio subjektas gali įrodyti, kad skaitmeninė valiuta įmonėje yra laikoma skirtingais tikslais, galėtų būti taikomi keli skirtingi požiūriai.

Ūkio subjektas finansinėse ataskaitose turi atskleisti tokią informaciją, kuri jos vartotojui padėtų įvertinti vertinimo metodikas, duomenis naudojamus atliekant vertinimus ir poveikį pelnui, nuostoliui ar kitoms ataskaitinio laikotarpio pajamoms. 13-ajame TFAS pažymima, kad atskleidžiant tikrąją vertę būtina atsižvelgti į šiuos veiksniai, kurie pateikti 9 paveiksle.

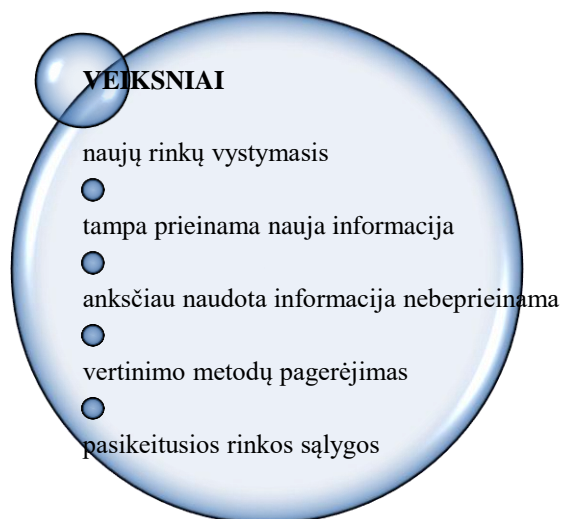

9 pav. Tikrosios vertės atskleidimo veiksniai (sudaryta autorės)

Standarte, taip pat, numatyta jei informacijos kiekis yra nepakankamas atskleidžiant turto vertę pagal 13-ąjį ar kitus standartus, ūkio subjektas privalo atskleisti papildomą informaciją, kuri yra būtina pasiekti nustatytus tikslus. Kaip buvo minėta ir anksčiau, dėl kriptografinio turto kainos svyravimo ir rinkos aktyvumo visą parą, laikas ūkio subjektui vertinant turtą gali būti itin svarbus. Kaip teigiama, „PwC“ (2019b) leidinyje, šiuo atveju yra susiduriama su įvertinimo laiko problema. Ar tai turėtų būti dienos pabaiga, pavyzdžiui 23 val. 59 min. Tuomet taip pat iškyla klausimas, kaip įvertinti turtą kitose grupės įmonėse, kurios yra kitoje laiko juostoje. Tai gali būti itin reikšminga apskaitoje, tokiu atveju ši informacija turėtų būti numatyta apskaitos politikoje, bei atskleista finansinės atskaitomybės aiškinamajame rašte.

Remiantis 8 paveiksle pateikta kriptovaliutos vertės nustatymo schema, gali būti susiduriama su tuo, kad turtas neturės aktyvios rinkos todėl jos vertė reikės įvertinti naudojant vertinimo metodą (žr. 4 lentelę). Anot, „PwC“ (2019b), tinkamas vertinimo būdas yra tas, kuris įvertina tvarkingo sandorio kainą, atsižvelgiant į galimybės parduoti turtą įvertinimo dieną dabartinėmis rinkos sąlygomis. Kai kuriais atvejais turėtų būti taikomi keli vertinimo metodai. Tačiau, dažnu atveju tinkamiausiais būdas turto vertinimui bus rinkos metodas, nes jis gali būti naudingas ir kitiems suinteresuotiems rinkos dalyviams (PwC, 2019b; Grant Thornton, 2018). Taip pat tikėtina, kad gali atsirasti tam tikrų aplinkybių, dėl kurių subjektas gali pasirinkti taikyti kitą vertinimo metodą.

Šiuo metu mažai tikimasi, kad praktikoje bus imtasi taikyti išlaidų arba pajamų metodą (PwC, 2019b). Standarte nurodoma, kad pasirinktas vertinimo metodas turi būti tinkamas esančioms aplinkybėms ir vertinimui, kaip įmanomą daugiau naudojami gauti stebimi duomenys ir kuo mažiau remiamasi nepastebimais duomenimis. Kriptovaliutoms stebimi duomenys, atsižvelgiant į tai, kad rinkos vis dar nereguliuojamos, gali apimti tokia informacija, kuri yra gaunama apie dvišalius sandorius už aktyvios rinkos ribų ar tam tikri prekybos tarpininkų komentarai. Prekybos tarpininkų komentarai turėtų būti atidžiai įvertinami, nes jie gali būti paremti neegzistuojančia ar nepatikrinama informacija. Tačiau, mažai tikėtina, kad šiame sektoriuje, tikrajai vertei nustatyti bus plačiai naudojamos prekybos tarpininku platinama informacija. Paprastai vertinimo modelis turėtų būti nuosekliai taikomas kiekvienam laikotarpiui. Kadangi yra pastebimas spartus kriptografinio turto rinkos vystymasis, tikėtina, kad taip pat greitai vystysis ir naudojami vertinimo metodai. 13-asis TFAS leidžia ūkio subjektas pakeisti numatytus vertinimo metodus, 10 paveiksle pateikti veiksniai, kurie gali skatinti subjektą keisti vertinimo metodus.

10 pav. Veiksniai darantys įtaka vertinimo metodui (sudaryta autorės)

Ūkio subjektas vertindamas kriptovaliutas turi užtikrinti, kad jų vertinimo metodas pateikia teisingus rezultatus ir atitinka 13-ojo TFAS reikalavimus. Kriptovaliutų vertinimas tikrąją vertę gali būti atliekamas ir dažniau nei prieš finansinių ataskaitų sudarymą, tai priklauso nuo ūkio subjekto poreikiu. Pastebėjus reikšmingu sumažėjimų rinkos apimčiai ar aktyvumui, lyginant su įprastu aktyvumu, gali pakisti ir turto tikroji vertė. Ūkio subjektas įvertinęs tam tikrus veiksnius, kurie yra svarbus nagrinėjamoje rinkoje padaro išvadą ar rinkos apimtis arba aktyvumas tikrai turėjo reikšmingą pokytį, bei reiktu papildomai išanalizuoti sandorių ir kotiruojamas kainas. Šie du veiksniai neįrodo ar rinkoje vykstantys sandoriai yra netvarkingi. Aplinkybės, kurios leidžia spręsti, kad sandoris nėra tvarkingas gali būti tokios:

- a) ūkio subjektas, kuris pardavinėja turtą vykdo prekyba tik su vienu rinkos dalyviu;
- b) pardavėjui iškelta bankroto byla arba yra likviduojamas;
- c) priverstinis turto pardavimas, siekiant vykdyti tam tikrus reikalavimus;
- d) sandorių kainos palyginus su kitais neseniai įvykdytais sandoriais yra išimtinės

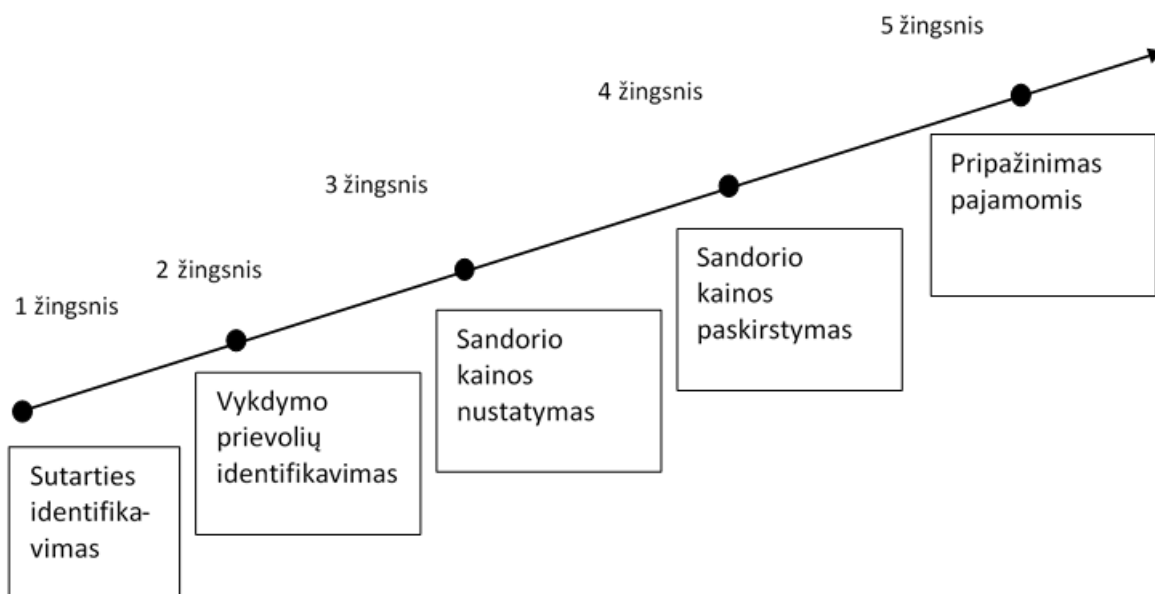
Ūkio subjektas turi įvertinti visas susidariusias aplinkybes, remiantis prieinamais duomenimis ir nustatyti ar sandoriai įvykdyti tvarkingai.

Kriptovaliutas vertinant kaip finansinį turtą ataskaitinio laikotarpio pabaigoje taip pat yra prievolė vaizduoti tikrąją vertę. Tikrosios vertės nustatymas yra itin artimas TFAS standartuose numatytiems metodams. Apskaitos politikoje svarbu nurodyti kokiais šaltiniais bus naudojamosi nustatant tikrąją vertę, svarbu, kad visuomet tai būtų nustatoma remiantis to paties šaltinio duomenimis. Jei įsigijimo metu buvo patiriamos tiesioginės išlaidos, pagal 18 VAS apskaitos standartą jos gali būti įtraukiamos į skaitmeninės valiutos savikainą. Tokias sąnaudas dažniausiai gali sudaryti sumos, kurios yra sumokamos tarpininkams, kurie atsakingi už elektroninių piniginių saugojimą, sandorių tvarkymo paslaugas.

2.2.3. Kriptovaliutų pardavimas ir pajamų pripažinimas

Pelnas gautas išgaunant ar parduodant kriptovaliutą įprastai priskiriamas pajamoms ar kapitalo prieaugiui. Pajamos, tai įplaukos ar kitoks ūkio subjekto turto padidėjimas iš prekių pardavimo, gamybos, paslaugų teikimo ar kitos veiklos, kuri sudaro ūkio subjekto pagrindines operacijas

(TFAS, 2016). Pajamų apskaitos procesas įmonėse turėtų būti vykdomas remiantis 15 – uoju tarptautiniu finansinės atskaitomybės standartu „Pajamos pagal sutartis su klientais“. Šio standarto taikymo sritys neapima nuomos, draudimo, finansinių priemonių sutarčių, bei nepiniginių mainų ir jis taikomas tik sutartims su klientais (PwC, 2019a). „PwC“ pateikia 5 žingsnių modelį, kuriuo remiantis būtų galima pripažinti pajamas iš pasirašytu sutarčių su klientais (PwC, 2019a). Reikia atlikti visus šiuos veiksmus, kurių reikia imtis norint pajamas pripažinti pelno (nuostolių) ataskaitoje (žr. 11 pav).

11 pav. Pajamų pripažinimo penkių žingsnių modelis (šaltinis: „PwC“, 2019a)

Pirma, reikia įsitikinti, kad sutartis yra galiojanti ir vadovybė turi įvertinti ar klientas egzistuojantis (PwC, 2019a). Antra, reikia identifikuoti pasirašytoje sutartyje numatytus įsipareigojimus klientui, sutartyje yra pažadas perduoti prekes ar paslaugas klientui (EY, 2012). Tuomet, reikia nustatyti sandorio kainą, o sandorio kainą yra lygi atlygio sumai, kuri turi būti sumokėta mainais už prekes ar suteiktas paslaugas (PwC, 2019a). Nustatant sandorio kainą reiktu atsižvelgti į daugelį veiksnių, įskaitant tai, ar yra kintamos sumos, nepiniginiai atsiskaitymai ar klientui mokėtinos sumos. Sutartyje numatyta sandorio kainą gali apimti fiksuotos, kintamos ar abiejų tipų sumos. Pajamos gali būti pripažįstamos, kuomet įvykdomi įsipareigojimai. Kad pajamos būtų pripažintos finansinėje atskaitomybėje, turi būti įvykdyti du kriterijai (TFAS, 2016). Kuomet yra tikimasi, kad, bet kokia ekonominė nauda ateityje bus gaunama iš kliento ir kai prekės kaina ar vertė gali būti patikimai išmatuojama. Pajamos pripažįstamos pelno (nuostolių) ataskaitoje tuomet, kai padidėję būsima ekonominė nauda, susijusi su turto padidėjimu ar įsipareigojimo sumažėjimu, kuriuos galima patikimai įvertinti.

Tikėtina, kad ūkio subjektui priėmus kriptovaliutos kaip atsiskaitymo būdą pardavimas turėtų būti atliekamas vadovaujantis 15-uoju TFAS „Pajamos pagal sutartis su klientais“ (Deloitte, 2018). 15-ajame TFAS standarte teigiama, kad sandorius už kuriuos klientas atsiskaitys ne piniginių atlygių, ūkio subjektas privalo tą nepiniginį atlygį įvertinti tikrąją jo vertę (15 TFAS, 66 p.), taigi kriptovaliutomis atliekami sandoriai turėtų būti vertinami tikrąją vertę (Deloitte, 2018). Tačiau, kaip buvo aptariama ir anksčiau viena iš problemų su kuriomis taip pat susiduriama yra vertės nepastovumas, itin svarbu apibrėžti, kokią dieną, koku laikų turėtų būti atliktas vertinimas (PwC,

2019a). Taip pat pasirenkant vertės nustatymo laiką kriptovaliutų atvejų svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad ūkio subjektas ir klientas gali veikti skirtingose laiko juostose (CPA, 2018), taip pat pabrėžiama, kad kriptovaliutas reiktu vertinti tikrąją vertę ne tik pripažįstant pajamomis, bet ir laikant kaip turtą. Sandorių nepastovumas ir laikas reikalauja kriptovaliutomis taikyti nuoseklią tvarką, kurią reikia pateikti apskaitos politikoje. PwC (2019a) sutinka, kad tai yra reikšminga apskaitos politikai, ir siūlo, kad finansinės atskaitomybės aiškinamajame rašte būtų atskleidžiama ši informacija.

Tan'as ir Low'as (2017) išskyrė dvi grupes, kurios turi skirtingas nuosavybės teises į kriptovaliutas: prekybos įmonės ir skaitmeninių valiutų biržos. Įmonės, kurios užsiima prekyba naudojasi skaitmenine valiuta kaip mainų priemonę, jos keičiamos kaip prekė. Tvirtinama, kad tokio pobūdžio operacijos apskaitoje galėtų būti vaizduojamos buhalteriams gerai žinomu principu, kuris taikomas ir sandoriams vykstant užsienio valiutomis (Prochazka, 2018). Be to, pajamų operacija, atlikta kriptovaliutomis, turėtų būti apskaitoma tokiais pačiais principais kaip ir pardavimus grynaisiais pinigais. (Tan'as ir Low'as, 2017). Parduodant kriptovaliutas grynaisiais pinigais, naudojamas valiutos keitimo kursas, kuris apskaitomas kaip įprastas pardavimas. Šiais principais vadovaujantis gali atsirasti didelis valiutų keitimo skirtumas, kuris pripažįstamas pelnu ar nuostolių.

Grant Thornton (2018) paskelbtame pranešime yra laikomasi kitos nuomonės ir siūloma, kad kriptovaliutos būtų apskaitomos pagal 21 – ajį TAS „Užsienio valiutos kurso pasikeitimo įtaka“ reikalavimus. Šiame standarte yra išskiriami reikalavimai taikomi sandoriams įvykusiems užsienio valiuta ir nurodomas jų pateikimas funkcinė valiuta. Remiantis standarto 21-uju straipsniu, pradinis pripažinimas turėtų būti apskaitomas pagal dabartinę funkcinės valiutos ir kriptovaliutos kursą sandorio dieną. Standarte taip pat nurodomi veiksmai, kuriuos reikia atlikti vėlesnių ataskaitinių laikotarpių pabaigoje, šių veiksmų parinkimas priklauso nuo to ar sandorį galima apibūdinti kaip piniginių ar nepiniginį (Grant Thornton, 2018). Prochazka (2018) laikosi nuomonės, kad sandoriai kriptovaliutomis turėtų būti laikomi piniginiiais sandoriais, o daugelis kitų teigia, kad tai nepiniginiai sandoriai (AASB, 2016; CPA, 2018).

Piniginiai turto straipsniai	Nepiniginiai turto straipsniai
<ul style="list-style-type: none"> • perskaičiuojamas naudojant laikotarpio pabaigos valiutų keitimo kursą 	<ul style="list-style-type: none"> • įsigijimo savikaina įvertinta užsienio valiuta – perskaičiuojama naudojant sandorio dienos valiutų keitimo kursą • tikroji vertė pripažįstama užsienio valiuta – pervertinami naudojantis tos dienos valiutų kursą, kuomet buvo nustatoma vertė

12 pav. Atliekami veiksmai ataskaitinio laikotarpio pabaigoje (sudaryta autorės)

Atsižvelgiant į tai, kad kriptovaliutos vertinamos kaip piniginiai straipsniai, vėlesniame apskaitos procese turėtų būti įvertintos pagal uždarymo kursą (21 TAS, 23 p.). Nepiniginiai straipsniai vertinami pagal valiutos keitimo kursą sandorio dieną arba pagal valiutos kursą tos dienos, kai buvo įvertinta tikroji vertė. Deloitte (2018) teigia, kad paprastai nepiniginius sandorius reikia pripažinti tikrąją vertę.

2.2.4. Apskaitos standartų lyginamoji analizė

Paprastai kiekviena valstybė turi savo apskaitos standartus, kurie įprastai būna ruošiami atsižvelgiant į tarptautinius standartus. Šiame skyriuje įvertinsime, ar skiriasi kriptovaliutos apskaitos rekomendacijos remiantis Lietuvoje galiojančiais standartais, bei pasaulyje naudojamais bendraisiais, pagrindiniais laikomais, standartais. 13 paveiksle pateikiama, kokiai turto rūšiai yra priskiriamos ir pagal kuri standartą turėtų būti registruojamos ūkinės operacijos ūkio subjektų apskaitoje.

Tarptautiniai apskaitos standartais	Verslo apskaitos standartais	TFAAK komentaras
↓ ↓		
Pinigai ir pinigų ekvivalentai		
Kriptovaliutos negali būti vertinamos kaip pinigai ar pinigų ekvivalentai	<ul style="list-style-type: none"> • Vertinant kaip užsienio valiutą – pripažįstama kaip pinigai; • Vertinti pinigų ekvivalentais būtų galima sumažėjus vertės svyravimui; 	Tai nėra pinigai, nes neturi grynujų pinigų savybių.
Finansinis turtas ar finansinės priemonės		
Sutarties reikalavimo nebuvimas neleidžia pripažinti, kaip finansinio turto ar finansinės priemonės	<ul style="list-style-type: none"> • Investavimo tikslais gali būti vertinama, kaip vertybiniai popieriai; • Atsiskaitymo priemonė – priskiriama finansiniam turtui; 	Turėtojai tai nesuteikia sutartinių teisių ir tai nėra sutartis – kriptovaliutos laikymas nėra finansinis turtas.
Nekilnojamas turtas ar investicinis turtas		
Kriptovaliutos neturi fizinės formos – negali būti pripažįstamos materialiuoju ar investiciniu turtu	-	-
Nematerialusis turtas		
Kriptovaliuta gali būti pripažįstama kaip nematerialus turtas, nes tai yra nepiniginis vienetas, bei neturi fizinio pavidalo.	Turi visas piniginiam turtui būdingas savybes– negali būti pripažįstama kaip nematerialusis turtas	Kriptovaliutos turėjimas atitinka nematerialiojo turto savybes – taikomas kriptovaliutoms
Atsargos		
<ul style="list-style-type: none"> • Prekiaujant kriptovaliuta – gali būti pripažįstamos atsargomis; • Investavimo tikslais ar kaip atsiskaitymo priemone – negalima; 	Prekiaujant kriptovaliutomis tai atitinka atsargų apibrėžimą – gali būti vaizduojamos apskaitoje kaip atsargos	Kriptovaliutomis laikomoms pardavimui – taikomas atsargų apibrėžimas

13 pav. Standartų palyginimas ir TFAAK komentaras (sudaryta autorės)

Vis dėl to įžvalgos pagal TAS ir VAS yra skirtingos. Vienas esminių skirtumų, kad remiantis VAS rekomendacijomis skaitmenines valiutas galima pripažinti bent keletui turto rūšių. LR

galiojančiuose VAS pateikti apibrėžimai kriptovaliutas leidžia suprasti ir apskaityti kaip pinigus, pinigų ekvivalentus, finansini turtą ir atsargas. Išnagrinėjus TAS pateiktus apibrėžimus, skaitmeninę valiutą galima traktuoti tik kaip atsargas ir nematerialųjį turtą. Požiūris sutampa vertinant kriptovaliutas kaip atsargas. Atsargos laikomos pardavimui įprastomis verslo sąlygomis gali būti apskaitomos pagal šių standartų rekomendacijas. TAS taip pat pabrėžiama, jei prekių brokeris-prekybininkas jas parduoda siekdama uždirbti pelno iš pardavimo komisinių, kriptovaliutas taip pat gali pripažinta kaip atsargas, nes jos nebus ūkio subjekto laikomos ilgiau nei vienerius finansinius metus ar vieną veiklos ciklą. Tačiau VAS tokių išskirčių nepateikiama ir tiesiog pripažįstama, kad kriptovaliutos laikomos pardavimo tikslais siekiant uždirbti pelno ir laikomos ne ilgiau kaip vienerius metus gali būti traktuojamos kaip atsargos. Skaitmeninių valiutų prilyginimas nekilnojamajam ar investiciniam turtui TFAAK komiteto net nebuvo svarstomas.

Nors TFAAK komiteto paskelbtas komentaras iš dalies atitinka moksliniuose straipsniuose pateiktas išvalgas. Laikomasi nuomonės, kad turėtų būti išleidžiamas naujas standartas, kuris leistu tinkamai vaizduoti kriptovaliutas įmonių apskaitoje (Ryabova ir Henderson'as, 2019; PwC, 2019a; Grant Thornton, 2018). Žvelgiant į kriptovaliutos populiarėjimą ir į tai, kad kaip kurios valstybės svarsto galimybę įsidiesti savo kriptovaliutas, kaip elektroninę atsikaitymo priemonę, tai būtų tinkamiausias sprendimas.

Kriptografinio turto ir susijusių operacijų apskaitos tvarkymas reikalauja priimti reikšmingus sprendimus ir teisingai įvertinti aplinkybes, nes nėra paruošto apskaitos standarto, konkrečiai reglamentuojančio šios rūšies turto apskaitą. Todėl nėra atskleidimo reikalavimų, specialiai sukurtų kriptografiniam turtui ir susijusiems sandoriams. Ūkio subjektai turėtų užtikrinti, kad jų finansinėje atskaitomybėje būtų pateikta aiški ir patikima informacija. Tai apims tam tikrą taikomą bendrąją informaciją, kurios atskleidimas yra reikalaujamas tarptautiniuose apskaitos standartuose.

2.3. Kriptovaliutų reglamentavimo finansinėse ataskaitose teorinio modelio prielaidos

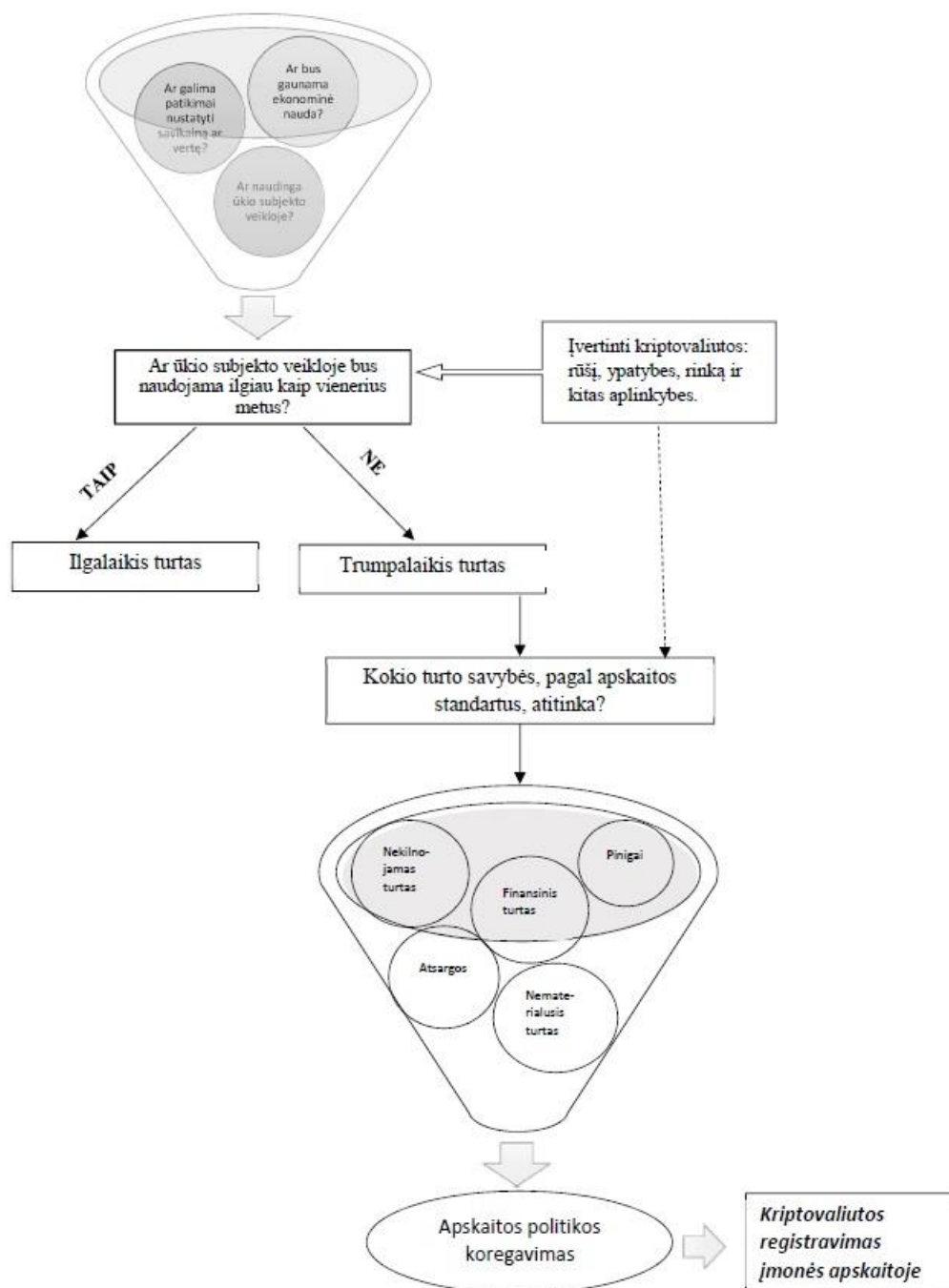
Remiantis išanalizuotais teoriniais turto klasifikavimo būdais, bei kriptovaliutos apskaitos galimybėmis pagal apskaitos standartus, teisingam kriptovaliutos reglamentavimui finansinėse ataskaitose parengtas teorinis modelis, kuriame atsispindės kriptovaliutos įvedimo į ūkio subjekto veiklą eiga, remiantis atlikta analize.

Siekiant sukurti objektyvų teorinį modelį kriptovaliutos apskaitos reglamentavimui finansinėse ataskaitose, kuriame atsispindės lemiančių veiksnių įtaką, teorinėje dalyje surinktą ir apdorotą mokslinės literatūros analizę apjungta į teorinį modelį (žr. 14 pav.). Remiantis šiuo modelių bus sudaromas kriptovaliutos apskaitos finansinėse ataskaitose modelis.

Pirmiausia, buvo iširta, kad ūkio subjektas prieš įsigydamas kriptovaliutas ir siekdamas jas naudoti įmonės veikloje turėtų įvertinti ar jos gali būti vertinamos kaip turtas, bei ar turi visas savybes reikalingas, kad turtas galėtų būti vaizduojamas finansinėse ataskaitose (Christianyilmaz'as ir Ludenbach'as, 2013). Kad turtas būtų pripažįstamas įmonės finansinėse ataskaitose ūkio subjektas turi atsakyti į kelis klausimus: ar ūkio subjektas galės patikimai nustatyti kriptovaliutos vertę ar įsigijimo savikainą; ar turtas ūkio subjektui padės generuoti ekonominę naudą; ar tai bus naudinga vykdomoje veikloje (IFRS, 2018). Atsakius į šiuos klausimus teigiamai svarbu įvertinti ar veikloje jos bus naudojamos ilgiau kaip vienerius metus ar ne. Vertinant kriptovaliutų naudojimo laiką, siūloma atsižvelgti į kriptovaliutų rūšį, ypatybes, svarbu įvertinti ar kriptovaliutos gali būti keičiamos į tradicinę valiutą – pinigus, ar jį gali būti keičiama tik į kitas kriptovaliutas (CPA, 2018).

Tam įtakos turi rinką, kurioje žadama pirkti, parduoti ar mainyti kriptovaliutas, kurią taip pat reiktu tinkamai įvertinti.

Atsižvelgiant į EBPO išvadas kriptovaliutos negali būti laikomos ilgalaikiu turtu, nes jie ilgalaikį turtą apibūdina, kaip turtą, kuris nepertraukiamai yra naudojamas gamybos procesuose (EBPO, 2018). Teoriškai, kriptovaliutos negali būti apskaitomos kaip ilgalaikis turtas ir finansinėse atskaitomybėse vaizduojamas kaip šio turto sudedamoji dalis.

14 pav. Teorinis modelio prielaidos (sudaryta autorės)

Šiuo metu priimta nuomonė, kad kriptovaliutos atitinka trumpalaikio turto apibrėžimą (PwC, 2019a; Grant Thornton, 2018; EY, 2018). Tačiau yra susiduriama su problema, kad kriptovaliutas vertinant

kaip trumpalaikį turtą jos gali patekti po keleto apskaitos standartu vertinimo gairėmis (PwC, 2019a). Prieš vertinant kriptovaliutas, kaip trumpalaikį turtą ir pasirenkant kuri apskaitos standartą būtų teisingiausia taikyti, siekiant neiškreipti finansinės atskaitomybės rezultatų ir rodiklių svarbų atsigręžti į kriptovaliutos rūšį, tikslą kuriuo bus naudojamos kriptovaliutos įmonės veikloje, taip pat į rinką kurioje jos turės veikti, įvertinti rinkos patikimumą, atsižvelgti į turto likvidumą, kaip greitai jis gali būti iškeistas į kitą turtą.

Analizuojant šiuo metu žinomas kriptovaliutų savybes didžiosios apskaitos ir audito įmonės, svarsto galimybės kriptovaliutas reglamentuoti kaip finansinį turtą, atsargas, nematerialų turtą, pinigus, nekilnojamą turtą (PwC, 2019a; Grant Thornton, 2018, AASB, 2016).

Remiantis analizuotų autorių darbais, kuriuose buvo atliekama galiojančių įstatyminių bazių bei standartų analize daroma išvada, kad šiuo metu galiojantis TFAS standartai kriptovaliutas leistu vertinti kaip nematerialų turtą ar atsargas. Remiantis galiojančiais VAS standartais kriptovaliutos savo esmę galėtų būti reglamentuojamos finansinėse ataskaitose kaip pinigai, finansinis turtas ar atsargos. Tačiau, konkretaus standarto nebuvimas suteikia galimybę ūkio subjektams kriptovaliutas pripažinti tokiu turtu, kokių jiems atrodo tinkamiausia ir apskaitos standartai leidžia jas tinkamai įvertinti visame jų turėjimo etape (IFRS, 2019), nuo pirminio įsigijimo ir pripažinimo apskaitoje iki kriptovaliutos perleidimo ar pardavimo. Įvertinus, kad kriptovaliutų vertė yra nuolatos kintanti (žr. 4 pav.) reikalinga atsakingai apsvarstyti ūkio subjekto pasirinkimą.

Ūkio subjektui įvertinus, kuriai turto rūšiai bus priskiriamos kriptovaliutos, reikalinga pakeisti įmonės apskaitos politiką. Apskaitos politikoje turi būti nurodomi pagrindiniai principai ir taisyklės, kuriomis ūkio subjektas vertins pasirinktą turto rūšį, atsižvelgdamas ir neprieštaraudamas apskaitos standartuose numatytiems reikalavimams. Jeigu nėra apskaitos standarto ar aiškinimo, kuri būtų galima pritaikyti konkrečiam turtui, vadovybė turi pasikliauti savo profesine patirtimi (8 TAS, 10 p.).

Apskaitos politikoje svarbiausia pateikti, kaip bus nustatoma tikroji vertė, nurodyti tikrosios vertės šaltinį. Atsižvelgiant į tai, kad kriptovaliutų vertė kintanti 24 valandas per parą, apskaitos politikoje svarbu nurodyti laiką, pagal kuri bus nustatoma kriptovaliutos tikroji vertė. Remiantis atlikta apskaitos standartų analize kriptovaliutų vertė turėtų būti peržiūrimą įsigijimo metų, paskutinę ataskaitinio laikotarpio dieną, prieš sudarant finansinę atskaitomybę, bei pardavimo atveju. Ūkio subjektas pagal savo poreikius apskaitos politikoje gali numatyti kitaip, svarbiausia – tiksliai pateikti finansinę būklę ir finansinius rezultatus už ataskaitinį laikotarpį. Atlikus šiuos žingsnius ūkio subjektas remiantis apskaitos standartais ir apskaitos politikoje nurodyta tvarką gali pradėti registruoti kriptovaliutas ūkio subjekto apskaitoje ir jais vadovautis, kol TFAAK nepateiks konkrečių komentarų kriptovaliutos apskaitai.

Kadangi kiekvienam ūkio subjektui yra paliekama vietos interpretacijai kriptovaliutos apskaitoje (TFAAK, 2019), kiekvienas atvejis gali būti unikalus ir reikalaujantis skirtingo vertinimo ir analizės. Atsižvelgiant į įmonės tikslus ir kriptovaliutos panaudojimo būdą reikia individualiai identifikuoti, kuriai turto rūšiai kriptovaliutos įmonės apskaitoje turėtų būti vaizduojamos nepažeidžiant galiojančių apskaitos standartų ir teisės aktų.

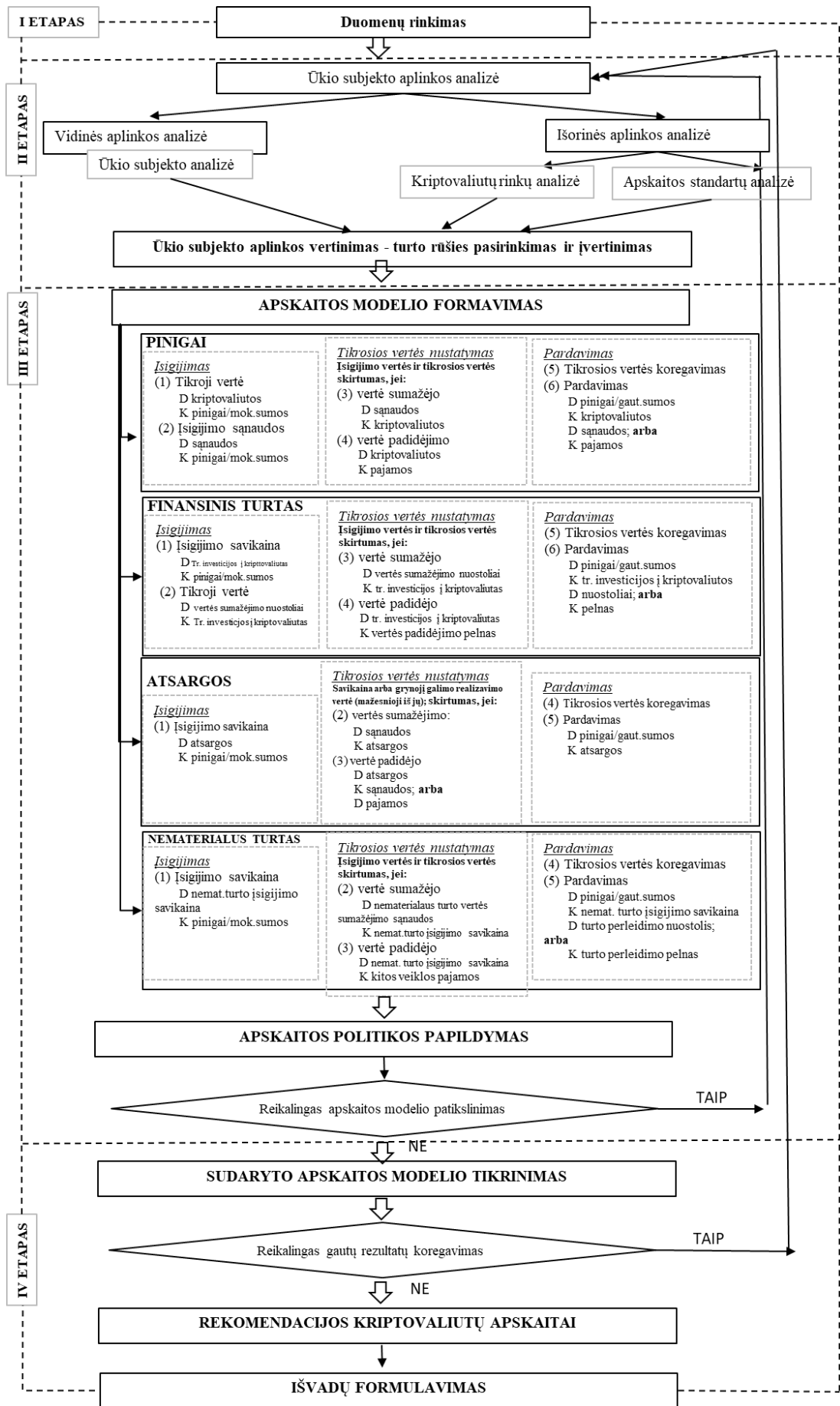
3. Kriptovaliutų apskaitos finansinėse ataskaitose modelio sudarymas

Remiantis antroje dalyje atlikta teorijos analize ir sudaryta teorinio modelio prielaidą, šioje dalyje pateikiama kriptovaliutų apskaitos finansinėse ataskaitose modelio sudarymo principai ir etapai. Taip pat, sukuriama kriptovaliutų apskaitos finansinėse ataskaitose modelis bei pagrįstos sukurtu modelio pasirinkimo galimybės.

14 paveiksle pateiktos teorinio modelio prielaidos gali būti pritaikomos praktiškai, sudarant kriptovaliutų apskaitos finansinėse ataskaitoje vertinimo modelį. Šio modelio sudarymą lėmė kriptovaliutų reglamentavimo finansinėse ataskaitose vertinimo nebuvimas. Naudojantis mokslinėje literatūroje pateikta kriptovaliutų vertinimo apskaitoje interpretacijų gausą, buvo sudaromas apskaitos modelis. Remiantis šiuo modeliu bus siekiama rasti sprendimo būdą, kaip pagal įmonės veiklos būdą, rinką kurioje veikia ir kaip bus naudojamos kriptovaliutos įmonės veikloje nustatyti tinkamą apskaitos metodą, neprieštaraujant apskaitos standartams ir siekiant turėti tikslus finansinius įmonės rodiklius. Šiame skyriuje bus aptariami apskaitos modelio formavimo principai, o sudaryto modelio tikrinimas bus atliekamas ketvirtoje dalyje.

Analizuojant mokslinę literatūrą bei remiantis atliktais tyrimais, buvo padaryta išvada, kad nėra pripažįstamo vieno kriptovaliutų reglamentavimo būdo. Šiuo metu laikomasi, kad tai gali būti vertinama kaip nematerialus turtas arba atsargos (TFAAK, 2019). Nors kriptovaliutos apskaitos vedimas nėra aiškus, JAV vidaus pajamų tarnyba jau 2017 m. lapkričio mėnesį teismo nurodymų vienai didžiausių kriptovaliutų biržai, teismo sprendimų nurodė pateikti mokesčių mokėtojų duomenis ir atskleisti atliekamas operacijas kriptovaliutomis, kurios yra reikšmingos (Ryabova ir Henderson'as, 2019). Taip pat, remiantis Ryabova ir Henderson'as (2019) atlikta atvejo analizė, kurioje dalyvavo 71 apskaitos bakalaurų studentų, buvo iširta, kad 55 proc. studentų nebuvo nieko girdėję apie kriptovaliutų apskaitą anksčiau, kas patvirtina, jog tai nėra integruota į studijų modelį, nes nėra matomas poreikis. Taip, pat atlikus apklausa, nustatyta, kad 87 proc. studentų mano, kad kriptovaliutų apskaitos supratimas suteiks jiems pranašumą būsimoje karjeroje. Supažindinant studentus su kriptovaliutomis buvo pateikiami JAV apskaitos standartu ir TFAS apskaitos standartu teiginiai apie šias turto rūšis: pinigus ir pinigų ekvivalentus, atsargas, finansinį turtą, nematerialų turtą. Paklausus studentų, kaip remiantis šiais apskaitos standartais turėtų būti apskaitomos kriptovaliutos – 79 proc. nurodė, kad tai turėtų būti apskaitomas kaip nematerialusis turtas, 10 proc. mano, kad geriausia būtų pripažinti kaip pinigus, 7 proc. mano, kad tai yra finansinis turtas ir likusieji mano, kaip tai galėtų būti pripažįstama kaip atsargos. Be to, didžioji dalis respondentų (89 proc.) nurodė, kad kriptovaliutos yra įsigyjamoms kaip investicijos, siekiant uždirbti iš jų ateityje. Apibendrinant, galima teigti, kad respondentai susidarė nuomonę apie kriptovaliutas ir jų įsigijimo pagrindinį tikslą.

Atsižvelgiant į tai, kad didžiosios apskaitos įmonės svarsto galimybę kriptovaliutas reglamentuoti kaip finansinį turtą, atsargas, nematerialų turtą, pinigus ar nekilnojamą turtą (PwC, 2019a; Grant Thornton, 2018, AASB, 2016) bei atliktos apklausos duomenimis išryškėjo poreikis sukurti kriptovaliutų apskaitos finansinėse ataskaitose modelį (žr. 15 pav.), kuris gali būti naudingas įmonėms, siekiančioms įsigyti kriptovaliutas ir siekiant išvengti apskaitos ir finansinės atskaitomybės sudarymo klaidų.

15 pav. Kriptovaliutų apskaitos modelis (sudaryta autorės)

Kripto valiutas priskyrimas tam tikrai turto rūšiai priklauso nuo to kokią veiklą vykdo ar planuoja vykdyti, įsigijus kripto valiutas, ūkio subjektas. Taip pat, reikalinga įvertinti kokioje aplinkoje ūkio subjektas veikia, kaip vertinama kripto valiutą šioje aplinkoje, kaip jos bus priimamos klientų ar kitų suinteresuotų šalių. Dėl šios priežasties, antrajame etape, ūkio subjekto aplinką reiktu išanalizuoti dviem etapais: vidinės aplinkos analizė ir išorinės aplinkos analizė. Vidinės aplinkos analizėje reiktu išanalizuoti įmonės veiklą, apskaitos politiką, išanalizuoti įmonės veiklą, bei įvertinti ar kripto valiutos gali teikti ekonominę naudą įmonei. Išorinės aplinkos analizę reiktu ištirti dvi įmonės nekontroliuojamas aplinkas, tai yra kripto valiutų rinką aplinkoje, kurioje veikia įmonė bei apskaitos standartus, kuriais vadovaujantis yra ruošiamas įmonės finansinė atskaitomybė. Išanalizavus aptartus aspektus, galima įvertinti, kuriai turto rūšiai būtų tinkamiausia priskirti kripto valiutos įmonės veikloje ir apskaitoje, atsižvelgiant į numatoma jų naudojimo būdą.

Trečiajame etape, formuojant apskaitos modelį, sudaryta konkrečios turto rūšies apskaitos metodai, kurie sudaryti remiantis TFAS apskaitos standartais. Pateikiama, kaip kripto valiutos turētu būti registruojamos ir vertinamos apskaitoje pirminio pripažinimo metų, vėlesnio vertinimo metų, bei pardavimo ar perleidimo atveju. Apskaitos modelis formuojamas remiantis galiojančiais TFAS apskaitos standartais, bei pateikiamos pagrindinėje apskaitoje atliekamų operacijų su konkrečių turtų susijusiu didžiosios knygos įrašų pavyzdžiai. Nusprendus, kripto valiutas įmonėje naudoti kaip pasirinkta turto rūšį, privaloma papildyti apskaitos politiką, kuria remiantis yra sudaromos finansinės ataskaitos. Apskaitos politikoje nurodomas tikrosios vertės nustatymo šaltinis, jei kripto valiutos pripažįstamos piniginiu turtu, turi būti nurodoma, kad remiantis 21 TAS bus vertinamos uždarymo kursų, jei vertinamas kaip kitas nepiniginis turtas turi būti nurodoma kokių kursų bus remiamasi atliekant vertinimą. Taip pat, turi būti pateikiama informacija, kada turi būti atliekamas vertės koregavimas išskyrus atvejus kuomet to reikalauja TFAS apskaitos standartai, tai yra pardavimo metu ir sudarant finansines ataskaitas. Pasirinkus kripto valiutas apskaityti, kaip nematerialų turtą, privalomą apskaitos politikoje pabrėžti, kad joms nėra priskiriamas naudingo tarnavimo laikas, tačiau jis bus peržiūrinamas, nes naudingo tarnavimo laiko nebuvimas, nereiškia, kad jis gali būti begalinis. Taip pat, kripto valiutoms kaip nematerialiam turtui neturinčiam naudingo tarnavimo laiko negali būti nustatyti likvidacinė vertė ir skaičiuojama amortizacija – tai privaloma nurodyti apskaitos politikoje.

Atliekant apskaitos politikos redagavimą ir papildymą reikia įvertinti ar naujas standartų taikymas konkrečiai turto rūšiai nepakenks kitam įmonės laikomam turtui, bei jo apskaitai. Jei nustatoma, kad atlikus koregavimą kitą informaciją gali būti atskleidžiama netinkamai, reikalinga persvarstyti kripto valiutoms taikoma apskaitos modelį.

Ketvirtajame etape atliekamas sudaryto apskaitos modelio tikrinimas. Gautus rezultatus, reikalinga patikrinti, ar jie tikrai neiškreipia įmonės finansinių rodiklių ir finansinių ataskaitų. Jei pritaikyto apskaitos modelio rezultatai reikalauja koregavimų ir pateikia neetišką informaciją, reikėtų grįžti prie įmonės aplinkos analizės. Tuo atveju jei nereikalinga atlikti rezultatų koregavimo ir yra nusprendžiama, kad jie yra tikslūs ir neiškreipia finansinės atskaitomybės, apskaitos modelis gali būti taikomas apskaitoje iki tol kol bus išleisti reikalavimai kripto valiutų apskaitai ir nebebus palikta vietos profesinėms interpretacijoms. Atlikus atvejo analizę pritaikant sukurtą kripto valiutų apskaitos finansinėse ataskaitose modelį pateikiamo išvados, bei rekomendacijos.

4. Kripto valiutų apskaitos finansinėse ataskaitose modelio pritaikymo rezultatai

Šioje darbo dalyje analizuojami rezultatai, kurie gauti pritaikius kripto valiutų apskaitos finansinėse ataskaitose modelį, įmonei „Coin Hodl“. Atlikta įmonės aplinkos analizė, kurioje bus taikomas kripto valiutų apskaitos finansinėse ataskaitose modelis, atlikta atvejo analizė pritaikant sudaryta apskaitos modelį, bei pateikiamos rekomendacijos kripto valiutų apskaitai.

4.1. Modelio pritaikymui pasirinktos įmonės aplinkos analizė

Nustatyta, kad ūkio subjekto aplinkos analizė susideda iš dviejų dalių: vidinės aplinkos analizė, į kurią įeina įmonės analizė ir išorinės aplinkos analizės, kurią sudaro kripto valiutų rinkų analizė pagal šalį, kurioje ūkio subjektas veikia ir apskaitos standartų analizė, kuriais vadovaujasi ūkio subjektas rengdamas finansinę atskaitomybę.

• Vidinės aplinkos analizė

Tyrimui atlikti pasirinkta Kanadoje įsikūrusi įmonė „Coin Hodl“, kuri iki 2018 m. rugsėjo 6 d. buvo žinoma, kaip „Malbex Resources“. Tai akcinė bendrovė, kurios paprastosiomis akcijomis prekiaujama „TSX Venture Exchange“ akcijų biržoje. Įmonė veikia finansų sektoriuje ir užsiima verslo bankininkyste, bei konsultuoja finansavimo klausimais. Įmonė orientuojasi į mažo kapitalo rinkas siūlydamos investicijas į kripto valiutas ir blokų grandinės technologijas. Autorės pastebėta, kad mažo kapitalo rinkos yra įmonės, kurių rinkos kapitalizacija svyruoja nuo 300 mln. USD iki 2 mlrd. USD (Reiffas, 2020).

Remiantis įmonių investicijų politika, pagrindinis investavimo tikslas yra kripto valiutos. Įmonė suinteresuota investuoti į finansines priemones ar produktus, kuriuos galima išreikšti kripto valiutomis, be to investuojama į įmones, kurios valdo arba siūlo įsigyti kripto valiutas, blogų grandinės technologiją ar kripto valiutų kasybos operacijas ir projektus. Investavimo politikoje nurodyta, kad įmonė gali aktyviai dalyvauti įmonių, kuriuose ji turi nuosavybės teisių veikloje, teikdama strateginius patarimus ir atstovauti valdybai.

Įmonė, „Coin Hodl“, taiko Tarptautinius finansinės atskaitomybės standartus (TFAS), kuriuos išleido Tarptautinė apskaitos standartų valdyba (TASV) ir Tarptautinio finansinės atskaitomybės aiškinimo komiteto išleisti aiškinimai (TFAAK).

Apskaitos politikoje nurodoma, kad nepiniginis turtas ir įsipareigojimai įsigyti užsienio valiutą yra perskaičiuojami valiutos keitimo kursu įsigyjant turtą ar prisiimant įsipareigojimus. Gauti perskaičiavimo rezultatai yra pripažįstami kitose bendrose pajamose arba sąnaudose. Įmonės funkcinė valiuta – Kanados doleriai. Analizuojant įmonės apskaitos politiką, dėmesys buvo sutelkiamas į finansinio turto, pinigų, atsargų ir nematerialaus turto vertinimą įmonėje. Tačiau įmonės apskaitoje nėra nurodyta, kaip turėtų būti apskaitoje reglamentuojamos atsargos ir nematerialusis turtas. Daroma prielaida, kad įmonėje šios turto rūšies niekada nebuvo, todėl nebuvo poreikio apskaitos politikoje numatyti jų apskaitos gairių.

Pinigai ir pinigų ekvivalentai įmonėje sudaro grynieji pinigai ir labai likvidžios trumpalaikės investicijos, kurios laikomos aukštos kokybės pinigų rinkos investicijomis ir kurių išpirkimo terminas yra trumpesnis nei trys mėnesiai.

Įmonės apskaitos politikoje patvirtinta, kad finansinis turtas įmonėje yra klasifikuojamas atsižvelgiant į tai koks vertinimo metodas jam bus pritaikytas: vertinamas tikrąją verte per pelną ir nuostolius ar amortizuota savikaina. Nurodoma, kad įmonė finansinio turto klasifikacija nustato pirminio pripažinimo metu. Išlaidos, susijusios su finansiniu turtu, kuris vertinamas tikrąją verte yra apskaitomos sąnaudomis tuo laikotarpiu, kuomet yra patiriamos. Visos kitos išlaidos susijusios su finansiniu turtu yra įtraukiamos į pradinę turto ar įsipareigojimų balansinę vertę.

Atsižvelgiant į įmonės veiklos rūšį, kriptovaliutų įsigijimas įmonei turėtų teikti ekonominę naudą, tačiau, taip pat, svarbu įvertinti aplinką, kurios įmonė negali kontroliuoti ir nuo kurios priklauso ar įmonei kriptovaliutos gali atnešti ekonominės naudos.

- **Išorinės aplinkos analizė**

Autorės pastebima, kad Amerikos žemyne, esančiose valstybėse buvo anksčiausiai pradėta kalbėti apie verslu įsitraukimą į kriptovaliutų rinkas. Taip pat, ten pradėtas ruošti teisinis ir mokestinis kriptovaliutų reglamentavimas. Pirmoji išleista į rinką kriptovaliuta buvo bitkoinas, šiuo metu vis dar esanti kriptovaliutų lyderė ir išlaikanti didžiausią vertę (žr. 1 lentelė ir 1 pav.).

Kanados mokesčių agentūra (CRA) kriptovaliutas apibrėžia, kaip virtualius pinigus, kurie gali būti naudojami perkant ar parduodant prekes ir paslaugas internete. CRA paprastai vertina kriptovaliutas, kaip prekę pelno mokesčio įstatymo tikslais. Taip pat, pabrėžiama, kad įmonės turi turėti pagrįsta metodą, kuriuo remiantis būtų nustatoma, ūkinės operacijos, atliktos kriptovaliutomis tikroji vertė. Svarbu, kad pasirinktas metodas būtų naudojamas nuosekliai. Jei skaitmeninėje pinigineje yra keleto rūšių kriptovaliutos, kiekvieną iš jų turi būti laikoma atskiru skaitmeniniu turtu, bei vertinama atskirai¹⁰. Kanados mokesčių agentūra turi būti informuojama apie kriptovaliutos naudojimą įmonės veikloje, kitų atveju ši veiklą nėra laikoma teisėta.

Jei kriptovaliutos yra verslo dalis, remiantis CRA, pelnas, kuri uždirbą įmonė pardavusi kriptovaliutas yra laikoma pajamomis, net jei tai yra pavienis įvykis. Jei kriptovaliutų pardavimas nėra verslo dalis ir jų pardavimo suma yra didesnė už pirkimo kainą arba pakoreguota vertė, tuomet mokesčių mokėtojas pripažįsta tai, kaip kapitalo prieaugį. Taip pat, kriptovaliutų apmokestinimo tikslais, pagal Kanadoje galiojančius įstatymus, įmonės individualiai turi įvertinti ar kriptovaliutos naudojamos įmonės veikloje laikomos ilgalaikiu turtu ar atsargomis. Šis pasirinkimas turės įtakos mokestinėms ataskaitoms ir mokėtinų mokesčių skaičiavimams.

Kriptovaliutos vertinamos, kaip atsargos, įmonėje kuri yra registruota Kanadoje, nėra prieštaraujama TFAS numatytiems atsargų vertinimo kriterijams. CPA leidžia pasirinkti vieną iš dviejų metodų vertinant atsargas: kiekvieną atsargos elementą įvertinti įsigijimo savikainą arba tikrąją rinkos vertę metų pabaigoje (atsižvelgiant į tai kuri mažesnė) arba visas atsargas įvertinti tikrąją rinkos vertę metų pabaigoje.

Remiantis atlikta analize, Kanadoje kriptovaliutas leidžiamą vertinti, kaip ilgalaikį turtą arba atsargas. Tačiau, apskaičiuojant įmonės pelną, kuris turi įtakos mokesčio skaičiavimui, svarbu turėti įrodančius dokumentus, kaip buvo gaunamas pateiktas rezultatas. CRA palieka teisę ūkio subjektui pasirinkti tinkamą turto rūšį, kuri padės tvarkyti įmonės apskaitą.

¹⁰ Kanados mokesčių agentūra, 2019-06-27. Prieiga per internetą: <https://www.canada.ca/en/revenue-agency/programs/about-canada-revenue-agency-cra/compliance/digital-currency/cryptocurrency-guide.html>

4.2. Kriptovaliutų apskaitos finansinėse ataskaitose atvejo analizė

Atsižvelgus į įmonės „Coin Hodl“ aplinkos analizę, toliau atliekama atvejo analizė, siekiant išsiaiškinti, kaip turto rūšies pasirinkimas vertinant kriptovaliutas daro įtaką įmonės finansinei atskaitomybei. Atvejo analizėje apsvarstyti keturi skirtingi kriptovaliutų reglamentavimo būdai, kuriais galėtų remtis įmonė. Istorinis laikotarpis, kuriame nagrinėjami atvejai prasideda 2018 m. pirmoje pusėje ir baigiasi 2019 m. kovo 25 d. Svarstomi keturi alternatyvūs būdai kriptovaliutų reglamentavimui finansinėse ataskaitose: pinigai, finansinis turtas, atsargos, nematerialus turtas.

Atvejo analizei atlikti buvo naudojamos „Coin Hodl“ pradinis investicijų į kriptovaliutas portfelis, kuri sudarė: „Bitcoin“, „Ethereum“, „Bitcoin cash“ (žr. 7 lentelė).

7 lentelė. „Coin Hodl“ pradinė investicija į kriptovaliutas (tūkst. Eur) (sudaryta autorės)

Kriptovaliuta	Isigyta kiekis	Vieneto kaina, tūkst. Eur	Kainas iš viso, tūkst. Eur
Bitcoin	111	6,01	667,51
Ethereum	1423	0,46	658,95
Bitcoin Cash	431	0,76	328,99
Iš viso:			1655,45

Įsigyjant kriptovaliutas buvo papildomai sumokamas tarpininkavimo mokestis, kuris sudarė 0,015 tūkst. Eur. Taip pat, naudojami 2018 m. gruodžio 31 d. duomenys, kuriuose pateikiami duomenys apie turimas kriptovaliutas, valdoma jų kiekį ir tikrąją vertę finansinių ataskaitų sudarymo dieną (žr. 8 lentelę).

8 lentelė. Informacija apie valdomas kriptovaliutas (2018-12-31) (tūkst. Eur) (sudaryta autorės)

Investicijos	Kiekis	Kaina	Skirtumas	Tikroji vertė
Bitcoin	109,20148	628,31078	-262,72874	365,58203
Ethereum	1417,14	628,21206	-457,7797	170,43236
Bitcoin Cash	428,74	313,71083	-254,91306	58,79778
Bitcoin SV	428,74	25,44822	7,03772	32,48594
Iš viso:	-	1595,68189	-968,38379	627,2981

Atvejo analizės metu nėra analizuojama kriptovaliutų judėjimas įmonėje viso istorinio laikotarpio metu. Finansinių metų pabaigai yra vertinamas kriptovaliutų kiekis, kuris pateiktas 8 lentelėje, taip pat daroma prielaida, kad šis kiekis 2019 m. kovo mėnesį buvo parduodamas (žr. 9 lentelę) ir gautos pajamos sudarė 924,90 tūkst. Eur.

9 lentelė. Informacija apie valdomas kriptovaliutas (2019-03-25) (tūkst. Eur) (sudaryta autorės)

Investicijos	Kiekis	Kaina	Skirtumas	Tikroji vertė
Bitcoin	109,20148	628,31078	-229,9557931	398,3549869
Ethereum	1417,14	628,21206	-452,0757294	176,1363306
Bitcoin Cash	428,74	313,71083	-249,9271802	63,7836498
Bitcoin SV	428,74	25,44822	-0,0325128	25,4157072
Iš viso:	-	1595,68189	-931,9912155	663,6906745

Kripto valiutų tikrajai vertei nustatyti naudojama „CoinMarketCap“ kripto valiutų biržos pateiktais vertinimo dienos uždarymo vertės duomenimis.

- **Pinigai**

Įmonei nusprendus kripto valiutas naudoti, kaip mainių priemonę, kuria bus galima atsiskaityti už prekes ir paslaugas, teikti prekes ir paslaugas priimant atsiskaitymus kripto valiutomis, finansinėse ataskaitose turėtu būti pripažįstamos, kaip piniginis turtas.

Įsigijus kripto valiutas, kaip pinigus, įmonėje atliekamas 16 paveiksle pavaizduotos sąskaitų korespondencijos.

D Pinigai - kripto valiutos K		D Pinigai - sąskaitos banke K		D Kitos finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos K	
(1) 1655,45		Lik. 2737,905		(2) 0,015	
↑			(1) 1655,45	→	
1655,45	0,00	0,00	(2) 0,015		
Lik. 1655,45		Lik. 1082,44	1655,465	0,015	0,00

16 pav. Pinigų-kripto valiutos sąskaitų korespondencija įsigijimo metu

Įsigijimo metų už kripto valiutos buvo sumokėta 1655,465 tūkst. Eur. Kripto valiutų tikroji vertė įsigijimo dieną 1655,45 tūkst. Eur. Likusį dalis $1655,465 - 1655,45 = 0,015$ tūkst. Eur pripažinta įsigijimo sąnaudomis, kurios vaizduojamos kitos finansinės ir investicinės veiklos sąnaudose. Apskaitoje atitinkama suma mažinamas grynujų pinigų likutis ir apskaitoma įsigyto turto vertė.

Atskaitinių metų finansinėse ataskaitose kripto valiutos turi būti pateikiamos tikrąją vertę. Kripto valiutų tikroji vertė nustatoma 2018-12-31 kripto valiutų biržos „CoinMarketCap“ dienos uždarymo duomenimis (žr. 8 lentelė). Įvertinus kripto valiutas tikrąją vertę paskutinę finansinio laikotarpio dieną gautas rezultatas parodė, kad kripto valiutų vertė sumažėjo 968,38 tūkst. Eur ($1595,68 - 627,30 = 968,38$). Šis vertės sumažėjimas pripažįstamas sąnaudomis, bei šią sumą naudojame mažindami kripto valiutų balansinę vertę iki tikrosios vertės 627,30 tūkst. Eur ($1595,68 - 968,38 = 627,30$).

Atliekant tyrimą, daroma prielaida, kad iki tikrosios vertės koregavimo, paskutinę atskaitinio laikotarpio dieną įmonės visų pajamų ir sąnaudų skirtumas yra 26864,605 tūkst. Eur. nuostolis. Sąnaudos, kurios buvo patirtos įsigyjant kripto valiutas, bei perskaičiuojant jų tikrąją vertę sudaro 968,395 tūkst. Eur ($0,015 + 968,38 = 968,395$). Vadinasi, šia suma yra padidinamas įmonės turėtas nuostolis, kuris 2018 m. finansinių metų pabaigoje siekia 27833 tūkst. Eur. (žr. 17 pav.).

suma sumažėjo. Kitiems balanso straipsniams šis įrašas reikšmingos įtakos neturėjo. Kitas pinigų tikrosios vertės nustatymas turėtų būti atliekamas prieš jų pardavimą, jei įmonės apskaitos politikoje nėra numatyta kitaip. Kripto valiutos įmonėje buvo parduotos 2019 m. kovo 25 d., remiantis „CoinMarketCap“ pateiktais duomenimis yra iš naujo nustatoma kripto valiutų tikroji vertė pardavimo dieną (žr. 19 pav.).

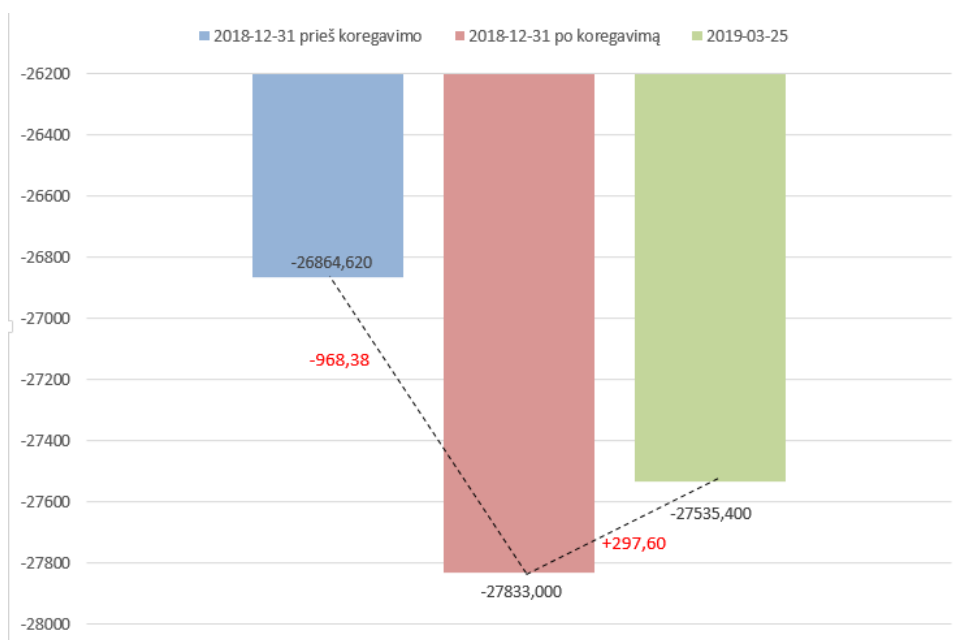
<i>Pinigai - kripto valiutos</i>		<i>Pinigai - sąskaitos banke</i>		<i>Kitos finansinės ir investicinės veiklos pajamos</i>	
D	K	D	K	D	K
Lik. 627,30		Lik. 1082,44			
(4) 36,39		(5) 924,90		(4) 36,39	
	(5) 663,69				(5) 261,21
36,39	663,69	924,90	0,00	0,00	297,60
Lik. 0,00		Lik. 2007,34			Lik. 297,60

<i>Nepaskirstytasis pelnas (nuostolis)</i>		<i>Kitos finansinės ir investicinės veiklos pajamos</i>	
D	K	D	K
Lik. 27833,00			36,39
			261,21
		0,00	297,60
0,00	297,60		
Lik. 27535,40			

19 pav. Pinigų – kripto valiutos pardavimo sąskaitų korespondencija

Remiantis kripto valiutų biržos duomenimis, pastebimas kripto valiutų vertės padidėjimas po paskutinio tikrosios vertės nustatymo (žr. 9 lentelė). Kripto valiutų vertė padidėjo 36,39 tūkst. Eur (663,96 – 627,30 = 36,39). Apskaitoje atliktas kripto valiutų balansinės vertės koregavimas, siekiant parodyti jų tikrąją vertę. Padidinta kripto valiutų vertė ir skirtumas pripažįstamas kitomis finansinės ir investicinės veiklos pajamomis.

Pardavimo sandorio sumą už turimą kripto valiutų kiekį siekia 924,90 tūkst. Eur. Kripto valiutų vertė po atlikto koregavimo sudaro 663,96 tūkst. Eur (267,30 + 36,39 = 663,69). Gauta pinigų suma 924,90 tūkst. Eur didina turimų pinigų sumą. Kadangi parduodamos visos turimos kripto valiutos apskaitoje, įvykus pardavimui, jų vertė turi būti lygi nuliui – mažinama „pinigai-kripto valiutos“ straipsnis 663,69 tūkst. Eur.. Likusi suma 261,21 tūkst. Eur (924,90 - 663,69 = 261,21) apskaitoje pripažįstama, kaip kitos finansinės ir investicinės veiklos pajamos. Pajamos pripažintos po tikrosios vertės koregavimo ir uždirbtos pardavus kripto valiutas mažina įmonės turima nuostolį 297,60 tūkst. Eur. Kripto valiutos tikrosios vertės koregavimas didžiausia įtaką daro įmonės uždirbamam pelnui ar grynajam nuostoliui (žr. 20 pav.).

20 pav. Pinigų – kriptovaliutų tikrosios vertės nustatymo įtaka nepaskirstytajam pelniui (nuostoliui)

Sudarant įmonės 2018 m. metinę finansinę atskaitomybę kriptovaliutų tikrosios vertės nustatymas ir balansinės vertės koregavimas padidino įmonės grynąjį nuostolį 968,38 tūkst. Eur, nes kriptovaliutų vertė nuo įsigijimo dienos šiai sumai sumažėjo. Sudarant 2019 m. pirmojo ketvirčio tarpinę finansinę atskaitomybę, dėl kriptovaliutų pardavimo ir jų tikrosios vertės perskaičiavimo pardavimo diena grynasis nuostolis sumažėtu 297,60 tūkst. Eur, nes parduodant kriptovaliutas šiai sumai buvo uždirbtos pajamos.

Įmonei pasirinkus kriptovaliutas finansinėse ataskaitose pateikti pinigų straipsnyje, reiktu atlikti keletą apskaitos politikos koregavimų. Privaloma nurodyti, kad pinigų ir pinigų ekvivalentų straipsnį sudaro ne tik gryniesi pinigai ir likvidžios ir investicijos, bet ir kriptovaliutos, kurios įmonėje bus naudojamos, kaip mainų priemonė teikiant prekes ar paslaugas, bei jas įsigyjant. Taip pat, reiktu apibrėžti kriptovaliutų tikrosios vertės nustatymo periodiškumą ir tikrosios vertės nustatymo šaltinį, siekiant turėti tikslesnius finansinių duomenis, kuriais vadovaujantis valdoma įmonė ir priimami akcininkų sprendimai. Kriptovaliutų vertinimas bus atliekamas nustatytais konkrečiais atvejais ir perskaičiuojamos naudojant laikotarpio pabaigos valiutų keitimo kursą. Autorės rekomenduojama kriptovaliutas vertinti ataskaitinių metų kiekvieno ketvirčio pabaigoje.

- **Finansinis turtas**

Įmonei pasirinkus kriptovaliutas įsigyti investavimo tikslais ir siekiant užsidirbti iš jų vertės kitimo, jas būtų teisingą priskirti finansiniam turtui. Atliekant atvejo analizę daroma prielaida, kad įsigytos kriptovaliutos yra laikomos, kaip trumpalaikės investicijos.

Pirminio pripažinimo metų trumpalaikėms investicijoms apskaitoje turėtu būti atliekama sąskaitų korespondencija, remiantis kriptovaliutų apskaitos modeliu, pateikiama 21 paveiksle. Įsigyjant finansinio turto pirminio pripažinimo metų jis apskaitomas įsigijimo savikaina. Šiuo atveju įsigijimo savikaina sudarė 1655,465 tūkst. Eur. Pagal įsigijimo sutartį žinoma, kad taip pat buvo sumokėta už tarpininkavimo paslaugas, kas sudarė 0,015 tūkst. Eur. Pirminio pripažinimo metu turi

įsigijimo savikaina koreguojama į tikrąją kriptovaliutų vertę, atliktas įsigijimo savikaina koreguojantis įrašas, mažinantis kriptovaliutų balansinę vertę 0,015 tūkst. Eur (žr. 21 pav.).

<i>Trumpalaikės investicijos į kriptovaliutas</i>		<i>Pinigai</i>		<i>Investicinės veiklos tikrosios vertės sumažėjimo nuostoliai</i>	
D	K	D	K	D	K
(1) 1655,465		Lik. 2737,905		(2) 0,015	
	(2) 0,015		(1) 1655,465		
1655,465	0,015	0,00	1655,465	0,015	0,00
Lik. 1655,45		Lik. 1082,44		Lik. 0,015	

21 pav. Finansinio turto – kriptovaliutų įsigijimo sąskaitų korespondencija

Sąnaudomis, kurios buvo patiriamos įsigyjant kriptovaliutas yra didinamas įmonės nuostolis – 0,015 tūkst. Eur. Kriptovaliutų vertė po pirminio pripažinimo apskaitoje lieką tikrąją vertę 1655,45 tūkst. Eur ($1655,465 - 0,015 = 1655,45$).

Sudarant 2018 m. finansines ataskaitas, finansinis turtas turi būti įvertinamas ir pateikiamas tikrąją vertę ataskaitinio laikotarpio paskutinę dieną. Kriptovaliutų tikrajai vertei nustatyti pasirinkta kriptovaliutų biržą „CoinMarketCap“ (žr. 8 lentelę). Įvertinus kriptovaliutų tikrąją vertę ataskaitinio laikotarpio paskutinę dieną, gautas rezultatas parodė, kad vertė nuo įsigijimo sumažėjo. Apskaitos korespondencijos pateikiamos 22 paveiksle.

<i>Investicinės veiklos tikrosios vertės sumažėjimo nuostoliai</i>		<i>Trumpalaikės investicijos į kriptovaliutas</i>		<i>Nepaskirstytasis pelnas (nuostolis)</i>	
D	K	D	K	D	K
Lik. 0,015		Lik. 1595,68		Lik. 26864,605	
(3) 968,38			(3) 968,38	<i>Investicinės veiklos tikrosios vertės sumažėjimo nuostoliai</i>	
				0,015	
968,38	0,00	0,00	968,38	968,38	
Lik. 968,395		Lik. 627,30		968,395	
				968,395	0,00
				Lik. 27833,00	

22 pav. Finansinio turto – kriptovaliutų tikrosios vertės koregavimo sąskaitų korespondencija

Gautas rezultatas, vertės nustatymo metu, sudarė 968,38 tūkst. Eur ($1595,68 - 627,30 = 968,38$) nuostolį. Atitinkamai šiai sumai yra mažinama kriptovaliutų vertė ir ataskaitinių metų pabaigoje balanse paliekama jos tikroji vertė 627,30 tūkst. Eur ($1595,68 - 968,38 = 627,30$).

Atliekant atvejo analizę daroma prielaida, kad visos įmonės pajamų ir sąnaudų skirtumas iki kriptovaliutos tikrosios vertės koregavimo sudarė 26864,605 tūkst. Eur nuostolį. Visas patirtas investicinės veiklos tikrosios vertės sumažėjimo nuostolis nuo įsigijo iki ataskaitinių laikotarpio

pabaigos sudaro 968,395 tūkst. Eur ($0,015 + 968,38 = 968,395$), kuris didina nepaskirstytojo nuostolio sumą. Ataskaitinių metų pabaigoje įmonės grynasis nuostolis yra 27833 tūkst. Eur.

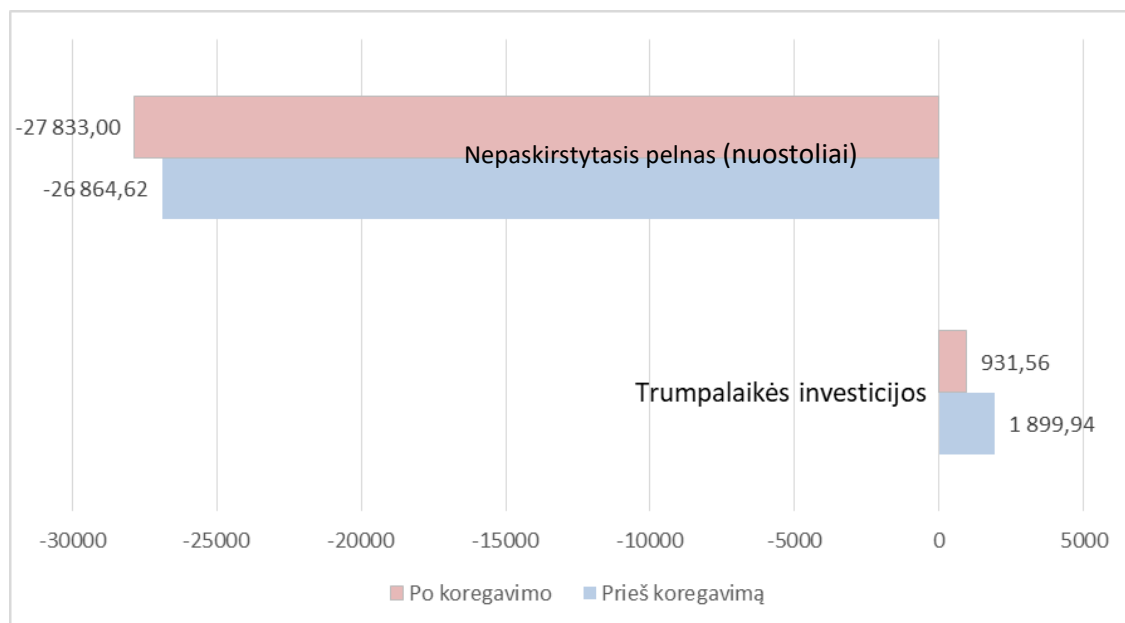
Autorės pastebima, kad jeigu kriptovaliutos pirminio įsigijimo metų būtų pripažintos, kaip ilgalaikės investicijos ir apskaitoje registruojamos, kaip ilgalaikis turtas – įmonei žinant, kad po finansinių ataskaitų sudarymo per ateinančius 12 mėnesių jos bus parduodamos, sudarant finansines ataskaitas ilgalaikis turtas turėtų būti perkliamas į trumpalaikį turtą (žr. 23 pav.).

D		K		D		K	
Ilgalaikės investicijos į kriptovaliutas				Trumpalaikės investicijos į kriptovaliutas			
Lik. 627,30							
			627,30	627,30			
0,00			627,30	627,30		0,00	
Lik. 0,00				Lik. 627,30			

23 pav. Finansinio turto – kriptovaliutų perklasifikavimo sąskaitų korespondencija

Ilgalaikių investicijų apskaitoje turi nebelikti ir jų likutis laikotarpio pabaigoje turi būti lygus 0. Visą vertę kuri sudarė investicijas į kriptovaliutas ilgalaikio turto dalyje perkeliama į trumpalaikių investicijų į kriptovaliutas sąskaita.

Atlikus tikrosios vertės koregavimą šis įtakos turėjo nepaskirstytajam pelnui ir trumpalaikių investicijų vertei, pasikeitimai pateikiami 24 paveiksle.

24 pav. Trumpalaikių investicijų ir nuostolio pokyčiai po balansinės vertės koregavimo

Nuostolis už ataskaitinius metus padidėjo 968,38 tūkst. Eur, tačiau, taip pat, šiai sumai sumažėjo trumpalaikių investicijų suma. Įmonės trumpalaikes investicijas sudaro ne tik investicijos į

kripto valiutas, įmonė turi įsigijusi kitos įmonės akcijų, kurių vertė 304,26 tūkst. Eur. Daroma prielaida, kad pastaroji per ataskaitinius metus nesikeitė. Kitiems balanso straipsniams šis vertinimas įtakos neturėjo.

Finansinį turtą - kripto valiutas parduodant, taip pat reikalinga jas įvertinti tikrąją vertę, siekiant teisingai pripažinti įmonės uždirbtas pajamas. Sąskaitų korespondencija kripto valiutų pardavimo metų pateikiama 25 paveiksle.

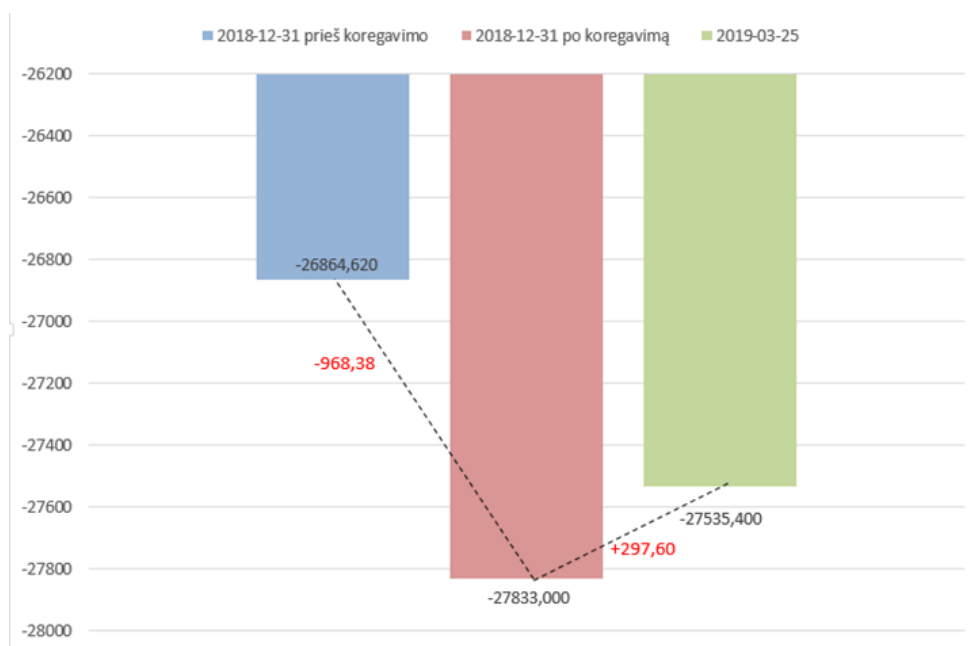
<i>Trumpalaikės investicijos į kripto valiutas</i>		<i>Pinigai</i>		<i>Investicinės veiklos tikrosios vertės padidėjimo pelnas</i>	
D	K	D	K	D	K
Lik. 627,30		Lik. 1082,44			
(4) 36,39		(5) 924,90		(4) 36,39	
	(5) 663,69			(5) 261,21	
36,39	663,69	924,90	0,00	0,00	297,60
Lik. 0,00		Lik. 2007,34			Lik. 297,60

<i>Nepaskirstytasis pelnas (nuostolis)</i>	
D	K
Lik. 27833,00	
	<i>Investicinės veiklos tikrosios vertės padidėjimo pelnas</i>
	D
	K
	36,39
	261,21
	0,00
	297,60
0,00	297,60
Lik. 27535,40	

25 pav. Finansinio turto – kripto valiutų pardavimo sąskaitų korespondencija

Prieš atliekant kripto valiutų pardavimą, siekiant nustatyti uždirbtu pajamų sumą kripto valiutos buvo įvertinamos tikrąją vertę pardavimo dieną (žr. 9 lentelė). Kripto valiutų vertė po paskutini vertinimo buvo padidėjusi, vertės padidėjimas 36,39 tūkst. Eur ($663,96 - 627,30 = 36,39$) didinama investicijų į kripto valiutas vertė ir apskaitoje pripažįstamas investicinės veiklos tikrosios vertės padidėjimo pelnas. Kripto valiutos parduodamos už 924,90 tūkst. Eur – apskaitoje kripto valiutų vertė atlikus pardavimą turi būti lygi nuliui, po tikrosios vertės nustatymo kuri padidino kripto valiutų balansinę vertę finansinis turtas yra mažinamas 663,69 tūkst. Eur ($627,30 + 36,39 = 663,69$). Likusi sandorio sumą 261,21 tūkst. Eur ($924,90 - 663,69 = 261,21$) pripažįstama investicinės veiklos tikrosios vertės padidėjimo pelnu. Investicinės veiklos tikrosios vertės pelnas, kuris susidarė nustatant kripto valiutų tikrąją vertę ir pelnas gautas iš pardavimo sandorio mažina įmonės grynąjį nuostolį 297,60 tūkst. Eur ($36,39 + 261,21 = 297,60$) suma.

Kripto valiutos tikrosios vertės koregavimas didžiausia įtaką daro įmonės uždirbamoms pajamoms ar sąnaudoms, kurios lemia įmonės pelną arba nuostolį (žr. 26 pav.). Kadangi kripto valiutų, kaip finansinio turto vertinimas mažai skiriasi nuo pinigų vertinimo apskaitoje, atlikus tyrimą gaunamos toks pats grynojo nuostolio rezultatas.

26 pav. Finansinio turto – kriptovaliutų tikrosios vertės nustatymo įtaka nepaskirstytajam pelnui (nuostoliui)

Nusprendus įmonei kriptovaliutas laikyti, kaip finansini turtą prieš pirminį jų pripažinimą apskaitoje turi būti nusprendžiamą tai bus ilgalaikis ar trumpalaikis turtas. Šiuo atveju įmonės apskaitos politikoje nereikėtų atlikti reikšmingu koregavimu ar papildymu. Apskaitos politikoje jau yra numatyta, kad turtas gali būti vertinamas tikrąją vertę per pelną ar nuostolį arba amortizacijos savikaina. Pastarasis kriptovaliutoms netinka, tačiau pirmasis variantas yra tinkamas. Taip pat, apskaitos politikoje jau numatyta, kad išlaidos, susijusios su finansiniu turtu, kurios vertinamos tikrąją vertę apskaitomos sąnaudomis tuo laikotarpiu, kuomet yra patiriamos. Autorės pastebima, kad vertą būtų numatyti atliekamus tikrosios vertės nustatymus dažniau, ne tik metinių finansinių ataskaitų sudarymo dieną. Jeigu kriptovaliutų judėjimas įmonėje yra retas, jų vertę siūlomą nustatyti bent ataskaitinio laikotarpio kiekvieno ketvirčio paskutinę dieną, siekiant turėti tikslias tarpines finansines ataskaitas įmonės viduje.

- **Nematerialus turtas**

Įmonei atlikus aplinkos analizę ir nusprendus, kad kriptovaliutų įsigijimas ateityje gali atnešti ekonominės naudos, taip pat, jos galėtų būti lengvai atskiriamos nuo įmonės veiklos – apskaitoje kriptovaliutos gali būti pripažįstamos, kaip nematerialus turtas. Tačiau, šis apibūdinimas netinka, jei įmonės nuspręstu kriptovaliutos laikyti tik pardavimo tikslais.

Pirminio pripažinimo metų kriptovaliutos apskaitoje turi būti registruojamos įsigijimo savikaina, sąskaitų korespondencija pateikiama 27 paveiksle. Įsigyjant kriptovaliutas buvo sumokėta 1655,465 tūkst. Eur.. Šią sumą sudaro kriptovaliutų tikroji vertė pirkimo dieną 1655,45 tūkst. Eur ir 0,015 tūkst. Eur tarpininkavimo mokestis. Nematerialusis turtas įsigijimo metu registruojamas įsigijimo savikaina – 1655,465 tūkst. Eur. Atliekant analizę pasirinkta nematerialiojo turto grupė, kuriai priklauso kriptovaliutos, ateityje atlikti reguliarių perkainojimą, kurio metų nustatoma kriptovaliutų tikrąją vertę ir neskaičiuoti turto amortizacijos.

<i>Nematerialaus turto (kriptovaliutų) įsigijimo savikaina</i>		<i>Pinigai</i>	
D	K	D	K
(1) 1655,465		Lik. 2737,905	(1) 1655,465
1655,465	0,00	0,00	1655,465
Lik. 1655,465		Lik. 1082,44	

27 pav. Nematerialaus turto – kriptovaliutų įsigijimo sąskaitų korespondencija

Pirminio pripažinimo metų kriptovaliutų vertė nematerialiajame turte yra paliekama įsigijimo savikaina. Pasirinkus kriptovaliutas vertinti perkainojimo metodą įvertinti vertės skirtumą remiamasi balansinę vertę vertinimo dieną ir rinkos vertę. Šiame pavyzdyje kriptovaliutų tikroji vertė nustatoma ataskaitinių metų paskutinę dieną, remiantis kriptovaliutų biržos „CoinMarketCap“ dienos uždarymo valiutų kursų duomenimis (žr. 8 lentelę). Tikrosios vertės nustatymas 2018 m. gruodžio 31 d. pateikiamas 28 paveiksle.

<i>Nematerialaus turto (kriptovaliutų) įsigijimo savikaina</i>		<i>Nematerialaus turto vertės sumažėjimo sąnaudos</i>		<i>Nepaskirstytasis pelnas (nuostolis)</i>	
D	K	D	K	D	K
Lik. 1595,68				Lik. 26864,62	
	(2) 968,38	(2) 968,38		<i>Nematerialaus turto vertės sumažėjimo sąnaudos</i>	
0,00	968,38	968,38	0,00	968,38	
Lik. 627,30		Lik. 968,38		968,38	0,00
				968,38	0,00
				Lik. 27833,00	

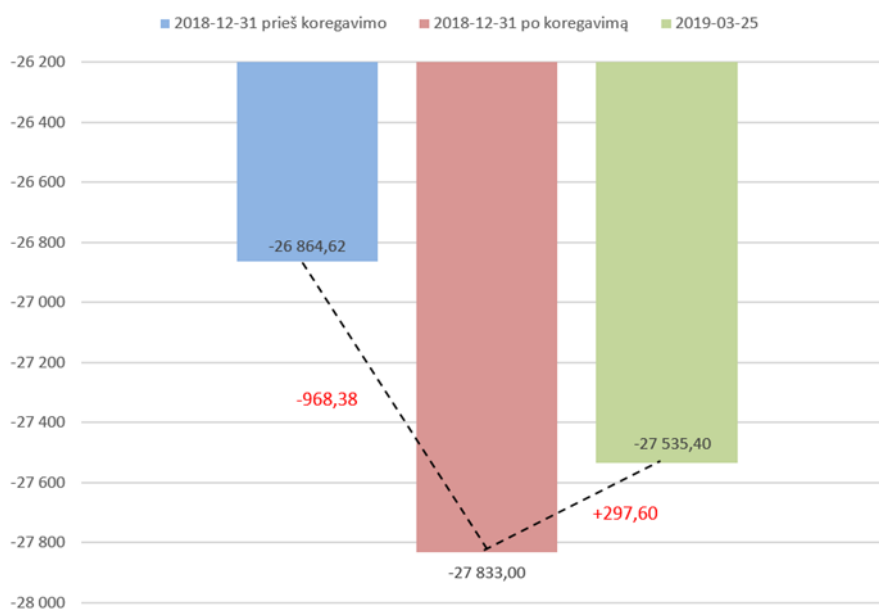
28 pav. Nematerialiojo turto – kriptovaliutų perkainojimo sąskaitų korespondencija

Atlikus kriptovaliutų tikrosios vertės nustatymą, pastebima, kad kriptovaliutų vertė nuo įsigijimo dienos sumažėjo 968,38 tūkst. Eur ($1595,68 - 627,30 = 968,38$). Sudarant finansines ataskaitas yra mažinama nematerialaus turto vertė ir didinamos įmonės patirto sąnaudos ataskaitiniu laikotarpiu 968,38 tūkst. Eur suma. Atliekant šį įrašą, finansinių metų pabaigoje, tyrime daroma prielaida, kad įmonės visų pajamų ir sąnaudų skirtumas siekė 26864,62 tūkst. Eur nuostolį. Tikrosios vertės koregavimo metu patirtos sąnaudos didina įmonės grynąjį nuostolį už ataskaitinius metus 968,38 tūkst. Eur suma. Po atliktų vertės koregavimų, finansinių metų pabaigoje, įmonės grynasis nuostolis sudarė 27833 tūkst. Eur

Kriptovaliutų perkainojimas finansinėse ataskaitose įtakos turėjo 29 paveiksle pateiktiems straipsniams: nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai) ir nematerialusis turtas.

ataskaitinio laikotarpio pabaigos, kriptovaliutų vertė padidėjo 36,39 tūkst. Eur ($663,96 - 627,30 = 36,39$). Apskaitoje didinama nematerialaus turto vertė 36,39 tūkst. Eur bei ataskaitiniame laikotarpyje pripažįstamos kitos veiklos pajamos – 36,39 tūkst. Eur. Pardavimo sandorio gaunama pinigų sumą siekia 924,90 tūkst. Eur. Kadangi likviduojamas visas nematerialusis turtas kriptovaliutomis, po pardavimo apskaitoje jų likutis turi būti lygus nuliui. Pardavimo metu mažinama kriptovaliutų sumą 663,69 tūkst. Eur ($627,30 + 36,39 = 663,69$). Likusi pardavimo sandorio sumą 261,21 tūkst. Eur ($924,90 - 663,69 = 261,21$) apskaitoje pripažįstama, kaip nematerialiojo turto perleidimo pelnas. Vertės pasikeitimo pajamos 36,39 tūkst. Eur ir uždirbtas nematerialiojo turto perleidimo pelnas mažinama įmonės grynąjį nuostolį 297,60 tūkst. Eur ($36,39 + 261,21 = 297,60$) (žr. 31 pav.). Nepaskirstytasis nuostolis atlikus kriptovaliutų pardavimą sumažėjo ir laikotarpio pabaigoje sudarė 27535,40 tūkst. Eur ($27833,00 - 297,60 = 27535,40$).

Atlikus įmonės grynojo nuostolio analizę, galima daryti išvadą, kad nematerialaus turto perkainojimas daro didelę įtaką įmonės grynajam nuostoliui (žr. 31 pav.).

31 pav. Nematerialaus turto – kriptovaliutų perkainojimo įtaka grynajam nuostoliui

Įmonei pasirinkus kriptovaliutas apskaitoje pateikti, kaip nematerialųjį turtą, turētu būti papildoma įmonės apskaitos politika. Visu pirma, apskaitos politikoje turi būti nurodoma, nuo kokios vertės turtas įmonėje pripažįstamas nekilnojamuoju turtu. Taip pat, apskaitos politikoje turi būti nurodyta, kad nematerialiojo turto grupė, kuriai negalima nustatyti jos naudingo tarnavimo laiko ir likvidacinės vertės apskaitoje bus vertinamas perkainojimo metodu. Šiai grupei savo savybėmis priklauso kriptovaliutos. Perkainojimo metodas atitinką turto tikrąją vertę vertinimo dieną. Tikrosios vertės nustatymas nematerialiajam turtui turi būti atliekamas reguliariai, bei kitais numatytais atvejais. Finansiniu ataskaitų sudarymo metu kriptovaliutos turi būti vaizduojamos tikrąją vertę. Taip pat, turi būti numatoma, kad vertės sumažėjimas ar padidėjimas pripažįstamos ataskaitinio laikotarpio pajamomis arba sąnaudomis, o pardavus turtą skirtumas pripažįstamas ilgalaikio turto perleidimo pelnu arba nuostoliu.

- **Atsargos**

Įmonei pasirinkus įsigyti kriptovaliutas ir prekiauti jomis įprastomis verslo sąlygomis, tikintis iš vertės nepastovumo uždirbti pajamas ir jų judėjimas planuojamas dažnas – apskaitoje jas teisinga registruoti, kaip prekes, skirtos perparduoti – atsargos. Taip pat, jei įmonė pati nuspręstu dalyvauti kriptovaliutų gavybos procese ir jas pardavinėti, taip pat turėtų kriptovaliutas apskaitoje registruoti kaip atsargas.

Pirminio pripažinimo metų įsigytoms atsargos – kriptovaliutomis apskaitoje turėtų būti atliekama sąskaitų korespondencija, remiantis kriptovaliutų apskaitos modeliu, pateikiama 32 paveiksle.

<i>Atsargos</i>		<i>Pinigai</i>	
D	K	D	K
(1) 1655,465		Lik. 2737,905	
1655,465	0,00	0,00	1655,465
Lik. 1655,465		Lik. 1082,44	

32 pav. Atsargų – kriptovaliutų pirminio pripažinimo sąskaitų korespondencija

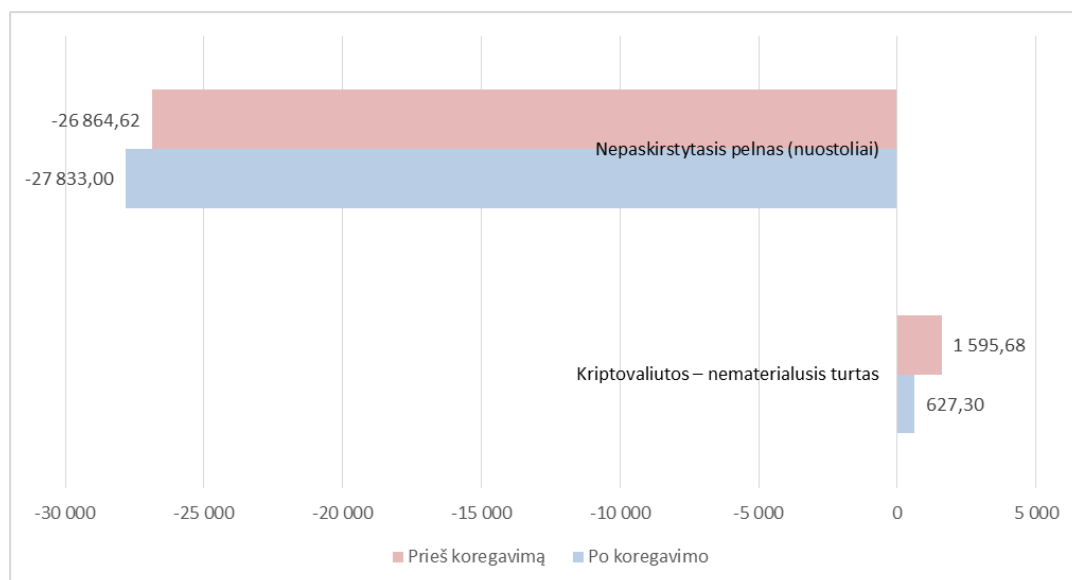
Pirminio pripažinimo metų atsargos apskaitoje turi būti registruojamos įsigijimo savikaina. Įmonei įsigyjant pradini kriptovaliutų paketą sumokėjo 1655,465 tūkst. Eur. Šia suma sudarė kriptovaliutų tikroji vertė (1655,45 tūkst. Eur) ir tarpininko paslaugų mokestis (0,015 tūkst. Eur) – apskaitoje pirminio pripažinimo metų kriptovaliutų registruojamos 1655,465 tūkst. Eur. įsigijimo savikaina. Atliekant šią korespondenciją mažinami įmonės turimu pinigų sumą ir didinamas atsargų vertė (žr. 32 pav).

Atlikus kriptovaliutų tikrosios vertės vertinimas paskutinę ataskaitinių metų dieną, prieš sudarant finansines ataskaitas, buvo pastebimas kriptovaliutų vertės sumažėjimas nuo jų įsigijimo dienos. Kadangi, grynoji galimo realizavimo vertė yra mažesnė už jų savikaina, vertės koregavimo dieną, buhalterinėje apskaitoje atliekama sąskaitų korespondencija pateikiama 33 paveiksle. Kadangi vertinimas daromas paskutinę ataskaitinių metų dieną ir kriptovaliutų judėjimas įmonėje nuo įsigijimo iki šios dienos nebuvo vertinamas, atliekant tyrimą daroma prielaida, kad vertinimo dieną kriptovaliutų likučio vertė apskaitoje yra 1595,68 tūkst. Eur. Nustatyti atsargų grynąją galimo realizavimo sumą remiamasi kriptovaliutų biržos „CoinMarketCap“ pasirinktos dienos uždarymo vertės duomenimis (žr. 8 lentelė). Grynoji galimo realizavimo vertė per šį laikotarpį sumažėjo 968,38 tūkst. Eur (1595,68 – 627,30 = 968,38). Koreguojant atsargų balansinę vertę kriptovaliutos yra mažinamos 968,38 tūkst. Eur suma (žr. 33 pav.). Atliekant šią sąskaitų korespondenciją, daroma prielaida, kad iki vertinimo dienos įmonės visų pajamų ir sąnaudų skirtumas buvo 26864,62 tūkst. Eur nuostolį. Vertės koregavimo dieną didinamos įmonės sąnaudos 968,38 tūkst. Eur, tai turi įtakos įmonės grynajam ataskaitinio laikotarpio nuostoliui, kuris padidinamas atitinkama suma. Nepaskirstytasis nuostolis ataskaitiniu metų pabaigoje iš viso sudaro 27833 tūkst. Eur sumą.

D		K		D		K		D		K	
Atsargos				Atsargų vertės sumažėjimo sąnaudos				Nepaskirstytasis pelnas (nuostolis)			
Lik. 1595,68				(2) 968,38				Lik. 26864,62			
	(2) 968,38				(2) 968,38						
0,00				968,38		0,00		Atsargų vertės sumažėjimo sąnaudos			
	968,338				968,38			968,38			
Lik. 627,30				Lik. 968,38				968,38	0,00		
								968,38		0,00	
								Lik. 27833,00			

33 pav. Atsargų – kriptovaliutų vertės mažinimo sąskaitų korespondencija

Įmonės balanse 2018 m. gruodžio 31 d. atsargų vertė balanse pateikiama atlikus vertės koregavimą ir siekia 627,30 tūkst. Eur, o nepaskirstytasis pelnas (nuostolis) įvertinus praėjusiu metų rezultatus sudaro 27833 tūkst. Eur nuostolį (žr. 34 pav.).

34 pav. Atsargų ir nepaskirstytojo pelno (nuostolio) pokyčiai po kriptovaliutų perkainojimo

Kriptovaliutų balansinės vertės sumažinimas įtakos turėjo tik dviem balanso straipsniams: nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai) ir atsargos. Nepaskirstytas pelnas (nuostoliai) išaugo 968,38 tūkst. Eur, šiai sumai sumažėjo ir atsargų vertė.

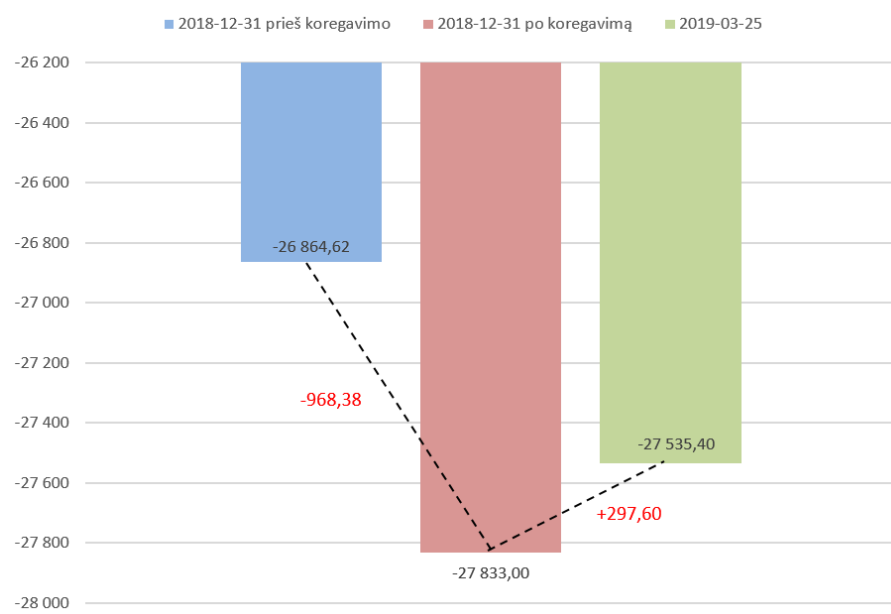
Atliekant kriptovaliutų grynosios galimo realizavimo vertės nustatymą pardavimo dieną buvo nustatyta, kad kriptovaliutų vertė nuo paskutinio vertinimo, išaugo 36,39 tūkst. Eur (663,96 – 627,30 = 36,39) (žr. 9 lentelė). Įvertinus grynąją galimą realizavimo vertę pardavimo diena, matoma, kad balanse esanti kriptovaliutų savikaina yra mažesnė už grynąją galimo realizavimo vertę. Dėl šios priežasties pardavimo metu, kriptovaliutų vertė nėra koreguojama ir paliekama mažesnioji iš jų. Kriptovaliutų pardavimo sąskaitų korespondencijos apskaitoje registruojamos taip, kaip pateikta 35 paveiksle.

D		K		D		K		D		K	
Atsargos				Pinigai				Kitos pajamos			
Lik. 627,30				Lik. 1082,44							
	(3)627,30			(3) 924,90					(3)297,60		
0,00	627,30			924,90	0,00			0,00	297,60		
Lik. 0,00				Lik. 2007,34						Lik. 297,60	

D		K	
Nepaskirstytasis pelnas (nuostolis)			
Lik. 27833,00			
0,00	297,60		
	297,60		
0,00	297,60		
Lik. 27535,40			

35 pav. Atsargų – kriptovaliutų pardavimo sąskaitų korespondencijos

Kriptovaliutų pardavimo sandorio vertė 924,90 tūkst. Eur. Atliktas dvejetainis įrašas, kuris didina įmonės turimu pinigų sumą 924,90 tūkst. Eur, mažinama visą atsargų vertė – 627,30 tūkst. Eur ir skirtumas pripažįstamas įmonės pajamomis – 297,60 tūkst. Eur ($924,90 - 627,30 = 297,60$). Šis skirtumas, kuris buvo gautas iš sandorio ir atsargų balansinės vertės įtakos turės įmonės uždirbtam ataskaitinio laikotarpio pelnui ir jį padidins 297,60 tūkst. Eur (žr. 36 pav.).

36 pav. Atsargų – kriptovaliutų perkainojimo įtaka grynajam nuostoliui

Atsargų vertės koregavimas atliekamas per sąnaudas, o pardavimo rezultatas registruojamas pajamose, dėl šių priežasčių atliekami vertės koregavimai daro įtaką įmonės nepaskirstytajam pelnui.

Įmonei pasirinkus kriptovaliutas apskaitoje registruoti, kaip atsargas turėtu pasipildyti savo apskaitos politika. Įmonė apskaitos politikoje turėtu būti nurodyta, kad kriptovaliutos bus priskirtos atsargų straipsniui, taip pat, nurodyti kuo remiantis bus nustatoma įmonės valdomų atsargų grynojo galimo realizavimo vertė. Nurodomas grynosios galimo realizavimo vertės duomenų šaltinis ir konkretus laiko momentas, kuriuo fiksuoti duomenys bus naudojami vertinimui.

4.3. Kriptovaliutų apskaitos finansinėse ataskaitose tyrimo rezultatai

Sukurtas teorinis ir praktikoje patikrintas kriptovaliutų apskaitos finansinėse ataskaitose modelis, leidžia įvertinti, kokius rezultatus įmonė gautu savo finansinėse ataskaitose vertinant kriptovaliutas pagal skirtingas turto rūšis. Remiantis atlikta atvejo analize ir sukurtu kriptovaliutų apskaitos finansinėse ataskaitose modeliu, galima teigti, kad įmonei reikia labai kruopščiai įsivertinti, kokia kriptovaliutų paskirtis bus įmonėje, bei kokių tikslu jos išigyjamos. Visose keturiose nagrinėtose srityse yra vertinimo iššūkių. Didžiausi jų yra susiję turto klasifikavimu, vertinimu ir atskleidimu finansinėse ataskaitose.

Kriptovaliutų vertės svyravimas turi įtakos įmonės uždirbamoms ir apmokestinamoms pajamoms. Dėl šios priežasties itin svarbu įvertinti aplinka, kurioje įmonė veikia, bei patikrinti ar pasirinktas apskaitos metodas neprieštarauja valstybėje galiojantiems mokestiniams ir kitiems apskaita reglamentuojantiems teisės aktams. Atlikus atvejo analizę buvos sudarytas kriterijų sąrašas (žr. 10 lentelę), kuriuo remiantis įmonės galėtu įvertinti kokiai turto rūšiai kriptovaliutos turėtu būti priskiriamos apskaitoje ir planuoti tolesnius apskaitos veiksmus, bei įsivertinti reikalingus pakeitimus apskaitos politikoje. Šis sąrašas papildoma sukurtu kriptovaliutų apskaitos modelį, padėdamas ūkio subjektas įvertinti turto rūšį.

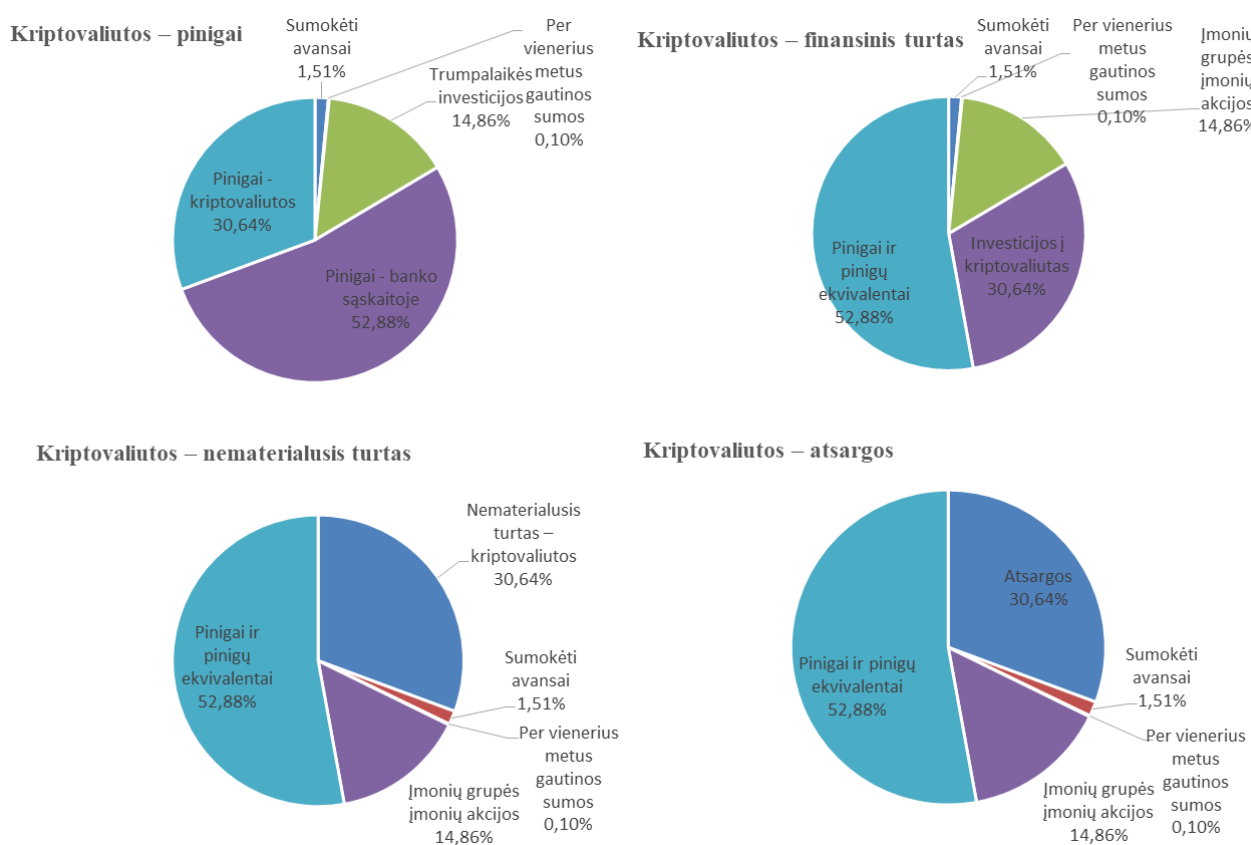
10 lentelė. Kriptovaliutų reglamentavimo finansinėse ataskaitose vertinimo kriterijai (sudaryta autorės)

<i>Kriterijus</i>	<i>Turto rūšis</i>	Pinigai	Finansinis turtas	Atsargos	Nematerialusis turtas
Mainų priemonė atsiskaitant už prekes ir paslaugas		x			
Priimami atsiskaitymai už prekes ir paslaugas		x			
Nustato prekės ar paslaugos kaina		x			
Labai likvidžios investicijos		x			
Išigijamos pagal sutartį			x		
Nepiniginis vienetas			x		x
Kontroliujama tikintis ekonominės naudos/ investavimo objektas			x		x
Neturi fizinio pavidalo			x	x	x
Lengvai atskiriamos nuo įmonės veiklos					x
Pardavinėjama įprastoje verslo aplinkoje				x	
Įmonė gamina kriptovaliutas				x	

Kriterijai pasirinkti pagal teorinėje dalyje nagrinėtus TFAS apskaitos standartus, kuriuose kiekviena turto rūšys yra apibūdinama ir nurodomos jų savybės, bei naudojimas įmonės veikloje. Kiekvienas lentelėje pateiktas kriterijus gali tikti ir kitai turto rūšiai, tačiau pagal apskaitos standartus kiekviena turto rūšis turi savo vertinimo kriterijus. Įmonei išigyjus kriptovaliutas tikintis gauti iš jų ekonominės naudos dėl vertės kitimo kriterijus tinka tiek apibūdinti finansinį turtą, tiek nematerialųjį turtą. Šioje vietoje svarbu įvertinti kitus kriterijus, nepakanka remtis vienu iš jų. Taip pat, tenka apžvelgti kriterijų, kuris teigia, kad kriptovaliutos neturi fizinės formos. Įprasta, kad pinigai turi fizinę formą, tad piniginiam turtui jos negali būti priskiriamos, tačiau kitos palyginamos

turto rūšys pagal savo apibūdinimą atitinką šį kriterijų, tad jis neturėtų būti vienas esminių renkantis, kuriai turto rūšiai bus priskiriamos kriptovaliutos įmonės viduje. Taip pat, įmonei rekomenduojama įsivertinti kriptovaliutų likvidumą atsižvelgiant į įmonės veiklą, bei aplinką, kurioje įmonė veikia. Likvidumą vertinti, autorės nuomone, reiktu atsižvelgiant į kriptovaliutos rūšį. Šiuo metu rinkoje egzistuoja 2000 rūšių kriptovaliutų¹¹, tačiau pagal rinkos kapitalizaciją, remiantis „CoinMarketCap“ duomenimis (žiūrėta 2020-05-03) penkios populiariausios kriptovaliutos yra Bitcoin, Ethereum, XRP, Tether ir Bitcoin Cash. Jos gali užtikrinti aukštą likvidumą, tačiau negali užtikrinti didelės ekonominės naudos. Siūloma įmonėms individualiai peržiūrėti kiekviena iš pateiktų kriterijų, atsižvelgiant į įmonės veiklą, bei nekontroliuojama aplinką ir suteikiant jiems tam tikrą svorį įvertinti, kuriai turto rūšiai kriptovaliutos įmonėje turėtų būti priskiriamos.

Atlikus atvejo analizę, matome, kad kiekvienu pasirinkimu įmonės finansinėse ataskaitose, ataskaitinio laikotarpio pabaigoje yra gaunamos toks pats rezultatas. Įmonės finansinėse ataskaitose keičiasi tik valdomo turto sudėtis (žr. 37 pav.), nepaskirstytasis pelnas (nuostolis) kiekvienu atveju gaunamas identiškas.

37 pav. Turto sudėties kitimas pagal kriptovaliutoms priskirta turto rūšį

Kriptovaliutų vertinimo metodas pasirinkimas yra jautrus įmonės turtui ir pajamoms jų pripažinimo metu. Dėl oficialiu nurodymu nebuvimo, kas yra aktyvi kriptovaliutų rinką buvo pasirinkama vieną populiariausių kriptovaliutų biržą. Kriptovaliutų biržos pasirinkimas įmonėms gali suteikti galimybę manipuliuoti uždirbamomis pajamomis. Šio tyrimo metu kriptovaliutų portfelis buvo vertinamas visumoje – taikoma sintetinė apskaita. Tačiau, tikslingiausia būtų įmonės apskaitoje

¹¹ Capital.com. Prieiga per internetą: <https://capital.com/top-cryptocurrencies-to-invest-in-spring-2020> (žiūrėta 2020-05-03)

kiekvienos skirtingos rūšies kriptovaliutą pateikti analitinėse sąskaitose. Analitinės sąskaitos naudingos tuo, kad įmonės visuomet galėtų stebėti likusi kriptovaliutų kiekį ir kiekvienos jų vertę ir pokyčius. Aiškinamajame rašte turi būti pateikiamas reikšmingą informaciją, kuri gali būti gaunama iš analitinės apskaitos. Taip pat, remiantis pateiktais analitinės apskaitos duomenimis, suinteresuotos šalys gali tinkamiau įvertinti visas rizikas susijusias su įmonės valdymu ir priimti tinkamus sprendimus valdant įmonę.

Finansinės atskaitomybės tikslas yra pateikti tikslią esamą finansinę informaciją suinteresuotoms šalims, kurios priima valdymo sprendimus. Kiekvienu, pasirinkti kriptovaliutų reglamentavimo būdų, apskaitos politikoje turi būti atliekami pakeitimai. Kriptovaliutų įvertinimui turėtų būti nurodyta, kokių šaltinių remiantis, bei kuris laiko momentas bus svarbus vertinant kriptovaliutų tikrąją vertę. Kiti apskaitos politikos papildymai priklauso nuo pasirinktos turto rūšies, kuriai bus priskiriamos kriptovaliutos. Remiantis atlikta apskaitos tvarkymo praktika, pagal sudaryta kriptovaliutų apskaitos finansinėse ataskaitose modelį, vertinant kriptovaliutas, kaip konkrečią turto rūšį apskaitos politikoje rekomenduojama nurodyti konkrečius kriptovaliutų vertinimo principus. Nurodyti galimas apskaitos procedūras ir metodikas, iš kurių bus pasirenkamas toks metodas, kuris finansinėse ataskaitose parodys teisingą finansinę įmonės būklę ir veiklos rezultatus. Apskaitos politika kriptovaliutų apskaitai galės būti keičiama dėl atsiradusių naujų apskaitos standartų reikalavimų arba dėl to, kad atlikus pakeitimus bus teisingiau atskleista įmonės finansinė būklė, veiklos rezultatai. Atidus ir tinkamai įvertintas kriptovaliutos naudojimas įmonėje ir priskyrimas konkrečiai turto rūšiai yra reikšmingas įmonės apskaitoje, bei vertinant įmonės turtą.

Konkrečių standartų, susijusių su kriptovaliutų apskaita nėra (IFRS, 2018), naujausiuose TFAAK (2019) išleistose rekomendacijose nurodomo naudoti esamus apskaitos standartus. Yra pakankamai daug literatūros, kurioje aptariamos kriptovaliutų apskaitos problemos, tačiau mažai literatūros nurodančios, kaip apskaitoje kriptovaliutos turėtų būti vertinamos. Taip pat, reikia atsižvelgti į tai, kad mažesnės įmonės neprivalo taikyti TFAS standartų reikalavimų. Šis tyrimas gali būti atliekama skirtinguose kontekstuose ir kitoje aplinkoje. Autorės manymu, panašų tyrimą tikslingą būtų atlikti po kelerių metų, nes ši sritis yra toliau plėtojama ir praktikų skaičius auga. Taip pat, šis tyrimas gali būti plėtojamas koncentruojantis į kriptovaliutų apmokestinimą ir apskaitą, bei jų tarpusavio ryšį. Kitas būsimo tyrimo pasiūlymas – sutelkti dėmesį tik į vieną iš keturių šiame tyrime iškeltų turto klasifikavimo būdų, kad būtų galima giliau suprasti iškilusius iššūkius. Galiausiai būtų galima atlikti kokybiniu, o ne kiekybiniu metodu, kuomet būtų galima susitelkti tyrimą į vieną sritį, pavyzdžiui apskaitos standartų ekspertus, auditorius ar buhalterius, kad būtų galima labiau suprasti apskaitos specialistų iššūkius.

Išvados

1. Kriptovaliutų atskleidimas finansinėse ataskaitose problematika apima keletą veiksnių. Atlikus literatūros analizę, buvo nustatytos pagrindinės kriptovaliutų atskleidimo problemos: sandorių anonimiškumas, nepastovi perkamoji galia, teisinio reglamentavimo skirtumai tarp skirtingų jurisdikcijų, apskaitos standartų trūkumas. Viena pagrindinių problemų yra sandorių, kriptovaliutomis, anonimiškumas – kriptovaliutos saugomos skaitmeninėje sąskaitoje, dėl kurios privatumo apsaugos, duomenys negali būti pasiekiami kitiems vartotojams, pavyzdžiui, valstybinėms institucijoms, kurios suinteresuotos stebėti fizinių ir juridinių asmenų pajamas ir esant poreikiui jas kontroliuoti. Taip pat, tai nėra turtas saugomas vyriausybės, dėl to yra riziką greitai prarasti turimą turtą. Kita problema su kurią susiduriama yra kriptovaliutų vertės nepastovumas – tai nėra vertę saugantis objektas. Dėl kriptovaliutų vertės pokyčio gali būti reikšmingai paveikiamas sąnaudų ar pajamų kiekis įmonėje, kuris įtakoja grynąjį pelną. Atsižvelgiant į tai, kad kriptovaliutos yra decentralizuota valiuta, nustatyta, kad jų teisinis reguliavimas skirtingose jurisdikcijose, taip pat, skiriasi. Kriptovaliutos, kaip kuriose šalyse priimanos, kaip teisėtą mokėjimo priemonę, kitose kriptovaliutas pripažįsta, kaip neteisėtą mokėjimo priemonę, tačiau yra ir tokiu, kurios tai traktuoja, kaip nelegalią veiklą. Kriptovaliutų atskleidimas finansinėse ataskaitose priklauso nuo aplinkos, kurioje įmonė veikia. Tačiau, neatsižvelgiant į tai nustatyta, kad šiuo metu nėra galiojančių apskaitos standartų pritaikytų kriptovaliutomis. Esminės kriptovaliutų apskaitos problemos, tai turto klasifikavimas ir vertinimas, remiantis atlikta literatūros analize kriptovaliutos prilyginamos: pinigams, finansiniam turtui, nematerialiajam turtui ir atsargoms. Dėl paliktos vietos interpretacijoms ateityje gali iškilti problemų lyginant finansinius duomenis, nes įmonės taikys įvairią praktiką reglamentuojant jas finansinėse ataskaitose. Taip pat, dėl reglamentavimo nebuvimo, neatmetama galimybė, kad įmonės gali pradėti manipuluoti kriptovaliutų apskaita.
2. Literatūroje kriptovaliutų reglamentavimas finansinėse ataskaitose pateikiamas skirtingas. Remiantis atlikta literatūros analize akivaizdu, kad yra daug abejojimų susijusių su kriptovaliutų apskaita. Didžiosios apskaitos įmonės teikia ribotas rekomendacijas kriptovaliutų apskaitai, nes vis dar nėra daug specialistų, kurie turi pakankamai žinių apie naujus iššūkius apskaitoje. Didžiausi iššūkiai, išanalizavus kriptovaliutų reglamentavimo finansinėse ataskaitose teorinius sprendimus yra susiję su turto klasifikavimu, vertinimu ir atskleidimu. Laikomasi nuomonės, kad šie iššūkiai yra glaudžiai susiję su apskaitos kokybę.

Turto klasifikavimas yra vienas pagrindinių iššūkiu, nes nuo to priklauso kriptovaliutų vertinimas ir atskleidimas finansinėse ataskaitose. Šiuo metu yra vienintelės oficialios rekomendacijos kriptovaliutų apskaitai, kurias 2019 m. birželio mėnesį patvirtino TFAAK. Remiantis TFAAK rekomendacijomis kriptovaliutos atsižvelgiant į aplinkybes turėtų būti vertinamos kaip nematerialusis turtas arba atsargos. Atlikta literatūros analizė pateikė įvairesnių pasiūlymų, tokiu, kaip pinigai, finansinis turtas, nematerialusis turtas ir atsargos. Plačiausiai aptariamas yra finansinis turtas. Akivaizdu, kad turto klasifikacija yra vienas didžiausių iššūkiu apskaitoje, kuris turi įtakos, bet kokiems vėlesniems atvejams. Pirminis pripažinimas ir tolesnis jų vertinimas, taip pat priklauso nuo turto rūšies.

Kitas iššūkis yra susijęs su kriptovaliutų vertinimų apskaitoje. Vertinimo metodo pasirinkimas yra vienas pagrindinių iššūkiu, kuriuo diskutuojama literatūroje. Vertinimas yra svarbus siekiant atskleisti finansinėse ataskaitose teisingai pajamas ir turtą. Diskutuojama ar kriptovaliutas būtų tinkamą vertinti pagal 15 TFAS, kuris reglamentuoja pajamų gautų pagal sutartis iš klientų tvarką,

ar tai jos turėtų būti prilyginamos užsienio valiutai, dėl vertės svyravimų ir vertinamos pagal 21 TAS „Užsienio valiutos kurso pasikeitimo įtaka“. Dėl kriptovaliutų savybių, manoma, kad neteisinga vertinti kriptovaliutas pastaraisiais būdais ir linkstama prie to, kad jos turėtų būti vertinamos tikrąją vertę. Kai kuriuose literatūros šaltiniuose buvo pateikiami būdai, kaip įvertinti kriptovaliutų prekybos platformų patikimumą ir ar egzistuoja aktyvi rinką tikrajai vertei nustatyti. Itin svarbu nustatyti kriptovaliutų tikrosios vertės nustatymo šaltinį, kad būtų sumažintas įmonių manipuliavimas grynuoju pelnu. Finansinių ataskaitų tikslas yra pateikti esama naudinga finansinę informaciją apie ūkio subjektą suinteresuotoms šalims, kurios priima įmonės valdymo sprendimus.

Atskleidimas – vienas iš didžiųjų iššūkiu, kuris taip pat priklauso nuo turto klasifikavimo. Atskleidimas gali būti naudojamas, kaip priemonė įmonės vadovybei ir buhalteriams suprasti informaciją apie valdomas kriptovaliutas. Jei manoma, kad pasirinktas turto klasifikavimas nepateikia svarbios ir naudingos informacijos, atspindinčios kriptovaliutų pobūdį, tuomet gali būti naudojamos papildomos priemonės finansinei informacijai perduoti. Iš literatūros analizė tyrimo, galima daryti išvadą, kad svarbiausi iššūkiai su kuriais susiduriama apskaitoje yra turto klasifikavimas, vertinimas ir atskleidimas. Norint įveikti šias problemas reikalingas nuodugnus pagrindinių kriptovaliutų savybių supratimas ir apskaitos standartų supratimas. Akivaizdu, kad reikia daugiau oficialių nurodymų, kuriais būtų galima padidinti finansinės informacijos naudingumą ir sumažintu manipuliavimo galimybes.

3. Remiantis atlikta teorine analize buvo atskleista, kad kriptovaliutų reglamentavimas finansinėse ataskaitose priklauso nuo to, kaip supančioje aplinkoje yra suvokiamos ir vertinamos kriptovaliutos.

Tyrimo eiga prasideda nuo ūkio subjekto aplinkos analizės. Analizuojama įmonės kontroliuojam ir nekontroliuojama aplinkos. Analizės pabaigoje įvertinama aplinka ir pasirenkama turto rūšis, kurioje bus klasifikuojamos kriptovaliutos. Atvejo analizei atlikti buvo sudarytas kriptovaliutų apskaitos modelis, kuris leistu patikrinti, kaip skirtingas kriptovaliutų klasifikavimas, vertinimas ir atskleidimas, paveiktų įmonės finansines ataskaitas ir įmonės apskaitos politiką.

Modeliui sudaryti buvo pritaikytas autorės sudarytos teorinio modelio prielaidos, bei TFAS apskaitos standartai. Sudarant kriptovaliutų apskaitos modelį nagrinėjamos dvejetainio įrašo ypatybės kriptovaliutų pirminio pripažinimo, vertinimo ir pardavimo metu. Modelio pritaikymas atvejo analizės metu geriausiai padėjo atskleisti kriptovaliutų reglamentavimą finansinėse ataskaitose ir parodyti kriptovaliutų įtaką finansiniams duomenims.

4. Atlikus tyrimą, galima teigti, kad įmonės privalo kruopščiai įsivertinti, kokia kriptovaliutų paskirtis bus įmonėje ir kaip jos teiks ekonominę naudą. Vertinant kriptovaliutas apskaitoje bus susiduriama su turto klasifikavimo, vertinimo ir atskleidimo iššūkiais. Yra labai svarbu įvertinti aplinką, kurioje veikia įmonė, įvertinti ar nebus prieštaraujama valstybėje galiojantiems teisės aktams.

Atlikus atvejo analize buvo sudarytas kriterijų sąrašas, kuris papildo sukurtą apskaitos modelį, bei kuriuo remiantis įmonės galėtų kriptovaliutas įvertinti pagal jų įsigijimo pagrindą. Analizuojant gautus atvejo analizė duomenis, pastebima, kad kiekvienu nagrinėtu atveju ataskaitinio laikotarpio pabaigoje yra gaunami tokie patys veiklos rezultatai, esminiai pasikeitimai vyksta tik įmonės turto sudėtyje. Nepriklausomai nuo pasirinkto metodo, kriptovaliutų apskaita yra jautri įmonės turtui ir pajamoms. Finansinėje atskaitomybėje turi būti pateikiami visi svarbūs duomenys leidžiantis suprasti suinteresuotoms šalims kriptovaliutų įtaką finansiniams rodikliams. Apskaitos politikoje

turi būti nurodomi konkretūs kriptovaliutų vertinimo metodai, kurie taip pat pateikiami aiškinamajame rašte.

Pagal gautus kriptovaliutų apskaitos finansinėse ataskaitose tyrimo rezultatus, daroma išvada, kad kriptovaliutas remiantis TFAS galima apskaityti nagrinėjamosiose turto rūšyse. Tačiau, siekiant išvengti manipulavimo finansiniais duomenimis, turėtų būti patvirtintas oficialus kriptovaliutų rinkos šaltinis, kuriuo remiantis būtų nustatoma jų tikroji ar galimo realizavimo vertė.

Ateityje rekomenduojama šį tyrimą atlikti skirtinguose kontekstuose ir kitoje aplinkoje. Autorės manymu, panašų tyrimą tikslinga būtų atlikti po kelerių metų, nes šį sritį yra toliau plėtojama ir praktikų skaičius auga. Taip pat, šis tyrimas gali būti plėtojamas koncentruojantis į kriptovaliutų apmokestinimą ir apskaitą, bei jų tarpusavio ryšį. Kitas būsimo tyrimo pasiūlymas – sutelkti dėmesį tik į vieną iš keturių šiame tyrime iškeltų turto klasifikavimo būdų, kad būtų galima giliau suprasti iškilusius iššūkius. Galiausiai būtų galima atlikti kokybiniu, o ne kiekybiniu metodu, kuomet būtų galima susitelkti tyrimą į vieną sritį, pavyzdžiui apskaitos standartų ekspertus, auditorius ar buhalterius, kad būtų galima labiau suprasti apskaitos specialistų iššūkius.

Literatūros sąrašas

1. Alonso, S. L. Activities and Operations with cryptocurrencies and their taxation implications: The Spanish Case. *Laws*, August 2019. doi:10.3390/laws8030016.
2. Australian Accounting Standard Board (AASB). Digital currency – A case for standard setting activity. ASAF meeting, 2016
3. Barth, M.E. Including Estimates of the Future in Today's Financial Statements. *bank for International Settlements*, 2006, 20(3), 271-285. ISSN 1682-7678.
4. Böhme, R., Christin, N., Edelman, B., Moore, T. Bitcoin: Economics, technology, and governance. *The Journal of Economics Perspectives*, 2015, Vol 29 (2), 213-238. ISSN 08953309
5. Brill, A. and Keene, L. Cryptocurrencies: The Next Generation of Terrorist Financing? *Defence Against Terrorism Review*, January 2014, Vol. 6(1), pp 7-30. ISSN 1307-9190. Prieiga per: SSRN
6. Chartered Professional Accountant of Canada (CPA). (2018). An introduction to accounting for cryptocurrencies.
7. David, A., James, A., Russell, E. Cryptocurrencies for the payment of products or services: risks, accounting practices and regulations. 2019, Vol. 8, No.4. ISSN 1927-5994. Prieiga per: Accounting and Finance Research
8. Deloitte. (2018). *Classification of Cryptocurrency Holdings*. *Financial Reporting Alert* 18-9. Prieiga per internetą: <https://www2.deloitte.com/us/en/pages/audit/articles/frac-classification-of-cryptocurrency-holdings.html>
9. Erns & young global limited (EY). (2018). *IFRS Accounting for crypto-assets*. Prieiga per internet: [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-ifs-accounting-for-crypto-assets-new/\\$FILE/ey-ifs-accounting-for-crypto-assets.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-ifs-accounting-for-crypto-assets-new/$FILE/ey-ifs-accounting-for-crypto-assets.pdf)
10. Erns & young global limited (EY). (2012). *The revised revenues recognition proposal – retail and consumer products*. Prieiga per internetą: <https://www.eyjapan.jp/services/assurance/ifs/issue/ifs-others/other/pdf/Consumer-Products-Revised-proposal-for-revenue-2012.pdf>
11. Foley, S., Karlsen, J., Putnins, T.. Sex, Drugs, and Bitcoin: How much illegal activity is financed through cryptocurrencies? *The Review of Financial Studies*, 2019, Vol. 32(5), pp. 1798-1583. ISSN 1465-7368. Prieiga per: SSRN
12. Gikay, A. A.. Regulating decentralized cryptocurrencies under payment services law: lessons from European Union law. *Journal of Law, Technology & the Internet*, 2018, Vol.9 (1), 1-36.
13. Grant Thornton. IFRS Viewpoint. Accounting for cryptocurrencies – the basics. *Grant Thornton International Ltd.*, 2018. Prieiga per internetą:

<https://www.grantthornton.global/globalassets/1.-member-firms/global/insights/article-pdfs/ifrs/ifrs-viewpoint-9---accounting-for-cryptocurrencies--the-basics.pdf>

14. Holub, M. and Johnson, J. The impact of the bitcoin bubble of 2017 on bitcoin's P2P market. *Finance Research Letters*, 2018, Vol. 29, pp. 357-362. ISSN 1544-6131. Prieiga per: Science Direct
15. IFRS discussion group. (2019). Report on Public Meeting on January 10, 2018. Prieiga per internetą: <https://www.iasplus.com/en-ca/meeting-notes/ifrs-discussion-group/2018/ifrs-r-discussion-group-report-on-january-10-2018-meeting/ifrs-r-discussion-group-report-on-january-10-2018-meeting>
16. IFRS. (2019). *IFRIC Update June 2019*. Prieiga per internetą: <https://www.ifrs.org/news-and-events/updates/ifric-updates/june-2019/>
17. Ivan, I. The importance of professional judgement applied in the context of the International Financial Reporting Standards. *Audit Financiar*, 2016, Vol. 10 (142), pp. 1127-1135. ISSN 1844-8801. Prieiga per: IDEAS
18. Jacobs, G. Cryptocurrencies & the Challenge of Global Governance. *Cadmus Journal*, 2018, 3(4), 109 -123. Prieiga per: CadmusJournal
19. Juškaitė, A, Šiaudinis, S., and Reichenbachas, T. CBDC – in whirlpool of discussion. Lietuvos bankas, December 2019. ISSN 2424-3213.
20. Liedel, D. A. The taxation of bitcoin: how the IRS views cryptocurrencies. *Drake law review*, 2018, Vol. 66, pages 107-145. Prieiga per: HeinOnline
21. Ludenbach, N. and Christian, D. (2013). *IFRS Essentials*. E-ISBN 9781118501344. Prieiga per: Wiley Online Library.
22. Organisation for economic co-operation and development (OECD). (2018) . *How to deal with Bitcoin and other cryptocurrencies in the System of National Accounts?*. Prieiga per internetą: [http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=COM/SDD/D AF\(2018\)1&docLanguage=En](http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?cote=COM/SDD/D AF(2018)1&docLanguage=En)
23. Prochazka, D. Accounting for Bitcoin and Other Cryptocurrencies under IFRS: A comparison and Assessment of Competing Models. *The International Journal of Digital Accounting Research*, 2018, Vol. 18, pp. 161-188. ISSN 2340-5058.
24. PWC. (2019a) *Cryptographic assets and related transactions: accounting considerations under IFRS*. Prieiga per internetą: <https://www.pwc.com/gx/en/audit-services/ifrs/publications/ifrs-16/cryptographic-assets-related-transactions-accounting-considerations-ifrs-pwc-in-depth.pdf>
25. PWC. (2019b). *Revenue from contracts with customers*. Prieiga per internetą: <https://www.pwc.com/us/en/cfodirect/publications/accounting-guides/revenue-recognition-accounting-financial-reporting-guide.html>

26. Raiborn, C. and Sivitanides, M. Accounting Issues Related to Bitcoins. *Journal of Corporate Accounting & Finance*, 2015, Vol. 26 (2), pp. 25-34. doi10.1002/jcaf. Prieiga per: Wiley Online Library
27. Reiff, N. (2020). *Top Small Cap Stocks for April 2020*. Prieiga per internetą: <https://www.investopedia.com/investing/top-small-cap-stocks/>
28. Reuters. (2018). *PBOC official says China's centralized virtual currency trade needs to end source*. Prieiga per internetą: <https://www.reuters.com/article/us-china-bitcoin/pboc-official-says-chinas-centralized-virtual-currency-trade-needs-to-end-source-idUSKBN1F50FZ>
29. Rooney, K. (2018). *Your guide to cryptocurrency regulations around the world and where they are headed*. Prieiga per internetą: <https://www.cnbc.com/2018/03/27/a-complete-guide-to-cyprocurrency-regulations-around-the-world.html>
30. Ryabova, T. and Henderson, S. A. Integrating cryptocurrency into intermediate financial accounting curriculum: a case study. *Journal of Accounting and Finance*, October 2019, Vol. 19(6), pp. 167-179. Prieiga per: ResearchGate
31. Scott, R.W. (2014). *Financial accounting theory. Seventh edition*. ISBN 978-0-13-298466-9
32. Smith, S. S., Petkov, R. and Lahijani, R. Blockchain and Cryptocurrencies – Considerations for Tretament and Reporting for Financial Services Professionals. *International Journal of Digital Accounting Research*, 2019, Vol.19, pp. 59-78. ISSN 2340-5058. Prieiga per: ebscohost
33. Sotiropoulou, A. and Guegan, D. . Bitcoin and the challenges for financial regulation. *Capital Markets Law Journal*, 2017, Vol. 12, No. 4, 466-479. ISSN 1750-7219. Prieiga per: Oxford academic
34. Tan, B. S. and Low, K. Y. Bitcoin – Its Economics for Financial Reporting. *Australian Accountign Review*, 2017, Vol. 27, No. 81, pages 220-227. Prieiga per Wiley Online Library
35. The law library of congress. Regulation of Cryptocurrency Around the World. June 2018. Prieiga per internetą: <https://www.loc.gov/law/help/cryptocurrency/cryptocurrency-world-survey.pdf>
36. Yilmaz, N.K. and Hazar, H. B. Predicting future cryptocurrency investment trends by conjoint analysis. *Journal of Economics, Finance and Accounting* ,2018, Vol. 5 (4), pp. 321-330. Prieiga per: ResearchGate

Priedai

1 priedas. „Coin Hodl“ balansas – kriptovaliutos pinigų straipsnyje

2018 M. GRUODŽIO 31 D. BALANSAS

2018 m. (ataskaitinis laikotarpis)		tūkst. Eur (ataskaitos tikslumo lygis ir valiuta)		
Eil. Nr.	Straipsniai	Pastabos Nr.	PO KOREGAVIM O	PRIEŠ KOREGAVIMĄ
	TURTAS			
A.	ILGALAIKIS TURTAS		0,000	0,000
1.	NEMATERIALUSIS TURTAS		0,000	0,000
1.1.	Plėtros darbai			
1.2.	Prestižas			
1.3.	Programinė įranga			
1.4.	Koncesijos, patentai, licencijos, prekių ženklai ir panašios teisės			
1.5.	Kitas nematerialusis turtas			
1.6.	Sumokėti avansai			
2.	MATERIALUSIS TURTAS		0,000	0,000
2.1.	Žemė			
2.2.	Pastatai ir statiniai			
2.3.	Mašinos ir įranga			
2.4.	Transporto priemonės			
2.5.	Kiti įrenginiai, prietaisai ir įrankiai			
2.6.	Investicinis turtas		0,000	0,000
2.6.1.	Žemė			
2.6.2.	Pastatai			
2.7.	Sumokėti avansai ir vykdomi materialio turto statybos (gamybos)			
3.	FINANSINIS TURTAS		0,000	0,000
3.1.	Įmonių grupės įmonių akcijos			
3.2.	Paskolos įmonių grupės įmonėms			
3.3.	Iš įmonių grupės įmonių gautinos sumos			
3.4.	Asocijuotųjų įmonių akcijos			
3.5.	Paskolos asocijuotosioms įmonėms			
3.6.	Iš asocijuotųjų įmonių gautinos sumos			
3.7.	Ilgalaikės investicijos			
3.8.	Po vienerių metų gautinos sumos			
3.9.	Kitas finansinis turtas			
4.	KITAS ILGALAIKIS TURTAS		0,000	0,000
4.1.	Atidėtojo pelno mokesčio turtas			
4.2.	Biologinis turtas			
4.3.	Kitas turtas			
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS		2047,000	3015,380
1.	ATSARGOS		31,000	31,000
1.1.	Žaliavos, medžiagos ir komplektavimo detalės			
1.2.	Nebaigta produkcija ir vykdomi darbai			
1.3.	Produkcija			
1.4.	Pirktos prekės, skirtos perparduoti			
1.5.	Biologinis turtas			
1.6.	Ilgalaikis materialusis turtas, skirtas parduoti			
1.7.	Sumokėti avansai		31,000	31,000
2.	Per vienerius metus gautinos sumos		2,000	2,000
2.1.	Pirkėjų skolos			
2.2.	Įmonių grupės įmonių skolos			
2.3.	Asocijuotųjų įmonių skolos			
2.4.	Kitos gautinos sumos		2,000	2,000
3.	Trumpalaikės investicijos		304,260	304,260
3.1.	Įmonių grupės įmonių akcijos		304,260	304,260
3.2.	Kitos investicijos (Kriptovaliutos)			
4.	Pinigai ir pinigų ekvivalentai		1709,740	2678,120
4.1.	Pinigai - banko sąskaitoje		1082,440	1082,440
4.2.	Pinigai - kriptovaliutos		627,300	1595,680
C.	ATEINANČIŲ LAIKOTARPIŲ SĄNAUDOS IR SUKAUPTOS PAJAMOS			
	TURTO IŠ VISO		2047,000	3015,380

	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI			
D.	NUOSAVAS KAPITALAS		1999,000	2967,380
1.	KAPITALAS		22023,000	22023,000
1.1.	Išstatinis (pasirašytasis) arba pagrindinis kapitalas		22023,000	22023,000
1.2.	Pasirašytasis neapmokėtas kapitalas (-)			
1.3.	Savos akcijos, pajai (-)			
2.	AKCIJŲ PRIEDAI			
3.	PERKAINOJIMO REZERVAS			
4.	REZERVAI		7809,000	7809,000
4.1.	Privalomasis rezervas arba atsargos (rezervinis) kapitalas		7809,000	7809,000
4.2.	Savoms akcijoms įsigyti			
4.3.	Kiti rezervai			
5.	NEPASKIRSTYTASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		(27833,000)	(26864,620)
5.1.	Ataskaitinių metų pelnas (nuostoliai)		(197,000)	771,380
5.2.	Ankstesnių metų pelnas (nuostoliai)		(27636,000)	(27636,000)
E.	DOTACIJOS, SUBSIDIJOS			
F.	ATIDĖJINIAI		0,000	0,000
1.	Pensijų ir panašių įsipareigojimų atidėjiniai			
2.	Mokesčių atidėjiniai			
3.	Kiti atidėjiniai			
G.	MOKĖTINOS SUMOS IR KITI ĮSIPAREIGOJIMAI		48,000	48,000
1.	PO VIENŲ METŲ MOKĖTINOS SUMOS IR KITI ILGALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI		0,000	0,000
1.1.	Skoliniai įsipareigojimai			
1.2.	Skolos kredito įstaigoms			
1.3.	Gauti avansai			
1.4.	Skolos tiekėjams			
1.5.	Pagal vekselius ir čekius mokėtinos sumos			
1.6.	Įmonių grupės įmonėms mokėtinos sumos			
1.7.	Asocijuotosioms įmonėms mokėtinos sumos			
1.8.	Kitos mokėtinos sumos ir ilgalaikiai įsipareigojimai			
2.	PER VIENUS METUS MOKĖTINOS SUMOS IR KITI TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI		48,000	48,000
2.1.	Skoliniai įsipareigojimai			
2.2.	Skolos kredito įstaigoms			
2.3.	Gauti avansai			
2.4.	Skolos tiekėjams		48,000	48,000
2.5.	Pagal vekselius ir čekius mokėtinos sumos			
2.6.	Įmonių grupės įmonėms mokėtinos sumos			
2.7.	Asocijuotosioms įmonėms mokėtinos sumos			
2.8.	Pelno mokesčio įsipareigojimai			
2.9.	Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai			
2.10.	Kitos mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai			
H.	SUKAUPOTOS SAŃAUDOS IR ATEINANČIŲ LAIKOTARPIŲ PAJAMOS			
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO		2047,000	3015,380

2 priedas. „Coin Hodl“ balansas – kriptovaliutos finansinio turto straipsnyje

2018 M. GRUODŽIO 31 D. BALANSAS

2018 M. (ataskaitinis laikotarpis)		tūkst. Eur (ataskaitos tikslumo lygis ir valiuta)		
Eil. Nr.	Straipsniai	Pastabos Nr.	PO KOREGAVIMO	PRIEŠ KOREGAVIMĄ
	TURTAS			
A.	ILGALAIKIS TURTAS		0,000	0,000
1.	NEMATERIALUSIS TURTAS		0,000	0,000
1.1.	Plėtros darbai			
1.2.	Prestižas			
1.3.	Programinė įranga			
1.4.	Koncesijos, patentai, licencijos, prekių ženklai ir panašios teisės			
1.5.	Kitas nematerialusis turtas			
1.6.	Sumokėti avansai			
2.	MATERIALUSIS TURTAS		0,000	0,000
2.1.	Žemė			
2.2.	Pastatai ir statiniai			
2.3.	Mašinos ir įranga			
2.4.	Transporto priemonės			
2.5.	Kiti įrenginiai, prietaisai ir įrankiai			
2.6.	Investicinis turtas		0,000	0,000
2.6.1.	Žemė			
2.6.2.	Pastatai			
2.7.	Sumokėti avansai ir vykdomi materialio turto statybos (gamybos)			
3.	FINANSINIS TURTAS		0,000	0,000
3.1.	Įmonių grupės įmonių akcijos			
3.2.	Paskolos įmonių grupės įmonėms			
3.3.	Iš įmonių grupės įmonių gautinos sumos			
3.4.	Asocijuotųjų įmonių akcijos			
3.5.	Paskolos asocijuotosioms įmonėms			
3.6.	Iš asocijuotųjų įmonių gautinos sumos			
3.7.	Ilgalaikės investicijos			
3.8.	Po vienerių metų gautinos sumos			
3.9.	Kitas finansinis turtas			
4.	KITAS ILGALAIKIS TURTAS		0,000	0,000
4.1.	Atidėtojo pelno mokesčio turtas			
4.2.	Biologinis turtas			
4.3.	Kitas turtas			
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS		2047,000	3015,380
1.	ATSARGOS		31,000	31,000
1.1.	Žaliavos, medžiagos ir komplektavimo detalės			
1.2.	Nebaigta produkcija ir vykdomi darbai			
1.3.	Produkcija			
1.4.	Pirktos prekės, skirtos perparduoti			
1.5.	Biologinis turtas			
1.6.	Ilgalaikis materialusis turtas, skirtas parduoti			
1.7.	Sumokėti avansai		31,000	31,000
2.	Per vienerius metus gautinos sumos		2,000	2,000
2.1.	Pirkėjų skolos			
2.2.	Įmonių grupės įmonių skolos			
2.3.	Asocijuotųjų įmonių skolos			
2.4.	Kitos gautinos sumos		2,000	2,000
3.	TRUMPALAIKĖS INVESTICIJOS		931,560	1899,940
3.1.	Įmonių grupės įmonių akcijos		304,260	304,260
3.2.	Kitos investicijos į kriptovaliutas		627,300	1595,680
4.	Pinigia ir pinigų ekvivalentai		1082,440	1082,440
C.	ATEINANČIŲ LAIKOTARPIŲ SAŪNAUDOS IR SUKAUPTOS PAJAMOS			
	TURTO IŠ VISO		2047,000	3015,380

	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI		
D.	NUOSAVAS KAPITALAS	1999,000	2967,380
1.	KAPITALAS	22023,000	22023,000
1.1.	Įstatinis (pasirašytasis) arba pagrindinis kapitalas	22023,000	22023,000
1.2.	Pasirašytasis neapmokėtas kapitalas (-)		
1.3.	Savos akcijos, pajai (-)		
2.	AKCIJŲ PRIEDAI		
3.	PERKAINOJIMO REZERVAS		
4.	REZERVAI	7809,000	7809,000
4.1.	Privalomasis rezervas arba atsargos (rezervinis) kapitalas	7809,000	7809,000
4.2.	Savoms akcijoms įsigyti		
4.3.	Kiti rezervai		
5.	NEPASKIRSTYTASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	(27833,000)	(26864,620)
5.1.	Ataskaitinių metų pelnas (nuostoliai)	(197,000)	771,380
5.2.	Ankstesnių metų pelnas (nuostoliai)	(27636,000)	(27636,000)
E.	DOTACIJOS, SUBSIDIJOS		
F.	ATIDĖJINIAI	0,000	0,000
1.	Pensijų ir panašių įsipareigojimų atidėjiniai		
2.	Mokesčių atidėjiniai		
3.	Kiti atidėjiniai		
G.	MOKĖTINOS SUMOS IR KITI ĮSIPAREIGOJIMAI	48,000	48,000
1.	PO VIENŲ METŲ MOKĖTINOS SUMOS IR KITI ILGALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI	0,000	0,000
1.1.	Skoliniai įsipareigojimai		
1.2.	Skolos kredito įstaigoms		
1.3.	Gauti avansai		
1.4.	Skolos tiekėjams		
1.5.	Pagal vekselius ir čekius mokėtinos sumos		
1.6.	Įmonių grupės įmonėms mokėtinos sumos		
1.7.	Asocijuotosioms įmonėms mokėtinos sumos		
1.8.	Kitos mokėtinos sumos ir ilgalaikiai įsipareigojimai		
2.	PER VIENUS METUS MOKĖTINOS SUMOS IR KITI TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI	48,000	48,000
2.1.	Skoliniai įsipareigojimai		
2.2.	Skolos kredito įstaigoms		
2.3.	Gauti avansai		
2.4.	Skolos tiekėjams	48,000	48,000
2.5.	Pagal vekselius ir čekius mokėtinos sumos		
2.6.	Įmonių grupės įmonėms mokėtinos sumos		
2.7.	Asocijuotosioms įmonėms mokėtinos sumos		
2.8.	Pelno mokesčio įsipareigojimai		
2.9.	Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai		
2.10.	Kitos mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai		
H.	SUKAUPTOS SAŃNAUDOS IR ATEINANČIŲ LAIKOTARPIŲ PAJAMOS		
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO	2047,000	3015,380

3 priedas. „Coin Hodl“ balansas – kriptovaliutos nematerialaus turto straipsnyje

2018 M. GRUODŽIO 31 D. BALANSAS

2018 M.		tūkst. Eur		
(ataskaitinis laikotarpis)		(ataskaitos tikslumo lygis ir valiuta)		
Eil. Nr.	Straipsniai	Pastabos Nr.	PO KOREGAVIMO	PRIŠ KOREGAVIMĄ
	TURTAS			
A.	ILGALAIKIS TURTAS		627,300	1595,680
1.	NEMATERIALUSIS TURTAS		627,300	1595,680
1.1.	Plėtos darbai			
1.2.	Prestižas			
1.3.	Programinė įranga			
1.4.	Koncesijos, patentai, licencijos, prekių ženklai ir panašios teisės			
1.5.	Kriptovaliutos - nematerialusis turtas		627,300	1595,680
1.6.	Sumokėti avansai			
2.	MATERIALUSIS TURTAS		0,000	0,000
2.1.	Žemė			
2.2.	Pastatai ir statiniai			
2.3.	Mašinos ir įranga			
2.4.	Transporto priemonės			
2.5.	Kiti įrenginiai, prietaisai ir įrankiai			
2.6.	Investicinis turtas		0,000	0,000
2.6.1.	Žemė			
2.6.2.	Pastatai			
2.7.	Sumokėti avansai ir vykdomi materialio turto statybos (gamybos)			
3.	FINANSINIS TURTAS		0,000	0,000
3.1.	Įmonių grupės įmonių akcijos			
3.2.	Paskolos įmonių grupės įmonėms			
3.3.	Iš įmonių grupės įmonių gautinos sumos			
3.4.	Asocijuotųjų įmonių akcijos			
3.5.	Paskolos asocijuotosioms įmonėms			
3.6.	Iš asocijuotųjų įmonių gautinos sumos			
3.7.	Ilgalaikės investicijos			
3.8.	Po vienu metų gautinos sumos			
3.9.	Kitas finansinis turtas			
4.	KITAS ILGALAIKIS TURTAS		0,000	0,000
4.1.	Atidėtojo pelno mokesčio turtas			
4.2.	Biologinis turtas			
4.3.	Kitas turtas			
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS		1419,700	1419,700
1.	ATSARGOS		31,000	31,000
1.1.	Žaliavos, medžiagos ir komplektavimo detalės			
1.2.	Nebaigta produkcija ir vykdomi darbai			
1.3.	Produkcija			
1.4.	Pirktos prekės, skirtos perparduoti			
1.5.	Biologinis turtas			
1.6.	Ilgalaikis materialusis turtas, skirtas parduoti			
1.7.	Sumokėti avansai		31,000	31,000
2.	PER VIENUS METUS GAUTINOS SUMOS		2,000	2,000
2.1.	Pirkėjų skolos			
2.2.	Įmonių grupės įmonių skolos			
2.3.	Asocijuotųjų įmonių skolos			
2.4.	Kitos gautinos sumos		2,000	2,000
3.	TRUMPALAIKĖS INVESTICIJOS		304,260	304,260
3.1.	Įmonių grupės įmonių akcijos		304,260	304,260
3.2.	Kitos investicijos			
4.	PINIGAI IR PINIGŲ EKVIVALENTAI		1082,440	1082,440
C.	ATEINANČIŲ LAIKOTARPIŲ SĄNAUDOS IR SUKAUPTOS PAJAMOS			
	TURTO IŠ VISO		2047,000	3015,380

	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI			
D.	NUOSAVAS KAPITALAS		1999,000	2967,380
1.	KAPITALAS		22023,000	22023,000
1.1.	Įstatinis (pasirašytasis) arba pagrindinis kapitalas		22023,000	22023,000
1.2.	Pasirašytasis neapmokėtas kapitalas (-)			
1.3.	Savos akcijos, pajai (-)			
2.	AKCIJŲ PRIEDAI			
3.	PERKAINOJIMO REZERVAS			
4.	REZERVAI		7809,000	7809,000
4.1.	Privalomasis rezervas arba atsargos (rezervinis) kapitalas		7809,000	7809,000
4.2.	Savoms akcijoms įsigyti			
4.3.	Kiti rezervai			
5.	NEPASKIRSTYTASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		(27833,000)	(26864,620)
5.1.	Ataskaitinių metų pelnas (nuostoliai)		(197,000)	771,380
5.2.	Ankstesnių metų pelnas (nuostoliai)		(27636,000)	(27636,000)
E.	DOTACIJOS, SUBSIDIJOS			
F.	ATIDĖJINIAI		0,000	0,000
1.	Pensijų ir panašių įsipareigojimų atidėjiniai			
2.	Mokesčių atidėjiniai			
3.	Kiti atidėjiniai			
G.	MOKĖTINOS SUMOS IR KITI ĮSIPAREIGOJIMAI		48,000	48,000
1.	PO VIENŲ METŲ MOKĖTINOS SUMOS IR KITI ILGALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI		0,000	0,000
1.1.	Skoliniai įsipareigojimai			
1.2.	Skolos kredito įstaigoms			
1.3.	Gauti avansai			
1.4.	Skolos tiekėjams			
1.5.	Pagal vekselius ir čekius mokėtinos sumos			
1.6.	Įmonių grupės įmonėms mokėtinos sumos			
1.7.	Asocijuotosioms įmonėms mokėtinos sumos			
1.8.	Kitos mokėtinos sumos ir ilgalaikiai įsipareigojimai			
2.	PER VIENUS METUS MOKĖTINOS SUMOS IR KITI TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI		48,000	48,000
2.1.	Skoliniai įsipareigojimai			
2.2.	Skolos kredito įstaigoms			
2.3.	Gauti avansai			
2.4.	Skolos tiekėjams		48,000	48,000
2.5.	Pagal vekselius ir čekius mokėtinos sumos			
2.6.	Įmonių grupės įmonėms mokėtinos sumos			
2.7.	Asocijuotosioms įmonėms mokėtinos sumos			
2.8.	Pelno mokesčio įsipareigojimai			
2.9.	Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai			
2.10.	Kitos mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai			
H.	SUKAPTOS ŠAŅAUDOS IR ATEINANČIŲ LAIKOTARPIŲ PAJAMOS			
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO		2047,000	3015,380

4 priedas. „Coin Hodl“ balansas – kriptovaliutos atsargų straipsnyje

2018 M. GRUODŽIO 31 D. BALANSAS

2018 M.		tūkst. Eur		
(ataskaitinis laikotarpis)		(ataskaitos tikslumo lygis ir valiuta)		
Eil. Nr.	Straipsniai	Pastabos Nr.	PO KOREGAVIM O	PRIŠ KOREGAVIMĄ
	TURTAS			
A.	ILGALAIKIS TURTAS		0,000	0,000
1.	NEMATERIALUSIS TURTAS		0,000	0,000
1.1.	Plėtos darbai			
1.2.	Prestižas			
1.3.	Programinė įranga			
1.4.	Koncesijos, patentai, licencijos, prekių ženklai ir panašios teisės			
1.5.	Kitas nematerialusis turtas			
1.6.	Sumokėti avansai			
2.	MATERIALUSIS TURTAS		0,000	0,000
2.1.	Žemė			
2.2.	Pastatai ir statiniai			
2.3.	Mašinos ir įranga			
2.4.	Transporto priemonės			
2.5.	Kiti įrenginiai, prietaisai ir įrankiai			
2.6.	Investicinis turtas		0,000	0,000
2.6.1.	Žemė			
2.6.2.	Pastatai			
2.7.	Sumokėti avansai ir vykdomi materialio turto statybos (gamybos)			
3.	FINANSINIS TURTAS		0,000	0,000
3.1.	Įmonių grupės įmonių akcijos			
3.2.	Paskolos įmonių grupės įmonėms			
3.3.	Iš įmonių grupės įmonių gautinos sumos			
3.4.	Asocijuotųjų įmonių akcijos			
3.5.	Paskolos asocijuotosioms įmonėms			
3.6.	Iš asocijuotųjų įmonių gautinos sumos			
3.7.	Ilgalaikės investicijos			
3.8.	Po vienu metų gautinos sumos			
3.9.	Kitas finansinis turtas			
4.	KITAS ILGALAIKIS TURTAS		0,000	0,000
4.1.	Atidėtojo pelno mokesčio turtas			
4.2.	Biologinis turtas			
4.3.	Kitas turtas			
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS		2047,000	3015,380
1.	ATSARGOS		658,300	1626,680
1.1.	Žaliavos, medžiagos ir komplektavimo detalės			
1.2.	Nebaigta produkcija ir vykdomi darbai			
1.3.	Produkcija			
1.4.	Pirktos prekės, skirtos perparduoti		627,300	1595,680
1.5.	Biologinis turtas			
1.6.	Ilgalaikis materialusis turtas, skirtas parduoti			
1.7.	Sumokėti avansai		31,000	31,000
2.	PER VIENUS METUS GAUTINOS SUMOS		2,000	2,000
2.1.	Pirkėjų skolos			
2.2.	Įmonių grupės įmonių skolos			
2.3.	Asocijuotųjų įmonių skolos			
2.4.	Kitos gautinos sumos		2,000	2,000
3.	TRUMPALAIKĖS INVESTICIJOS		304,260	304,260
3.1.	Įmonių grupės įmonių akcijos		304,260	304,260
3.2.	Kitos investicijos (kriptovaliutos)			
4.	PINIGAI IR PINIGŲ EKVIVALENTAI		1082,440	1082,440
C.	ATEINANČIŲ LAIKOTARPIŲ SĄNAUDOS IR SUKAUPTOS PAJAMOS			
	TURTO IŠ VISO		2047,000	3015,380

	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI			
D.	NUOSAVAS KAPITALAS		1999,000	2967,380
1.	KAPITALAS		22023,000	22023,000
1.1.	Įstatinis (pasirašytasis) arba pagrindinis kapitalas		22023,000	22023,000
1.2.	Pasirašytasis neapmokėtas kapitalas (-)			
1.3.	Savos akcijos, pajai (-)			
2.	AKCIJŲ PRIEDAI			
3.	PERKAINOJIMO REZERVAS			
4.	REZERVAI		7809,000	7809,000
4.1.	Privalomasis rezervas arba atsargos (rezervinis) kapitalas		7809,000	7809,000
4.2.	Savoms akcijoms įsigyti			
4.3.	Kiti rezervai			
5.	NEPASKIRSTYTASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)		(27833,000)	(26864,620)
5.1.	Ataskaitinių metų pelnas (nuostoliai)		(197,000)	771,380
5.2.	Ankstesnių metų pelnas (nuostoliai)		(27636,000)	(27636,000)
E.	DOTACIJOS, SUBSIDIJOS			
F.	ATIDĖJINIAI		0,000	0,000
1.	Pensijų ir panašių įsipareigojimų atidėjiniai			
2.	Mokesčių atidėjiniai			
3.	Kiti atidėjiniai			
G.	MOKĖTINOS SUMOS IR KITI ĮSIPAREIGOJIMAI		48,000	48,000
1.	PO VIENŲ METŲ MOKĖTINOS SUMOS IR KITI ILGALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI		0,000	0,000
1.1.	Skoliniai įsipareigojimai			
1.2.	Skolos kredito įstaigoms			
1.3.	Gauti avansai			
1.4.	Skolos tiekėjams			
1.5.	Pagal vekselius ir čekius mokėtinos sumos			
1.6.	Įmonių grupės įmonėms mokėtinos sumos			
1.7.	Asocijuotosioms įmonėms mokėtinos sumos			
1.8.	Kitos mokėtinos sumos ir ilgalaikiai įsipareigojimai			
2.	PER VIENUS METUS MOKĖTINOS SUMOS IR KITI TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI		48,000	48,000
2.1.	Skoliniai įsipareigojimai			
2.2.	Skolos kredito įstaigoms			
2.3.	Gauti avansai			
2.4.	Skolos tiekėjams		48,000	48,000
2.5.	Pagal vekselius ir čekius mokėtinos sumos			
2.6.	Įmonių grupės įmonėms mokėtinos sumos			
2.7.	Asocijuotosioms įmonėms mokėtinos sumos			
2.8.	Pelno mokesčio įsipareigojimai			
2.9.	Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai			
2.10.	Kitos mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai			
H.	SUKAPTOS SĄNAUDOS IR ATEINANČIŲ LAIKOTARPIŲ PAJAMOS			
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO		2047,000	3015,380